

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА
ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПРЕДЕЛА „ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ“
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ
И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР

Немања Ерцег

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА
ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПРЕДЕЛА „ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ“
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ЈП „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ“ НОВИ САД

Е – 2948/1

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА

Зеленовић Василије

др Тамара Зеленовић Васиљевић

Рита

мр Рита Влаовић, дипл. биол.

ДИРЕКТОР

Предраг Кнежевић, дипл. правник

Нови Сад, 2025. године

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА:

др Тамара Зеленовић Васиљевић
мр Рита Влаовић, дипл. биол.

СТРУЧНИ ТИМ:

др Тамара Зеленовић Васиљевић
мр Рита Влаовић, дипл. биол
мр Драгана Дунчић, дипл. прос. планер
Наташа Симичић, мастер прос. планер
Тања Ковачевић, маст.инж.арх.
Теодора Томин Рутар, дипл.правник
мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.
Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.
Марина Митровић, мастер проф.геогр.
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Маринко Гиздавић, струк.маст.инж.електр.и рачунар.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Милко Бошњачић, мастер инж.геод.
Никола Раичевић, дипл.инж.геод.
Дејан Илић, грађ. техн.
Ђорђе Кљајић, геод. техн.
Драгана Митић, екон. техн.
Бранка Поптешин, дактило - оператер
Душко Ђоковић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	1
1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПЛАНА	1
1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ	3
1.1.1. ПРАВНИ ОСНОВ	3
1.1.2. ПЛАНСКИ ОСНОВ	5
1.1.3. ОДНОС ПЛАНА И ПРОГРАМА СА ДРУГИМ РЕЛЕВАНТНИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА	14
2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА	19
2.1. САДРЖАЈ ПЛАНА	19
2.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА	19
3. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	20
3.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	20
4. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЧИНИЛАЦА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	22
5. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА НА КОЈЕ СЕ МОГУ ОЧЕКИВАТИ ЗНАЧАЈНИ УТИЦАЈИ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	25
6. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (УКЉУЧУЈУЋИ ЕКОЛОШКУ МРЕЖУ) У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	26
7. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	27
8. ИНФОРМАЦИЈЕ И ПОДАЦИ ИЗ РАНИЈЕ СПРОВЕДЕНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА ИСТОМ ХИЈЕРАРХИЈСКОМ НИВОУ	28
8.1. КАРАКТЕР ПРЕДЕЛА	28
8.2. ПРИРОДНИ УСЛОВИ	31
8.3. ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ	35
8.3.1. Природна добра	35
8.3.2. Природни ресурси	38
8.4. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ	40
8.5. СТАНОВНИШТВО	42
8.6. МРЕЖА И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	43
8.7. ПРИВРЕДА	44
8.8. САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	46
8.8.1. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура	46
8.8.2. Водна и комунална инфраструктура	48
8.8.3. Енергетска инфраструктура	51
8.8.4. Електронска комуникациона инфраструктура	52
9. ПРЕГЛЕД УТВРЂЕНИХ И ПРОЦЕЊЕНИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА НА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	52
10. РАЗМАТРАНА РАЗУМНА ВАРИЈАНТНА РЕШЕЊА И ПРЕДЛОЖЕНЕ МЕРЕ ЗА СМАЊЕЊЕ УТИЦАЈА У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	53
11. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЗА ПРОЦЕНУ МОГУЋИХ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	56
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	58
1.1. Општи циљеви стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана	58

1.2.	Посебни циљеви стратешке процене утицаја измена и допуна просторног плана	59
1.3.	Избор индикатора стратешке процене стратешке процене утицаја измена и допуна просторног плана	59
1.4.	Повезаност циљева и индикатора	61
2.	КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА.....	61
III	ПРОЦЕНА МОГУЋИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	63
1.1.	ОПИС, ВРЕДНОВАЊЕ И ПРОЦЕНА ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЧИНИОЦЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ...63	
1.2.	Приказ вероватних значајних утицаја разумних варијантних решења која је разматрао надлежни орган за припрему Плана.....66	
1.3.	Поређење разумних варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења	67
1.4.	НАЧИН НА КОЈИ СУ ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УЗЕТИ У ОБЗИР	67
1.5.	Начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност / реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), као и кумулативна и заједничка природа утицаја	69
1.6.	Приказ методологије и тешкоћа, техничких немогућности или недостатка одређених знања са којима се орган надлежан за припрему плана и програма сусрео како би спровео процену разумних варијантних решења75	
5.	ПРЕДЛОГ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И/ИЛИ СМАЊЕЊЕ ПРОЦЕЊЕНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ.....	75
5.1.	Мере за спречавање, смањење или ограничавање негативних (и увећање позитивних) утицаја	75
5.1.1.	Услови и мере заштите и уређења предела у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана.....76	
5.1.2.	Услови и мере заштите и уређења природних добара у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	76
5.1.2.1.	Заштићена подручја	76
5.1.2.2.	Станишта заштићених и строго заштићених врста у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	83
5.1.2.3.	Еколошки коридори и заштитне зоне еколошких коридора и станишта у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана.....84	
5.1.2.4.	Опште мере заштите биодиверзитета у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	87
5.1.2.5.	Геолошко и палеонтолошко наслеђе	88
5.1.3.	Услови и мере заштите и уређења непокретних културних добара у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	88
5.1.4.	Услови и мере заштите живота и здравља људи у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	89
5.1.5.	Услови и мере заштите, уређења и унапређења животне средине у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	90
5.1.6.	Услови и мере заштите од елементарних непогода и акцидентних ситуација у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	94
5.1.7.	Уређење простора од интереса за одбрану земље у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	97
5.2.	Мере за увећање позитивних ефеката у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана.....97	
5.2.1.	Управљање ризицима од екстремних временских услова	97
5.2.2.	Едукативне и туристичке активности	98
5.2.3.	Подршка локалној економији	98

5.2.4. Јачање институционалних капацитета	98
5.3. Начин спровођења мера за увећање позитивних ефеката у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	99
5.3.1. Уговорне обавезе	99
5.3.2. Надзор на спровођењем мера за увећање позитивних ефеката	99
5.3.3. Мониторинг спровођења мера у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	100
5.3.4. Информисање јавности	100
5.4. Процена ефикасности мера за увећање позитивних ефеката у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана	101
5.5. Рана идентификација и поступање у случају неочекиваних негативних утицаја у оквиру Просторног плана и Измена и допуна Просторног плана ...	101
6. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ	101
6.1. Смернице за спровођење измена и допуна просторног плана	101
6.2. Смернице за спровођење планова на нижим хијерархијским нивоима	103
6.3. Процене утицаја пројекта на животну средину	104
7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	105
7.1. Опис циљева Плана	105
7.2. Индикатори за праћење стања животне средине	106
7.3. БИОМОНИТОРИНГ	108
7.4. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА	108
7.5. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ	109
7.6. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА	109
8. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	110
8.1. Мере ране идентификације и поступања у случају појаве неочекиваних негативних утицаја спровођења измена и допуна просторног плана у циљу отклањања таквих утицаја	112
9. Методологија израде извештаја о стратешкој процени утицаја измена и допуна просторног плана и техничке тешкоће	114
9.1. Коришћене методе у процесу вршења стратешке процене измена и допуна просторног плана	115
9.2. Ограничења и недостатак података у токи израде измена и допуна просторног плана	116
10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	116

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

1. ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПРЕДЕЛА „ВРШАЧКЕ
ПЛАНИНЕ“ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

СПИСАК ТАБЕЛА И СЛИКА

ТАБЕЛЕ

Табела 1:	Преглед археолошких локалитета која уживају претходну заштиту на простору Измена и допуна Просторног плана	24
Табела 2:	Матрица изузећа одређених питања из поступка стратешке процене	28
Табела 3:	Станишта на простору обухвата Просторног плана	36
Табела 4:	Преглед споменика културе од изузетног значаја	41
Табела 5:	Преглед споменика културе од великог значаја	41
Табела 6:	Преглед споменика културе	41
Табела 7:	Преглед градитељских објеката која уживају претходну заштиту	42
Табела 8:	Преглед старих језгара насеља која уживају претходну заштиту	42
Табела 9:	Укупан број становника и домаћинства у обухвату Просторног плана	43
Табела 10:	Акумулације на територији Града Вршац	49
Табела 11:	Приказ предложених мера за спречавање и смањење значајних утицаја планских решења	54
Табела 12:	Табела органа и институција од значаја за израду Измена и допуна ППППН предела Вршачке планине	57
Табела 13:	Преглед посебних циљева и индикатора стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину	60
Табела 14:	Упоредни приказ односа општих и посебних циљева и избор индикатора	61
Табела 15:	Везе између фаза израде Измена и допуна Просторног плана и Стратешке процене	62
Табела 16:	Опис, вредновање и процена значајних утицаја	64
Табела 17:	Скала за процену вероватноће утицаја	69
Табела 18:	Скала за процену интензитета утицаја	69
Табела 19:	Скала за процену реверзибилности	69
Табела 20:	Критеријуми за оцењивање временских размера утицаја	70
Табела 21:	Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја	70
Табела 22:	Критеријуми за вредновање природе утицаја	70
Табела 23:	Планска решења обухваћена проценом утицаја	70
Табела 24:	Процена вероватноће утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	72
Табела 25:	Процена интензитета утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене	72
Табела 26:	Процена реверзибилности утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене	73
Табела 27:	Процена временског утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене	73
Табела 28:	Процена просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	74
Табела 29:	Процена природе утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја	74
Табела 30:	Режим заштите I (првог) степена	77
Табела 31:	Режим заштите II (другог) степена	78
Табела 32:	Режим заштите III (трећег) степена	79
Табела 33:	Режим заштите II (другог) степена	79
Табела 34:	Режим заштите III (трећег) степена	80
Табела 35:	Режим заштите I (првог) степена	81
Табела 36:	Режим заштите II (другог) степена	81
Табела 37:	Режим заштите III (трећег) степена	81
Табела 38:	Услови и мере заштите на стаништима заштићених и строго заштићених врста која се налазе ван грађевинских подручја	83
Табела 39:	Услови и мере заштите на природним стаништима заштићених и строго заштићених врста која су обухваћена грађевинским подручјима	83

Табела 40:	Мере за заштитну зону еколошких коридора и станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја	86
Табела 41:	Преглед посебних циљева и индикатора стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину	107

СЛИКЕ

Слике 1:	Извод из РПП АПВ, Реферална карта бр. 3.2 „Туризам и заштита културних добара“	10
----------	--	----

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД

Повод за израду измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ („Службени лист АПВ“, број 26/18) је потреба измештања метеоролошког радара „Самош“ на локацију „Гудурички врх“. Закључком, који је донела Влада Републике Србије на седници одржаној 22.02.2024. године (05 Број 351-1430/2024-1), усвојен је Извештај Републичког хидрометеоролошког завода о потребним активностима које се односе на измештање метеоролошког радара „Самош“.

Измене и допуне Просторног плана су циљане и обухватају део територије катастарских општина Мало Средиште, Месић, Јабланка и Велико Средиште. Површина подручја обухваћеног границом обухвата Измена и допуна Просторног плана износи око 120 ha.

На основу Покрајинске скупштинске одлуке о изради Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ („Службени лист АПВ“, број 57/24) приступило се изради Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ (у даљем тексту: Измене и допуне Просторног плана).

Упоредо са израдом Измена и допуна Просторног плана, приступа се и изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину, а на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину („Службени лист АПВ“, број 57/24).

Измене и допуне Просторног плана врше се у текстуалном и на графичком делу Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ („Службени лист општине АПВ“, број 9/2021).

Носилац израде Измена и допуна Просторног плана је Агенција за просторно планирање и урбанизам Републике Србије, Београд, Краља Милутина 10а, у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине, Нови Сад, Булевар Михајла Пупина број 16.

Обрађивач Измена и допуна Просторног плана и Стратешке процене је Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање „Завод за урбанизам Војводине“ Нови Сад, Железничка број 6/III.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПЛАНА

Министарство заштите животне средине је покренуло нови поступак заштите ПИО „Вршачке планине“ дана 21.07.2025. године све на основу члана 42. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“ бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр., 14/16, 95/18-др. закон и 71/21). У нацрт Просторног плана су уграђени услови заштите природе на основу Решења о условима заштите природе за израду Измена и допуна ППППН предела „Вршачке планине“ (број 003349717 2025 09415 004 000 000 001 04 004 од 07.08.2025. године).

У обухват Измена и допуна просторног плана и стратешке процене улазе делови катастарских општина Мало Средиште, Месић, Јабланка и Велико Средиште).

Предмет Измена и допуна Просторног плана је дислокација метеоролошког радара у Самошу на нову локацију Гудурички врх, која се налази у оквиру посебне намене, у ПИО „Вршачке планине“.

Циљеви израде Измена и допуна Просторног плана су:

- Обезбеђивање простора за изградњу ветроелектрана у Банату путем дислокације постојећег метеоролошког радара „Самош“.
- Инсталација новог метеоролошког радара на Гудуричком врху заснованог на најсавременијим техничко-технолошким решењима.
- Интеграција радара на Гудуричком врху у националну мрежу, ради побољшања краткорочних прогноза времена, одбране од града, хидролошког мониторинга, цивилне заштите, ваздухопловства и других сектора.
- Обезбеђивање оптималне зоне детекције за систем одбране од града за централни и јужни Банат.

Одлука Владе Републике Србије забрањује изградњу ветропаркова у појасу до десет километара од метеоролошких радара, док је у зони од десет до тридесет километара неопходно спровести студију која доказује да ли постоји утицај на њихов рад. Постојећи радар „Самош“, постављен пре двадесет и пет година на локацији изузетно погодној за изградњу ветропарка, тренутно ограничава развој ветроелектрана у Банату.

Дислокација овог радара на Гудурички врх доноси двоструку корист: отвара простор за реализацију ветропарка на економски исплативој и енергетски значајној локацији, а истовремено значајно унапређује квалитет рада метеоролошког система. Измештањем радара побољшава се прецизност и поузданост података, чиме се обезбеђује савременији радарски надзор у наредним деценијама.

За потребе овог процеса израђена је Студија изводљивости дислокације радара „Самош“ на Гудурички врх, која потврђује техничку оправданост и корист пројекта. Нови радар на Гудуричком врху биће опремљен најсавременијим алгоритмима развијеним на основу најновијих истраживања у области радарске метеорологије, што ће додатно модернизовати систем осматрања и подржати прецизно и правовремено прогнозирање метеоролошких и хидролошких услова у Републици Србији.

За потребе изградње платоа на Гудуричком врху за постављање радарског торња и самог радара, планирана је изградња приступног пута од Малог Средишта. Пут би требало да има вишеструку намену, и то за допремање материјала за изградњу платоа, радарског торња и монтажу радара, изградњу радарског торња и трафостанице са системом надзора, опремање радара и његово монтирање на торањ, приступ радару за потребе његовог одржавања у оперативном раду и снабдевања горивом као и приступ посетилаца видиковцу и за различите активности планинара.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се утврђују, описују, вреднују и процењују значајни утицаји на чиниоце животне средине до којих може да дође спровођењем плана и програма, разумне варијанте које је орган надлежан за припрему плана и програма разматрао узимајући у обзир циљеве и географски обухват плана и програма и одређују мере за спречавање и/или смањење процењених негативних утицаја на животну средину.

Непосредан повод за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја је обавеза произашла из претходно поменутог Одлуке да се израђује стратешка процена утицаја предметних Измена и допуна Просторног плана на животну средину.

У складу са законским одредбама, Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину структурално обрађује:

- 1) полазне основе стратешке процене;
- 2) опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
- 3) процену могућих непосредних, посредних, кумулативних, прекограничних, краткорочних, средњорочних и дугорочних, трајних и привремених, позитивних и негативних утицаја спровођења плана и програма на чиниоце животне средине на предметном подручју;
- 4) предлог мера предвиђених за спречавање и/или смањење процењених негативних утицаја на животну средину;
- 5) одлуку надлежног органа донету у поступку главне оцене прихватљивости за планове и програме који самостално или заједно са другим планом и програмом, пројектом, радовима или активностима, могу да имају утицаја на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже;
- 6) смернице за спровођење стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину;
- 7) програм праћења стања животне средине у току спровођења плана и програма (мониторинг);
- 8) приказ коришћене методологије и тешкоће у изради извештаја о стратешкој процени;
- 9) приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план и програм;
- 10) нетехнички резиме информација и закључке до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени, представљене на начин разумљив јавности.

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

1.1.1. ПРАВНИ ОСНОВ

На основу Покрајинске скупштинске одлуке о изради Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ („Службени лист АПВ“, број 57/24) приступило се изради Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ (у даљем тексту: Измене и допуне Просторног плана).

Упоредо са израдом Измена и допуна Просторног плана, приступа се и изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину, а на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину („Службени лист АПВ“, број 57/24).

Садржина и начин израде Просторног плана регулисани су Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др. закон, 9/20, 52/21 и 62/23) и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС“, број 32/19 и 47/24).

Релевантни законски и подзаконски акти који регулишу ову област су:

- Закон о државном премеру и катастру („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 18/10, 65/13, 15/15-УС, 96/15, 113/17-др. закон, 27/18-др. закон, 41/18-др. закон, 9/20-др. закон и 92/23);
- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др. закон);
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13-УС, 55/14, 96/15-др. закон, 9/16-УС, 24/18, 41/18, 41/18-др. закон, 87/18, 23/19, 128/20-др. закон, 76/23 и 19/25);
- Закон о ваздушном саобраћају („Службени гласник РС“, број 73/10, 57/11, 93/12, 45/15, 66/15-др. закон, 83/18, 9/20, 62/23 и 19/25);
- Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/06, 65/08-др. закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др. закон);
- Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 35/23);
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник РС“, број 36/09);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС, 14/16, 76/18, 95/18-др. закон и 94/24-др. закон);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 94/24);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, 94/24);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 25/15 и 109/21);
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18-др. закон и 35/23);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, број 51/25);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 96/21);
- Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15);
- Закон о метеоролошкој и хидролошкој делатности (Службени Гласник РС бр. 88/10),
- Закон о одбрани од града („Службени гласник РС“ 54/15),
- Закон о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 101/15, 95/18-др. закон и 40/21);
- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, број 87/18);
- Закон о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 88/09, 104/09-др.закон, 10/15 и 36/18);
- Закон о одбрани од града („Службени гласник РС“, број 54/15);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 111/09, 20/15, 87/18 - др. закон, 87/18, 87/18 - др. закон);
- Закон о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима („Службени гласник РС“, број 54/15);
- Закон о енергетици („Службени гласник РС“, број 145/14, 95/18, 40/21 35/23-др. закон, 62/23 и 94/24);
- Закон о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон, 6/20 и 35/21-др. пропис);
- Уредба о утврђивању локација метеоролошких и хидролошких станица државних мрежа и заштитних зона у околини тих станица, као и врстама ограничења које се могу увести у заштитним зонама („Службени гласник РС“ бр. 34/13),
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21);
- Уредба о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10);
- Уредба о режимима заштите („Службени гласник РС“, број 31/12);
- Правилник о техничким нормативима за безбедност од пожара и експлозија постројења и објеката за запаљиве течности и о ускладиштавању и претакању запаљивих течности („Сл. Гласник РС“, бр. 114/17 и 85/21) итд.

Међународне конвенције које је ратификовала Република Србија, значајне за заштиту природе:

- Уредба о ратификацији Међународне конвенције за заштиту биља („Службени лист ФНРЈ - Међународни уговори“, бр. 7/55);
- Закон о ратификацији Међународне конвенције за заштиту птица („Службени лист СФРЈ“, бр. 6/73);
- Уредба о ратификацији Конвенције о мочварама које су од међународног значаја, посебно као пребивалиште птица мочварица („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 9/77);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 102/2007);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 102/2007);
- Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 11/2001);
- Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 11/01);
- Закон о потврђивању Оквирне конвенције Уједињених нација о промени климе, са анексима („Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, број: 2/97);
- Закон о потврђивању Кјото Протокола уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе („Службени гласник РС“, бр. 88/2007 и 38/2009);
- Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 102/2007);
- Закон о ратификацији Протокола уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на велике даљине о дугоричном финансирању Програма сарадње за праћење и процену прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (ЕМЕП) („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 2/87);
- Монреалски протокол о супстанцијама које оштећују озонски омотач („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 16/90 и „Службени лист Србије и Црне Горе - Међународни уговори“, бр. 24/04);
- Закон о ратификацији Бечке конвенција о заштити озонског омотача, са прилозима I и II („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 1/90);
- Закон о ратификацији Конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима („Службени лист СФРЈ"-Међународни уговори, бр.11/86);
- Закон о ратификацији Конвенције о заштити светске културне и природне баштине („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 8/74);
- Закон о потврђивању Европске конвенције о пределу („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 4/2011 од 27.5.2011. године);
- као и други законски и подзаконски акти у складу са специфичностима пројекта. као и други законски и подзаконски акти, који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

1.1.2. ПЛАНСКИ ОСНОВ

При изради Просторног плана уважене су обавезе, услови и смернице из планова вишег реда:

- Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) и
- Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11).

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године

Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године (у даљем тексту: ППРС), утврђене су дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији. Утврђено је да ће се развој, заштита и уређење заштићених природних добара вршити на основу просторних планова подручја посебне намене. ППРС-ом су утврђени кључни приоритети, надлежности и циљеви просторног развоја Републике Србије.

Концепт **предела** као целине у ППРС, је постављен као окосница разраде заштите и уређења предела Србије. Тако су предели на територији Србије, у односу на степен и тип модификације, доминантне процесе који контролишу дати простор и карактер утицаја човека на предео, подељени на природне и културне пределе, а културни на урбане и руралне. Основни циљ заштите, уређења и развоја предела Србије је очување и унапређење карактера предела као фактора који утиче на квалитет живота становништва и ствара основе развоја. Основни циљ заштите, уређења и развоја предела су разноврсни, високо квалитетни и адекватно коришћени предели и физички уређена, за живот и боравак пријатна рурална и урбана насеља и градови, развијеног идентитета заснованог на поштовању и афирмацији природних и културних вредности.

ППРС уводи термин „**Културно подручје**“ да би се дефинисао највећи обим неког подручја са специфичним и концентрисаним фондом културног наслеђа. Културна подручја, по правилу обухватају и природне вредности, па се унутар културног подручја могу издвојити и културни предели. Подручје Вршца је дефинисано као културно подручје, које треба да ужива посебан третман, без обзира на статус у оквиру службе заштите.

У односу на специфичне карактеристике **предеоних макро-региона**, ППРС-ом је издвојен Војвођанско-панонско-подунавски макрорегион, „јединственог предеоног обрасца састављеног од великих поља обрадивих површина пресечених рекама и каналима, шумских оаза и линијских шума дуж токова река, Фрушке горе и **Вршачких планина као посебних ентитета у пределу**, лесних одсека и тераса, пространих пешчара као и насеља војвођанског типа. Овакав предеони образац захтева очување постојећих шумских оаза између пространих ораница, очување и креирање линијских зелених коридора и еколошких мрежа (живице дуж међа, пошумљавање и озелењавање површина дуж мелиоративних канала и саобраћајница у циљу заштите од еолске ерозије), уређење и заштиту обала у циљу амбијенталног обликовања простора (тзв. „поглед са река“), као и повезивање са постојећим линијским шумама, заштиту постојећих и враћање изгубљених акватичних екосистема и влажних биотопа, избегавање геометријске регулације водотокова, очување постојећих и уређивање нових регионалних и локалних „икона“ и репера (салаши, дворци, манастири, прњавори, архитектонско и индустријско наслеђе, предеоно изражена солитерна стабла и архитектонски објекти високих естетских вредности итд.), очување специфичних панонских визура.“

Основни циљеви постављени ППРС-ом који имају утицај на дефинисање посебне намене планског подручја

Основни циљеви заштите и одрживог коришћења **природног наслеђа** су: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

Концепција заштите, уређења и коришћења природног наслеђа заснива се на повећању укупне површине под заштитом у планском периоду, успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000, као и изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама. У области заштите природног наслеђа приоритетне активности су: ревизија статуса (врсте, режима и граница заштите) раније проглашених заштићених подручја и усклађивање са важећом законском регулативом.

ППРС-ом се **културно наслеђе** артикулише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите.

Управљање шумама у шумским подручјима подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми.

Одрживо **ловно газдовање** подразумева газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање еколошких економских, и социјалних функција ловства одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација.

Основни циљ заштите **пољопривредног земљишта** је очување екосистемских, агроеколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција, упоредо с унапређивањем просторно - хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно - прехранбених производа.

Традиционални **виноградарски рејони** и бројна виногорја захтевају свестрану, конзистентну и синхронизовану подршку просторне, аграрне и инвестиционе политике, ради очувања њихових предеоних, туристичких и економских вредности, унапређивањем агротехничких услова узгајања винове лозе, технологије производње вина и маркетинга.

Основни циљ просторног развоја **туризма** је остваривање концепта одрживог развоја туризма, заштита и уређење туристичког простора уз оптимално задовољавање потреба националног и локалног нивоа и услова прекограничне и међународне сарадње.

Вршац је дефинисан као град и јединица локалне самоуправе **националног туристичког значаја**. Остварена прекогранична сарадња у области туризма и комплементарних активности на Доњем Подунављу са Румунијом ће се комплетирати и биће организована у оквиру постојећих и нових Европског региона.

У области **саобраћајне инфраструктуре**, ППРС је утврдио саобраћајне капацитете који се односе на простор у обухвату Просторног плана. У оквиру концепта *путног (друмског)* саобраћаја планиране су одређене активности на следећим путним правцима:

- активности на **државном путу I реда (изградња аутопута Е-70)** део руте 4 (SEETO): граница са Румунијом - Вршац - Панчево – Београд, као и
- активности на изградњи **обилазнице око Вршца** у периоду после 2014. године.

На већ изграђеним деоницама наведених путних праваца биће спроведена рехабилитација и реконструкција, које подразумевају скуп мера (интервенција) у циљу подизања нивоа квалитета саобраћајнице и подизања нивоа саобраћајне услуге, у складу са утврђеним рангом пута.

У оквиру концепта развоја **железничке мреже** Србије на подручју обухвата Просторног плана планира се развој железничке инфраструктуре (Е 66: пруга Београд - Вршац, која повезује Републику Србију са Румунијом и Коридор X са Коридором IV, планира се као двоколосечна и модернизована за брзину од 160 km/h) планира се ревитализацијом, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом (електрификација, савремена СС, ТК и друга опрема), са циљем да се при дефинисању реконструкција траса максимално задрже постојећи коридори у којима су формиране просторне целине и садржаји, са минимумом неопходног заузимања новог земљишта.

На подручју обухвата Просторног плана налази се **аеродром Вршац** у оквиру ког се налази и пилотска академија која је и оператер аеродрома. Основни капацитет у трансферу путника и CARGO **ваздушног саобраћаја** за овај део Војводине и даље ће бити аеродром „Никола Тесла“ у Београду.

Водни саобраћај се на подручју обухвата Просторног плана одвија преко пловног пута канала ОКМ ХС ДТД Банатска Паланка – Нови Бечеј. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих водних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи.

Поред овога треба радити на развоју наутичког туризма у Републици Србији како на каналима ДТД планирањем марина и наутичко туристичких центара.

ППРС је утврдио дугорочну стратегију уређења, заштите и **коришћења вода** на подручју Републике Србије и АП Војводине. Базно полазиште за избор стратешких решења за развој водопривредне инфраструктуре је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом о водама ЕУ.

Дугорочна стратегија **водоснабдевања** у Војводини се заснива на формирању више регионалних система за водоснабдевање који се ослањају на акумулационе просторе површинских вода и заштићена изворишта подземних вода. Из њих ће се снабдевати највећи број насеља, као и они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета. Простор обухваћен овим планом припада Јужнобанатском регионалном систему за водоснабдевање који се ослања на коришћење основне издани, као и алувион регионалног значаја Ковин - Дубовац - Банатска Паланка.

Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим јединицама локалне самоуправе: Ковин, Панчево, Опово, Вршац, Планиште и Бела Црква.

Енергетска инфраструктура: Основни циљ развоја енергетске инфраструктуре је активно учешће Републике Србије у планирању и изградњи стратешке-регионалне и паневропске енергетске инфраструктуре за пренос електричне енергије и транспорт нафте и гаса из нових извора снабдевања, укључујући и ургентну градњу подземног складишта гаса у Републици Србији, све у циљу поузданог и сигурног снабдевања потрошача.

Основни приоритет развоја енергетике је технолошка модернизација свих енергетских објеката, инфраструктурних система и извора, у свим секторима (нафте, гаса, сектор електроенергетике са преносним системом и дистрибутивним системом).

Развој дистрибутивне мреже одвијаће се у складу са стратегијом развоја енергетике и програмима развоја надлежних предузећа.

Минералне сировине: Основни циљ је строго контролисано, планско, одрживо и економично коришћење минералних сировина и подземних вода, уз адекватне мере заштите, како би се постигла конкурентност на домаћем и светском тржишту.

Будући развој сектора минералних сировина (обухватајући и коришћење подземних вода), подразумева:

- интензивирање и финализовање основних геолошких и хидрогеолошких истраживања;
- при отварању и раду рударских објеката стриктно поштовање и примењивање еколошких услова и стандарда и најбољих доступних техника заштите животне средине, укључујући и потпуну рекултивацију терена по завршетку рударских радова.

Коришћење обновљивих извора енергије (ОИЕ): Основни циљ је повећање коришћења ОИЕ, уз смањење негативних утицаја на животну средину, што је у економском интересу Републике Србије.

Енергетска ефикасност у зградарству, индустрији, саобраћају и комуналним услугама: Основни циљ је повећање енергетске ефикасности у секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга, што је и у економском интересу Републике Србије, од значаја за заштиту животне средине у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

Према просторној диференцијацији **животне средине** у ППРС, која је утврђена на основу стања и мера заштите животне средине, које је потребно предузимати у односу на категорију, подручје у обухвату Просторног плана припада:

- подручју веома квалитетне животне средине (подручја заштићених природних добара, мочварна подручја, подручја заштићена међународним конвенцијама, планински врхови и тешко приступачни терени и др.), у којем доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет, као и
- подручју квалитетне животне средине (шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, пољопривредне воћарске и виноградарске зоне, подручја са природном деградацијом, ливаде и пашњаци, ловна и риболовна подручја и др.) са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

За подручје веома квалитетне животне средине треба обезбедити таква решења којима се задржава постојеће стање квалитета животне средине и штите природно вредни и очувани екосистеми.

За подручја окарактерисана као она са квалитетном животном средином треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати подручја од загађивања из стратешких разлога.

Регионални просторни план Аутономне покрајине Војводине

Основни циљ заштите, уређења и развоја **предела** према Регионалном просторном плану Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: РПП АПВ), је очување изворних одлика, идентитета и диверзитета предела, уз афирмацију природних и културних вредности. У циљу обезбеђења специфичног карактера предела, којим се чува предеони диверзитет, идентитет и повезаност, простор АПВ се диференцира у односу на степен модификације природног предела на природне и културне пределе, где се у оквиру културних разликују рурални и урбани предели, одређени карактером и интензитетом промена, коришћењем и насељавањем простора. У оквиру војвођанско-панонско-подоунавског макрорегиона издвајају се предеоне целине различитог карактера, заснованог на природним и културним особеностима, као и друштвено-економским променама којима су кроз време били изложени. Оне изражавају предеону разноврсност територије АПВ и доприносе успостављању регионалног и локалног идентитета.

Препознатљива **слика предела** пољопривредних површина АПВ употпуњена је масивима Фрушке горе и Вршачких планина, чији екосистеми и природни предели, заједно са културном баштином су од националног значаја. На њиховим обронцима и у подножју, налазе се бројна сеоска и градска насеља која истичу снажну повезаност са природним окружењем (морфологија насеља, виноградарске површине, пашњаци итд.). Предеоне карактеристике и препознатљивост АПВ видно наглашавају лесни одсеци и терасе, простране пешчаре, меандрирајући токови великих панонских река као што су Дунав, Тиса, Сава, Тамиш и Бегеј, као и низ мањих водотока значајних за бројне природне и привредне функције (Јегричка, Мостонга, Чик, Криваја, Златица, Караш, Нера, Моровић).

Повезаност сеоских насеља и природних одлика приобаља река, изражена је кроз њихову специфичну морфологију, унутрашњу или спољашњу физиономију и локално привређивање.

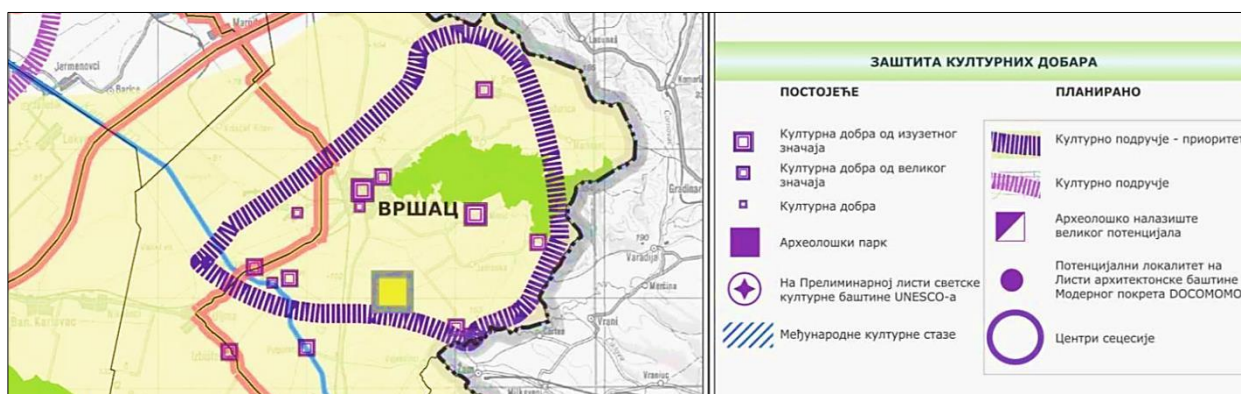
Градови и мањи градски центри Војводине, као део културног предела, истичу се по препознатљивости централног урбаног језгра, а индустријско наслеђе градова Војводине је доказ привредног развоја.

Основна концепција **заштите природних добара и биодиверзитета**, заснива се на повећању укупне површине под заштитом, њиховом сагледавању у оквиру еколошке мреже Републике Србије, односно еколошке мреже на територији АПВ, идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000 и изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама.

Вршачке планине су део националне EMERALD мреже, еколошке мреже која је од посебне важности за заштиту природе (*Areas of Special Conservation Interest-ASCI*). Мрежа укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта заштићених на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Службени гласник РС - Међународни уговори“, број 102/2007 од 7.11.2007. године).

Вршачке планине имају међународни статус заштите као Међународно значајна подручје за птице (*Important Bird Areas - IBA*) „Вршачке планине“ и „Делиблатска пешчара“ и Међународно значајна биљно подручје (*Important Plant Areas - IPA*) „Вршачке планине“ (Вршачке планине; Мали рит; Маргита, Пландиште, Јасеново).

Приоритетне активности на имплементацији РПП АПВ су ревизија статуса (врсте, режима и граница заштите) раније проглашених заштићених подручја и усклађивање са важећом законском регулативом.

Слике 1: Извод из РПП АПВ, Реферална карта бр. 3.2 „Туризам и заштита културних добара“

Полазећи од тога да је **културно наслеђе** развојни ресурс, на основу истраживања и валоризације културног наслеђа у Републици Србији, које је обавио Републички завод за заштиту споменика културе, предложено је и шире сагледавање културног наслеђа у виду културних подручја и културних предела (културно-пејзажних целина). На основу истраживања и валоризације културног наслеђа, које су обавили Републички завод за заштиту споменика културе Србије, Покрајински завод за заштиту споменика културе АПВ, као и регионални заводи за заштиту споменика културе, предложена је листа културних подручја, као и листа споменика, који са непосредном околином чине сагледиве културно-пејзажне целине на територији АПВ. РПП АПВ су груписане културно-пејзажне целине, а једна од њих је и „Историјски град Вршац“. Као специфично културно подручје издваја се банатско подручје са ужим подручјима, као што је јужнобанатско подручје - Вршац и Делиблатска пешчара.

Концепција развоја **шумарства** на подручју АПВ заснива се, између осталог, и на следећим поставкама и опредељењима:

- доприносу шума и шумских станишта на подручју АПВ стабилности укупног екосистема, увећању природног богатства и биодиверзитета;
- повећању површина под шумском вегетацијом пошумљавањем, подизањем заштитних појасева, ловних ремиза и других облика зеленила;
- унапређењу стања шума смањењем учешћа разређених и деградираних састојина, као и превођењем изданаčkih стања у више узгојне облике;
- унапређењу здравственог стања шума;
- заштити и коришћењу посебних природних вредности (заштићених подручја, ретких и угрожених врста, аутохтоних облика биљног заједништва и др.), сагласно актима о проглашењу;
- изградњи оптималних стања састојина према дефинисаним функционално – наменским захтевима.

Развој ловства се обезбеђује кроз одрживо газдовања популацијама дивљачи и њихових станишта на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популација дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање економских, еколошких и социјалних функција ловства.

Концепција заштите и коришћење **пољопривредног земљишта** на подручју АПВ заснива се на одрживом пољопривредном и руралном развоју. Приоритет има успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе.

Према одредбама РПП АПВ и према концепцији просторне организације и **структуре индустрије** у АПВ, Град Вршац се налази на коридору развоја регионалног значаја (Зрењанин-Бела Црква), што ствара значајне развојне могућности у наредном периоду. Центар јединице локалне самоуправе биће привредни центар II ранга. У Граду Вршац планиране су индустријске зоне и индустријски паркови.

Подручје обухваћено Просторним планом, у односу на издвојене **туристичке дестинације** на простору АПВ, припада Доњем Подунављу (Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“ са Лабудовим окном, Предео изузетних одлика „Вршачке планине“, Парк природе „Поњавица“, Дунав, канал ДТД, Караш, Нера, Белоцркванска језера, Ковачица, манастир Месић, ловишта, риболовни ревири, Јужнобанатски виноградарски подрегион, туристичке манифестације), са традиционалним центром Вршац.

За даљи **развој туризма** од посебног значаја је пловни пут канала ДТД, са развијеним наутичким туризмом, као и облици туризма везани за водене површине, а то су излетнички, спортско-рекреативни или едукативни туризам. Села и салаши представљају основу развоја руралног туризма. Природни потенцијали омогућују афирмисање еко-туризма. Гајење грожђа и производња белих и црвених вина на подручју јужно банатског виноградарског подрегиона са вршачком дестинацијом представља основу развоја етно-гастрономског туризма.

Саобраћајна инфраструктура: Саобраћајна мрежа државних путева представља јединствен систем, у којој приоритет на државним путевима има транзит (измештање транзитног саобраћаја из насељених места).

У складу с тим предвиђене су активности на:

- државном путу I реда, (изградња аутопута Е-70, реконструкција постојећег путног правца ДП 1.9) део руте 4 (SEETO): граница са Румунијом - Вршац - Панчево - Београд.

Предвиђене су активности на изградњи-реконструкцији појединих делова постојеће **путне мреже**, као и активности на изградњи обилазнице Вршца после 2015. године, као и на планираном путном правцу Кикинда (веза са Румунијом) - Зрењанин - Вршац - Бела Црква.

Активности на одређеном путном правцу, подразумевају скуп различитих планских и пројектних решења и извођења грађевинских радова на рехабилитацији и реконструкцији, доградњи и изградњи, на појединим деоницама утврђеног путног правца (или на целокупној дужини).

У оквиру концепта развоја **железничке мреже** Србије на подручју обухвата Просторног плана егзистираће следеће железничке пруге:

- магистралне пруге бр.6, Е-66: Београд Центар - Панчево главна станица - Вршац - државна граница - (Stamora Moravita) и
- локална пруга бр. 17, Зрењанин фабрика – Вршац - Бела Црква.

Основни циљ који је потребно достићи у смислу техничке оспособљености инфраструктурног система железнице је обезбеђивање профила на свим пругама, одговарајуће носивости и повећање експлоатационе брзине, посебно на правцима коридора X у двоколосечне пруге високе перформансе за мешовити (путнички и теретни) саобраћај, комбиновани транспорт и пројектоване брзине од 160 km/h, а где год је то могуће 220 km/h.

У РПП АПВ дефинисана је национална **бициклистичка стаза** уз канал ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј. За развој бициклистичког саобраћаја посебно су погодна подручја у заштићеним природним целинама као што су специјални резервати природе.

Водни саобраћај је присутан преко пловног путу реке Дунав, пловног канала ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј, са релативно солидним просторно и инфраструктурно прихватно - манипулативним и превозним капацитетима. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих водних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи. Поред овога треба радити на развоју наутичког туризма у Републици Србији како на каналима ДТД тако и на међународним пловним путевима, планирањем марина и наутичко туристичких центара.

Основни приоритети у развоју **ваздушног саобраћаја** подразумевају реконструкцију /изградњу аеродрома Вршац као будућег регионалног аеродрома, првенствено за путнички саобраћај (чартер летови), мањих авиокомпанија.

Концепција **снабдевања насеља водом** заснована је на развоју регионалних система, као најповољнијих са аспекта експлоатационих трошкова и аспекта обезбеђења сигурне и квалитетне дистрибуције. Основу развоја будућих регионалних система за снабдевање водом чине заштићена изворишта подземних и површинских вода. Принцип је да се до рационалних и еколошки прихватљивих граница искористе локална изворишта подземних и површинских вода, а да се тек након тога регионалним системима допрема само недостајућа вода.

Оперативни циљеви **водопривредне инфраструктуре** су усаглашавање и хармонизација законских и институционалних основа у свим областима водопривреде са захтевима директива ЕУ о водама, спровођење мера контроле емисије из расутих и других извора загађења са циљем побољшања квалитета воде у водотоцима, ревитализација и реконструкција система за одвођење унутрашњих атмосферских вода са пољопривредних и других површина, изградња и ревитализација регионалних система (Бачка, Банат и Срем) за обезбеђење воде за наводњавање, технолошке потребе индустрије и друге садржаје, доградња, реконструкција и ревитализација хидросистема ДТД, изградња, реконструкција и санација објеката за одбрану од спољних вода, одбрана од поплава.

Развој **енергетике** подразумева ревитализацију, реконструкцију и модернизацију постојећих енергетских објеката у циљу сигурности, поузданости, смањења губитака, смањења негативних утицаја на животну средину; повећање удела коришћења расположивих потенцијала, рационализацију коришћења енергије и енергената на свим нивоима; повећање енергетске ефикасности (производња, пренос, дистрибуција, потрошња); изградњу нових енергетских објеката, нарочито уз коришћење неконвенционалних извора енергије, у циљу достизања потребног удела коришћења обновљиве енергије у укупној финалној производњи и потрошњи; изградњу преносних објеката за повезивање са суседним конзумима и нових енергетских објеката у складу са растућим потребама; и обезбеђење поузданог и квалитетног снабдевања енергијом и енергентима.

За квалитетно одвијање **телекомуникационог саобраћаја** потребно је изградити спојне путеве уз све главне и локалне путне правце оптичким кабловским везама. Систем преноса треба да се одвија преко аутоматских дигиталних централа довољног капацитета.

Коришћење геолошких ресурса АПВ мора да полази од економски расположивих сировина, чија се експлоатација и прерада заснива на принципима одрживог развоја, који истовремено обезбеђују оптимално управљање еколошким конфликтима, који су значајно присутни у АПВ, а нарочито у подручју заштићених природних добара. Ограниченост и необновљивост расположивих геолошких ресурса условљавају да се планска решења заснивају на принципу одрживости.

Према РПП АПВ, основни циљ у области **заштите животне средине** је снажна афирмација концепта заштите и унапређења животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења АПВ. У контексту заштите и унапређења животне средине неопходно је зауставити даљу деградацију и вршити превенцију, санацију и ревитализацију угрожених подручја, поштовањем следећих принципа: одрживо коришћење природних ресурса и очување и унапређење еколошки осетљивих природних вредности, смањење нивоа загађења животне средине, санација најугроженијих подручја, успостављање локалних регистара извора загађивања животне средине, као дела националног регистра, са системом контроле и континуираним праћењем параметара који карактеришу квалитет животне средине.

Такође, неопходно је предвидети заштиту, обнову и санацију заштићених природних подручја, уз очување еколошке равнотеже.

У области управљања отпадом дефинисана је неопходност удруживања јединица локалне самоуправе у складу са одредбама Стратегије управљања отпадом и ППРС, ради заједничког управљања отпадом, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом.

При изради планске и урбанистичке документације, као регулаторни инструмент заштите животне средине кључну улогу има стратешка процена утицаја планова и програма на животну средину и процена утицаја конкретних пројеката, тј. објеката на животну средину.

Од значаја за израду овог Просторног плана је Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево 2 – граница Румуније („Службени лист АПВ“, број 3/12).

Извод из Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево2 – граница Румуније

Основна намена простора у обухвату Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево 2 – граница Румуније (у даљем тексту: ПППН ИК) је **посебна намена** у оквиру пољопривредног, шумског, водног и грађевинског земљишта, на коме је предвиђена изградња енергетског објекта од општег интереса, далековод 2x400 kV, кога чине стубови далековода и проводници, са заштитним појасом далековода.

Земљиште у заштитном појасу далековода углавном је пољопривредно и даље ће се као такво користити по изградњи далековода за ратарску производњу. У овој зони је забрањена садња дрвећа и другог растиња испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта (далековода), а за подизање воћњака и винограда, као и заштитних ограда и мрежа, неопходна је сагласност надлежног предузећа ЈП „Електромрежа Србије“.

Заштитни појас далековода дефинисан је границом и обухвата 30 m обострано од централне осе далековода, укупно 60 m. У заштитном појасу далековода се налази извођачки појас далековода дефинисан границом, 10 m обострано од централне осе далековода, укупно 20 m.

Просторни план се преклапа са посебном наменом ПППН ИК на територији Града Вршца и то следећих катастарских општина: КО Влајковац, КО Потпорањ, КО Ритишево, КО Вршац и КО Војводинци.

1.1.3. ОДНОС ПЛАНА И ПРОГРАМА СА ДРУГИМ РЕЛЕВАНТНИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Обавезе из других развојних докумената представљају смернице дате у националним и регионалним и општинским стратегијама, од којих су за израду овог Просторног плана најмеродавније следеће:

Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник РС“, број 57/08) утврђен је један од кључних националних приоритета Републике Србије, чије ће испуњење у највећој мери омогућити остварење визије одрживог развоја: заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса тако да остану расположиви и за будуће генерације.

Планове управљања заштићеним добрима потребно је унапредити у складу са савременим међународним стандардима и европским директивама. Такође, потребно је даље унапредити праћење биодиверзитета.

Веома је значајно унапређење капацитета управљача заштићених подручја и подизање ефикасности меродавних државних органа на спречавању и кажњавању непожељних и непрописних активности у заштићеним и еколошки значајним подручјима.

С обзиром на то да негативни утицаји туризма на животну средину укључују притисак на природне ресурсе, биодиверзитет и станишта и стварање отпада и загађење, неодрживи туризам може проузроковати исте облике загађења као било која друга индустрија. Правовременим планирањем развоја туризма могу се спречити штете и скупе грешке и избећи постепено уништавање вредности животне средине значајне за туризам, узроковано slabим спровођењем прописа о планирању и изградњи, недостатком инфраструктуре за третман отпадних вода и неконтролисаним одлагањем отпада, као и неефикасним управљањем у заштићеним природним добрима.

Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. („Службени гласник РС“, број 12/22) дефинише да две или више јединица локалне самоуправе могу заједно утврдити локацију за изградњу постројења за управљање отпадом на својој територији. Приликом одређивања локације за постројења за управљање отпадом узима се у обзир нарочито: количина и врста отпада, планирани начин складиштења, третмана или одлагања, геолошка и друга својства земљишта и микроклиматске карактеристике подручја, близина заштићених природних добара и одлике предела.

Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. („Службени гласник РС“, број 70/24)(у даљем тексту: ИНЕКП)

Главни стубови ИНЕКП-а обухватају повећан удео ОИЕ у енергетском миксу Србије заједно са циљаним мерама енергетске ефикасности усмереним на смањење финалне потрошње енергије повећањем енергетског учинка. Ова путања транзиције ка чистој енергији усмерена је на унапређење енергетске сигурности земље, смањење њене енергетске зависности, истовремено осигуравајући реалистично смањење употребе лигнита, доприносећи значајном смањењу емисија GHG до 2030. године. Повећани удео ОИЕ ће представљати један од најважнијих циљева ИНЕКП-а за Републику Србију достизањем удела од 33,6% у бруто финалној потрошњи енергије. ОИЕ ће се сматрати главним домаћим извором електричне енергије са уделом који прелази 45% бруто финалне потрошње електричне енергије у 2030. године, који ће бити остварен углавном путем најекономичније експлоатације расположивог потенцијала у случају енергије ветра и соларне енергије.

Ефикасно и регионално интегрисано функционисање новог дан-унапред тржишта електричне енергије, укључујући значај спајања регионалног тржишта електричне енергије са европским тржиштем електричне енергије, поједностављење и убрзање поступка издавања дозвола, дигитализација енергетског система, унапређење и проширење постојеће електроенергетске мреже и њених интерконекција, унапређење тржишта складиштења енергије, ОИЕ на дистрибутивној мрежи и ресурси управљања потрошњом, као и постепена електрификација и енергетско повезивање сектора финалне потрошње сматрају се предусловима за максимално учешће ОИЕ.

Програм прилагођавања на измењене климатске услове за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 119/23)

Повећање капацитета за остваривање веће отпорности на климатске промене подразумева изградњу система и друштва са високим степеном свести о климатским променама, утицајима и потребама за прилагођавањем. Такође, поразумева и обезбеђивање правовремених потребних информација различитим струкама као и свим грађанима. Ово представља основу развоја успешног процеса прилагођавања на измењене климатске услове а тиме и обезбеђивање капацитета за остваривање веће отпорности.

Мере прилагођавања изабране у на основу потреба за ургентно спровођење и могућности реализације на основу расположивих финансијских и људских капацитета. Изабране мере (25 мера) разврстане у следеће групе: мере од општег значаја (мере које имају мултисекторске користи и користи за општу јавност); мере са примарним доприносом у одређеним сектору – пољопривреда, шумарство, путна инфраструктура, урбанизам, енергетика, здравље и биодиверзитет. Једна од кључних мера је Успостављање система за праћење климатских промена, њихових утицаја, имплементације и успешности мера прилагођавања на измењене климатске услове. Мера подразумева: • Праћење климатских промена - унапређење праћења климатских промена кроз портал са геореференцираним климатским подацима, који се редовно ажурира и омогућава преузимање података • Праћење утицаја климатских промена кроз унапређен систем за праћење штета и губитака • Праћење имплементације и успешности мера прилагођавања кроз систем извештавања о спроведеним мерама и резултатима. У току трајања Програма размотрити и индикаторе за праћење климатских промена препоручених на нивоу ЕУ и по могућности ускладити са њима. Мера подразумева и усвајање подзаконског акта о извештавању о реализацији Програма прилагођавања у складу са чланом 15. Закона о климатским променама, чиме се омогућава и праћење утицаја климатских промена на локалном нивоу, укључујући и климатске опасности као што су суше, поплаве, итд. Ова мера представља развој и успостављање система за праћење успешности мера за повећање отпорности на климатске промене, који је кључан и за извештавање према Оквирној конвенцији Уједињених нација о промени климе, као и Споразуму из Париза, са додатним користима у извештавању према другим Конвенцијама Уједињених нација. Овим ће се обезбедити и потребне информације и подаци за даље унапређивање разумевања утицаја климатских промена и развоја мера за повећање отпорности.

Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године („Службени гласник РС“, број 47/19) идентификовала је неуједначен квалитет животне средине, заштите здравља и безбедности становника и неприлагођеност климатским променама урбаних насеља као једне од кључних проблема урбаног развоја. Да би се решили ови конкретни проблеми, Стратегија је установила пакете мера међу којима и Прилагођавање на климатске промене и успостављање система реаговања у ризичним и удесним ситуацијама у урбаним насељима.

Стратегијом биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС“, број 13/11) се даје кратак преглед биодиверзитета Републике Србије кроз специјски, екосистемски, генетички биодиверзитет и описује систем заштите и заштићених подручја у Републици Србији. Описује се правни, институционални и финансијски оквир заштите биодиверзитета, концептуални модел притисака, фактора угрожавања и њихових узрока и даје преглед утицаја на биодиверзитет Републике Србије. Ова Стратегија дефинише стратешке области, циљеве и активности заштите биодиверзитета, акциони план са детаљима о одговорним институцијама, динамиком извршења и потенцијалним изворима финансирања.

Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“, број 33/12) даје дефиниције природних ресурса и природних добара, поделу природних ресурса, а дефинисани су и главни, основни циљеви Националне стратегије, уз наглашен значај координисаног међусекторског управљања природним ресурсима. Овом Стратегијом су дата начела одрживог развоја у националној политици управљања природним ресурсима и добрима. Дата су стратешка одређења и подаци који се односе на анализу стања и досадашњег степена истражености природних ресурса и добара по врстама, просторном распореду, разноврсности, обиму и квалитету, процени утицаја њиховог коришћења на животну средину, билансне категорије (просторне и временске функције, количине, квалитет, угроженост, обновљивост, стратешке резерве и сл.) и предвиђање трендова промене стања. Обавезе из ове Стратегије су дефинисани оквири за одрживо коришћење за кључне природне ресурсе: минералне ресурсе (металичне, неметаличне и фосилна горива); обновљиве изворе енергије; шумске ресурсе; заштићена подручја, биодиверзитет, геодиверзитет и предеони диверзитет; рибље ресурсе; водне ресурсе и земљиште. Обавезе које проистичу из ове Стратегије су начини вредновања и услови одрживог коришћења природних ресурса и добара, еколошко-просторна основа о потенцијалима природних ресурса и добара, услови за постепену супституцију природних ресурса, као и смернице за даља истраживања у области појединачних природних ресурса и добара и за потребе планирања, односно доношење планова и програма.

Ова Стратегија за сваки природни ресурс упућује на устаљени начини управљања, стратешки, законски и институционални оквир, циљеве (општи и специфични) и изазове за њихово одрживо коришћење за наредну декаду, као и на мере за остваривање циљева. У Стратегији је дата социо-економска и планско развојна анализа стратешких приоритета истраживања и коришћења природних ресурса, дати су потенцијални утицаји Националне стратегије на друштвену и економску сферу, као и вероватни трошкови, извори финансирања и изазови који се постављају пред реализацију ове Стратегије.

Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС“, број 59/06), као један од циљева поставља очување и унапређење биодиверзитета у шумским подручјима, као део концепта одрживог газдовања шумама. У оквиру стратешких докумената припремљени су: Акциони план очувања мочварних подручја у Републици Србији и акциони планови заштите и очувања појединих животињских врста. Основни циљ Стратегије развоја шумарства је очување и унапређивање стања шума и развој шумарства као привредне гране.

Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године („Службени гласник РС“, број 85/14) дефинише стратешке приоритете и циљеве развоја у пољопривреди и управљање шумским и водним ресурсима; развијање тржишта и његових механизма и развој села и очување средине.

У овој Стратегији дат је и преглед производних трендова, са анализом обима и структуре пољопривредне производње, на основу чега су дефинисани стратешки циљеви од којих су најважнији:

- изградити одржив и ефикасан пољопривредни сектор, способан да буде конкурентан на светском тржишту;
- обезбедити храну која задовољава критеријуме, у погледу квалитета и безбедности;
- пружити подршку животном стандарду људи који живе од пољопривреде, а нису у могућности да остваре брзу тржишну трансформацију и
- осигурати подршку одрживом развоју села.

Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Службени гласник РС“, број 98/16), обухвата период од 2016. до 2025. године и усаглашена је са Законом о туризму. Садржи анализу постојећег стања и досадашњег степена развоја туризма; упоредну анализу туризма конкурентских земаља; анализу предности и недостатака туризма са дефинисаним туристичким производима од посебног значаја за развој туризма; анализу предности и недостатака туризма са SWOT анализом; визију и циљеве развоја туризма Републике Србије, избор приоритетних туристичких производа; преглед туристичких дестинација и активности; анализу утицаја на културно наслеђе и природна добра и предлог политике развоја туризма.

Акценат је на одрживом развоју туризма, јачању конкурентности туристичке привреде, повећање учешћа туризма у бруто домаћем производу као и унапређењу укупног имиџа Републике Србија у региону, Европи и свету.

Стратегија водоснабдевања и заштите вода у АП Војводини („Службени лист АПВ“, број 1/10) поставља циљеве за временски хоризонт од 20 година, почев од 2008. године.

Овом регионалном стратегијом дат је детаљан приказ стања водоснабдевања у АП Војводини, са извориштима, најбољим доступним техникама припреме воде и пречишћавања отпадних вода насеља, дефинисани су критеријуми приоритета изградње водоводних система и приоритети заштите вода.

Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник РС“, број 3/17). Пошто Стратегија представља базни докуменат за спровођење реформи и развој сектора вода, достизање основних стратешких и оперативних циљева из овог документа мора бити засновано на усвојеном концепту управљања водама и утврђеним полазиштима и мора се одвијати у складу са утврђеним приоритетима.

При томе се мора имати у виду да на управљање водама утичу природни услови, друштвени и економски оквири, као и законодавно устројство ове и са њом повезаних области. Ефикасан систем управљања водама захтева и одговарајућа институционална и организациона решења која могу, по структури и капацитету, да одговоре захтевима у свим етапама развоја (од планирања до изградње) и функционисања сектора вода и дефинисане изворе и механизме обезбеђења потребних средстава. Унапређење стања у сектору вода може се обезбедити само уз адекватно спровођење потребних мера, односно, уколико се све потребне функције у оквиру текућег пословања (експлоатација, одржавање и надзор) и развојних активности (планирање, припрема инвестиција и изградња) одвијају на одговарајући начин. Притом, регулатива, финансијска средства, информациони системи, међународна сарадња и учешће јавности представљају заједнички именитељ за обе групе активности.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године („Службени гласник РС“, број 101/15), као стратешки документ дала је стратешке циљеве и приоритетне активности у области енергетике. Развој преносних електроенергетских капацитета обухвата ревитализацију постојећих и изградњу нових преносних капацитета како би се постигао уравнотежен, одржив и благовремен развој преносних система, са циљем прикључивања нових конвенционалних и обновљивих извора електричне енергије. Јачање преносних праваца капацитета стратешких праваца у мрежи 110 kV напонског нивоа. Сврха ове групе пројеката је повећање поузданости преносног система и сигурности напајања потрошача, прикључења нових производних капацитета, као и повезивања преносног и дистрибутивног система.

У сектору развоја гасне привреде стратешки циљеви су:

- обезбеђење сигурног снабдевања домаћег тржишта природним гасом;
- успостављање домаћег и регионалног тржишта природним гасом;
- диверсификација извора и праваца снабдевања природним гасом.

2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА

2.1. САДРЖАЈ ПЛАНА

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО ИЗМЕНА И ДОПУНА ПЛАНА

1. УВОД
 2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
 - 2.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
 3. ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ У ТЕКСТУАЛНОМ ДЕЛУ ПЛАНА
 4. ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ У ГРАФИЧКОМ ДЕЛУ ПЛАНА
 5. ПРИМЕНА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПЛАНА
- Б) ГРАФИЧКИ ДЕО ИЗМЕНА И ДОПУНА ПЛАНА

Ред.број	Рефералне карте	Размера
1.1	Посебна намена простора	1:50 000
1.1а	Посебна намена простора подручја посебне намене	1:25 000
2.1	Мрежа насеља и инфраструктурни системи	1:50 000
3.1.1	Заштита природних и непокретних културних добара	1:50 000
3.2.1	Природни ресурси и заштита животне средине	1:50 000
4.1	Карта спровођења	1:50 000
5.	Детаљна разрада измена и допуна Просторног плана - Регулациони план са елементима спровођења (Листови 5.0-5.5)	1:1 000

2.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА

Циљеви израде Измена и допуна Просторног плана су:

- Обезбеђивање простора за изградњу ветроелектрана у Банату путем дислокације постојећег метеоролошког радара „Самош“.
- Инсталација новог метеоролошког радара на Гудуричком врху заснованог на најсавременијим техничко-технолошким решењима.
- Интеграција радара на Гудуричком врху у националну мрежу, ради побољшања краткорочних прогноза времена, одбране од града, хидролошког мониторинга, цивилне заштите, ваздухопловства и других сектора.
- Обезбеђивање оптималне зоне детекције за систем одбране од града за централни и јужни Банат.

Одлука Владе Републике Србије забрањује изградњу ветропаркова у појасу до десет километара од метеоролошких радара, док је у зони од десет до тридесет километара неопходно спровести студију која доказује да ли постоји утицај на њихов рад. Постојећи радар „Самош“, постављен пре двадесет и пет година на локацији изузетно погодној за изградњу ветропарка, тренутно ограничава развој ветроелектрана у Банату.

Дислокација овог радара на Гудурички врх доноси двоструку корист: отвара простор за реализацију ветропарка на економски исплативој и енергетски значајној локацији, а истовремено значајно унапређује квалитет рада метеоролошког система. Измештањем радара побољшава се прецизност и поузданост података, чиме се обезбеђује савременији радарски надзор у наредним деценијама.

За потребе овог процеса израђена је Студија изводљивости дислокације радара „Самош“ на Гудурички врх, која потврђује техничку оправданост и корист пројекта. Нови радар на Гудуричком врху биће опремљен најсавременијим алгоритмима развијеним на основу најновијих истраживања у области радарске метеорологије, што ће додатно модернизовати систем осматрања и подржати прецизно и правовремено прогнозирање метеоролошких и хидролошких услова у Републици Србији.

3. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У обухват Измена и допуна просторног плана улазе делови катастарских општина Мало Средиште, Месић, Јабланка и Велико Средиште).

За потребе изградње платоа на Гудуричком врху за постављање радарског торња и самог радара, планирана је изградња приступног пута од Малог Средишта. Пут би требало да има вишеструку намену, и то за допремање материјала за изградњу платоа, радарског торња и монтажу радара, изградњу радарског торња и трафостанице са системом надзора, опремање радара и његово монтирање на торањ, приступ радару за потребе његовог одржавања у оперативном раду и снабдевања горивом као и приступ посетилаца видиковцу и за различите активности планинара.

3.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Измена и допуна Просторног плана одређен је координатама у Гаус-Кригер пројекцији са 155 преломних тачака означених од О1 до О155. Положај сваке тачке графички је приказан у прилогу, а њихове координате дате су у табеларном прегледу.

Списак координата тачака обухвата:

Broj	Y	X	Broj	Y	X
O1	7532942.59	4999387.07	O79	7531576.67	5000723.63
O2	7533027.44	4999180.66	O80	7531577.32	5000729.70
O3	7532958.59	4999155.34	O81	7531585.25	5000743.46
O4	7533155.45	4998774.58	O82	7531599.41	5000733.35
O5	7533284.94	4998524.14	O83	7531602.48	5000719.65
O6	7533276.70	4998468.47	O84	7531613.40	5000718.24
O7	7533245.00	4998417.93	O85	7531631.06	5000715.96
O8	7533161.76	4998374.61	O86	7531641.31	5000714.63
O9	7533161.18	4998374.28	O87	7531636.88	5000733.48
O10	7533210.21	4998206.95	O88	7531634.03	5000751.48
O11	7533233.75	4998034.02	O89	7531662.47	5000754.81
O12	7532776.81	4998031.47	O90	7531675.60	5000737.59
O13	7532733.21	4998241.49	O91	7531699.87	5000721.51
O14	7532710.36	4998335.80	O92	7531706.36	5000720.66
O15	7532688.51	4998502.20	O93	7531721.44	5000709.08
O16	7532686.90	4998503.70	O94	7531743.39	5000722.26
O17	7532600.00	4998605.00	O95	7531764.24	5000723.86
O18	7532576.95	4998677.91	O96	7531769.89	5000696.76
O19	7532572.42	4998834.77	O97	7531776.39	5000664.37
O20	7532558.29	4998851.99	O98	7531777.40	5000637.44
O21	7532468.43	4998824.19	O99	7531719.26	5000463.26
O22	7532328.79	4998819.74	O100	7531716.75	5000452.65
O23	7532255.56	4998808.56	O101	7531715.04	5000442.75
O24	7532179.61	4998823.45	O102	7531715.10	5000422.03

O25	7532059.37	4998900.33	O103	7531731.84	5000406.41
O26	7532016.80	4998958.94	O104	7531766.89	5000380.61
O27	7531980.63	4998985.98	O105	7531797.07	5000365.14
O28	7531904.47	4998969.36	O106	7531812.39	5000358.05
O29	7531685.80	4999105.92	O107	7531822.16	5000350.27
O30	7531506.89	4999178.30	O108	7531827.86	5000348.84
O31	7531470.28	4999245.72	O109	7531835.82	5000346.83
O32	7531425.58	4999497.94	O110	7531845.15	5000338.36
O33	7531608.32	4999541.92	O111	7531849.73	5000325.37
O34	7531699.76	4999728.94	O112	7531855.26	5000311.50
O35	7531679.98	4999888.50	O113	7531867.15	5000316.04
O36	7531642.26	4999939.73	O114	7531865.80	5000306.06
O37	7531618.53	5000205.12	O115	7531866.42	5000303.53
O38	7531528.68	5000301.54	O116	7531869.16	5000290.76
O39	7531520.69	5000344.30	O117	7531853.11	5000279.84
O40	7531523.82	5000345.64	O118	7531856.84	5000255.16
O41	7531525.94	5000366.75	O119	7531857.66	5000244.52
O42	7531526.11	5000373.03	O120	7531858.54	5000233.08
O43	7531528.12	5000387.08	O121	7531859.19	5000224.57
O44	7531529.49	5000396.27	O122	7531859.14	5000216.36
O45	7531532.11	5000405.93	O123	7531880.04	5000033.81
O46	7531535.01	5000415.71	O124	7531840.60	4999953.47
O47	7531537.99	5000421.32	O125	7531831.84	4999850.38
O48	7531538.19	5000432.97	O126	7531833.93	4999837.10
O49	7531540.27	5000437.90	O127	7531841.06	4999794.29
O50	7531541.38	5000446.85	O128	7531842.47	4999788.04
O51	7531545.61	5000465.23	O129	7531841.83	4999726.86
O52	7531547.63	5000475.18	O130	7531817.17	4999625.11
O53	7531548.05	5000477.24	O131	7531829.95	4999590.69
O54	7531549.65	5000484.05	O132	7531841.72	4999558.99
O55	7531550.87	5000490.54	O133	7531848.27	4999541.34
O56	7531551.33	5000490.44	O134	7531859.60	4999293.63
O57	7531552.70	5000497.36	O135	7532024.83	4999324.83
O58	7531553.85	5000503.19	O136	7532094.47	4999336.68
O59	7531553.58	5000503.25	O137	7532114.74	4999264.44
O60	7531555.10	5000509.07	O138	7532114.19	4999215.77
O61	7531558.01	5000522.09	O139	7532094.42	4999173.94
O62	7531561.21	5000534.60	O140	7532092.27	4999172.13
O63	7531564.84	5000552.97	O141	7532094.77	4999169.03
O64	7531569.28	5000572.06	O142	7532254.54	4999009.58
O65	7531570.72	5000579.07	O143	7532629.99	4999084.21
O66	7531572.17	5000589.65	O144	7532782.88	4998895.70
O67	7531577.81	5000610.68	O145	7532789.95	4998824.71
O68	7531582.63	5000635.03	O146	7532774.40	4998712.93
O69	7531584.00	5000641.38	O147	7532777.96	4998702.27
O70	7531586.26	5000652.98	O148	7532871.15	4998593.31
O71	7531590.46	5000671.70	O149	7533008.55	4998610.46
O72	7531580.01	5000669.52	O150	7533008.61	4998610.94
O73	7531582.23	5000681.15	O151	7533008.52	4998614.60
O74	7531574.40	5000682.36	O152	7532857.66	4998858.83
O75	7531571.20	5000689.99	O153	7532631.87	4999353.40
O76	7531570.50	5000695.87	O154	7532850.77	4999424.97
O77	7531569.27	5000717.65	O155	7532875.22	4999361.17
O78	7531568.72	5000724.82			

4. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЧИНИЛАЦА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Природне карактеристике

Предметно подручје Измена и допуна Просторног плана налази се у оквиру Вршачких планина и обухвата простор од насеља Мало Средиште па до Гудуричког врха (641 m), који је уједно и највиши врх АП Војводине.

Гудурички врх и околни део Вршачких планина представљају геолошки занимљив терен који се издваја као изолована планина у сред равничарског подручја Баната. Вршачке планине припадају групи громадних планина и изграђене су од најстаријих стена палеозојске старости (кристаласти шкриљци и гнајсеви). Настале су као резултат вертикалних тектонских покрета у периоду алпске орогенезе када су издигнуте као хорст између раседа.

Шуме

Под шумом, у смислу Закона о шумама, подразумева се простор обрастао шумским дрвећем, минималне површине 5 ари, са минималном покривеношћу крунама дрвећа од 30%. Под шумом се подразумевају и шумски расадници у комплексу шума и семенске плантаже, као и заштитни појасеви дрвећа површине веће од 5 ари. Под шумом се сматрају и младе природне и вештачке састојине, као и људским деловањем или из природних разлога привремено необрасле површине на којима се очекује да ће се природно или вештачки поново успоставити шума. Шумом се не сматрају паркови у насељеним местима, као и дрвеће које се налази испод далековода и у коридору изграђеног далековода, без обзира на површину.

Шумско земљиште је земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остварењу општекорисних функција шума и које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

На подручју обухвата Измена и допуна Просторног плана постоје површине које су обухваћене основом газдовања шумама ГЈ „Вршачки Брег“, а чији је корисник ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“ Панчево.

Одељење	Одсек	Површина	Опис из основе ГЈ „Вршачки Брег“
27	а	5,33	Изданачка шума китњака
27	б	1,37	Изданачка шума грабица, црног граба, црног јасена и ОТЛ
27	Ф	1,24	Изданачка мешовита шума багрема
27	д	4,83	Изданачка шума ОТЛ
27	е	0,98	Изданачка мешовита шума граба
29	а	9,07	Изданачка мешовита шума липа
30	а	26,77	Изданачка мешовита шума липа
33	а	18,44	Изданачка мешовита шума липа
34	а	12,13	Изданачка мешовита шума липа
27	2	7,42	Пашњак
27	1	0,48	Пут.
28	1	1,64	Пут.
30	1	0,11	Пут.

42	a	20,26	Изданачка мешовита шума китњака
43	a	17,15	Изданачка мешовита шума липа
43	б	12,76	Изданачка мешовита шума китњака
95	a	21,42	Изданачка мешовита шума липа
96	a	38,31	Изданачка мешовита шума липа
43	1	0,29	Пут.
95	1	0,32	Пут.
96	1	0,35	Пут.
28	2	1,09	Пут.
28	б	1,22	Изданачка мешовита шума багрема
28	a	25,5	Изданачка а мешовита шума китњака

Заштићена природна добра и подручја

Предео изузетних одлика „Вршачке планине“ тренутно пролази кроз поступак ревизије заштите који је, у складу са Законом о заштити природе, покренуло Министарство заштите животне средине. Разлог за ревизију јесте планирано премештање метеоролошког радара „Самош“ на локалитет Гудурички врх и изградња пратеће инфраструктуре – интервенције које захтевају прецизирање граница и режима најстроже (I) заштите. Досадашњи статус подручја, успостављен као Предео изузетних одлика покрајинског значаја (категорија II), остаје на снази, али се режимске зоне и услови коришћења морају ускладити са новим просторним оквирима.

Укупна површина ПИО „Вршачке планине“ утврђена овом ревизијом износи 5 328,86 ха и обухвата две просторне целине: масив Вршачких планина – са Гудуричким врхом (641 m, највиша тачка Војводине) – и комплекс влажних и сувих ливада Малог вршачког рита. Ове целине су повезане еколошким коридорима, чиме формирају функционалну целину од изузетне геоморфолошке и биолошке разноврсности. Подручје се укршта са три фитогеографске провинције (панонска, дакијска, мезијска), а разноврсна геолошко-педолошка основа ствара мозаик шумских, стеновитих, ливадских и приобалних станишта.

Биодиверзитет је изузетно богат: забележено је преко 1 000 таксона васкуларне флоре, међу којима 114 врста и подврста имају посебан конзервациони значај. Фауна укључује више ретких и угрожених врста, као што су сиљавина (*Peucedanum officinale*), звјездичица (*Aster sedifolius*), сиротињска трава (*Glyceria declinata*), степски гуштер (*Podarcis taurica*), патка њорка (*Aythya nyroca*) и прадавац (*Crex crex*). Подручје је део националне еколошке мреже (локација бр. 16 „Вршачке планине и ливаде“), међународно и национално значајно подручје за птице (IBA RS0418A) и садржи 23 приоритетна типа станишта – 19 у оквиру NATURA 2000 и 16 у EMERALD мрежи.

Структура својине показује доминацију државног земљишта (78,77 %), уз приватне парцеле (5,91 %) и друге облике власништва (12,03 %); за преосталих 3,28 % податаци су у фази катастарског усклађивања. На терену су већ успостављени режими I, II и III степена заштите, што подразумева различите нивое ограничења коришћења простора. Уз природне вредности, „Вршачке планине“ имају и значајну културно-историјску баштину – средњовековну Вршачку кулу (XIV-XVI в.) и бројне археолошке локалитете.

Опис граница, оријентисаних у смеру исток-запад, заснован је на детаљном низу катастарских парцела у катастарским општинама Вршац, Велико Средиште, Гудурица, Јабланка, Мало Средиште, Месић, Сочица и Марковац. Финално картографско решење очекује се након ревизије режимских зона и усвајања нових геопросторних слојева. У оквиру Стратешке процене утицаја ови подаци ће бити кључни за процену кумулативних утицаја планираних инфраструктурних и туристичких активности, као и за дефинисање мера управљања које обезбеђују очување биолошког и културног наслеђа подручја.

Пољопривреда

Пољопривредно земљиште јесте земљиште које се користи за пољопривредну производњу (њиве, вртови, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, рибњаци, трстици и мочваре) и земљиште које се може привести намени за пољопривредну производњу.

Посматрано подручје Измена и допуна Просторног плана у највећој мери представља пољопривредно земљиште и поред значајних површина под шумом.

Као и свуда у АПВ, ораничне површине су најзаступљенији сегмент пољопривредног земљишта, но, пољопривреда се на овом подручју у великој мери разликује од типичне банатске пољопривредне праксе, услед значајног учешћа површина под виноградима и воћњацима.

Сеизмичке карактеристике:

На основу сеизмичке рејонизације Републике Србије за повратни период од 475 година, у обухвату Просторног плана је могућ земљотрес јачине VII-VIII и VIII степени макросеизмичког интензитета према MCS скали макросеизмичког интензитета према Европској макросеизмичкој скали. У највећем делу посматраног подручја утврђен је земљотрес јачине VII-VIII степени, док је у северном делу могућ земљотрес јачине VIII степени.

Културно наслеђе

Према подацима добијеним од територијално надлежних завода за заштиту споменика културе, на простору у оквиру границе обухвата Измена и допуна Просторног плана налазе се археолошки локалитети, добра која уживају претходну заштиту. То су пре свега локалитети са праисторијским материјалом из старијег неолита (старчевачка група), млађег неолита (винчанска група), гвозденог доба, латенске културе (келтске), сарматске културе, бронзаног и римског периода.

Табела 1: Преглед археолошких локалитета која уживају претходну заштиту на простору Измена и допуна Просторног плана

Р.БР.	НАЗИВ ВЛАЈКОВАЦ	ЛОКАЦИЈА
1.	"GAJA GOLUBULUI"	
	МАЛО СРЕДИШТЕ	
2.	ШУМЕ	3,5 km југоисточно од села,
3.	МАЈДАН	Западно од села, на северној падини Каменарице, у близини Махачекове (лугарева) куће
	МЕСИЋ	
4.	"ШУПАЈА"	између потеса Шупаја и Разбојишта

Електроенергетска инфраструктура

На делу простора који је предмет Измена и допуна Просторног Плана, постоји изграђена електроенергетска инфраструктура. Она обухвата надземне и подземне водове 20 kV којима се напаја трансформаторска станица 20/0,4 kV, као и водове нисконапонске мреже 0,4 kV преко којих се постојећи објекти напајају електричном енергијом.

Електронска комуникациона инфраструктура

На мањем делу подручја обухвата Измена и допуна Просторног плана, уз постојећи саобраћајни коридор, постоји електронска комуникациона инфраструктура изграђена за потребе постојећих корисника простора. За нове кориснике обезбедиће се оптичка и широкопојасна мрежа за потребе обезбеђења мултимедијалних сервиса.

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

У обухвату Измена и допуна Просторног плана егзистира само путни – друмски саобраћај.

Основни саобраћајни капацитети предметног простора Измена и допуна у домену путног - друмског саобраћаја су:

- општински пут ОП-101, Вршац (ДП 18) – Марковац – караула војске Србије (будући гранични прелаз);
- општински пут ОП-106, ОП-101 – крак за Мало Средиште;
- некатегорисана путна мрежа (шумски путеви) ван насеља.

Осим што су основни апсорбери свих саобраћајних збивања у обухвату (мрежа ДП I и II реда није у обухвату), предметни општински путеви такође су и саобраћајни капацитети који омогућавају приступ до категорисане мреже вишег нивоа и међу и унутар општинско повезивање. Ови путеви у исто време омогућују изворно-циљна кретања и омогућују квалитетно међунасељско повезивања у обухвату плана.

У оквиру катастарских општина у обухвату Измена и допуна Просторног плана, налазе се и некатегорисани путеви (приступни и атарски путеви), који су радијалног облика и повезују насеља и садржаје ван грађевинског подручја.

Водна и комунална инфраструктура

У обухвату Измена и допуна Просторног плана нема водних објеката нити инсталација комуналне инфраструктуре (водовода и канализације).

5. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА НА КОЈЕ СЕ МОГУ ОЧЕКИВАТИ ЗНАЧАЈНИ УТИЦАЈИ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје обухваћено Изменама и допунама Просторног плана обухвата Гудурички врх – највишу тачку Војводине (641 м.н.в.) – и његов ужи пешачки појас, смештен у средишту Предела изузетних одлика „Вршачке планине“. Поступак поновног вредновања заштите који је Министарство заштите животне средине покренуло 21. јула 2025. довео је до пренамене око осам хектара строгог режима заштите I у блажи режим II управо на платоу предвиђеном за радар и приступни пут. На тај начин створена је регулаторна „ниша“ која пројекту даје законски основ, али истовремено намеће обавезу компензационог пошумљавања и биомониторинга.

Планира се постављање метеоролошког радара на Гудуричком врху на шумском земљишту. За те потребе планира се изградња торња у виду челичне просторне решетке са платформом на врху. На платформу се смешта радар и радом за заштиту радара. Висина торња је најмање 30 m, док је висина са радомом најмање 35 m изнад коте тла. Унутар торња поред степеница, предвиђа се објект за смештај опреме радарског постројења (електро и машинске опреме).

Геоморфолошки, реч је о острвском масиву који нагло израња из банатске лесне терасе, са стрмим шумовитим падинама, разуђеним долинама и интегрисаним влажним комплексом Малог вршачког рита у подножју. Планина носи више од 4900 ha аутохтоних мешовитих и букових шума, док је рит препознат као регионално важно станиште тршћака, бара и хигрофилних ливада. Ову природну целину насељавају строго заштићене врсте попут црне роде, змијара и средњег детлића, а шумски и ритски појас повезују коридори од националног значаја које не сме прекинути ни нова инфраструктура.

Културно-пејзажни идентитет подручја одређује силуэта Вршачких планина са кулом – симболом града – као и мозаик виноградарских тераса, пашњака и пашњака под шумарком. Доминантна техничка структура, попут планираног радарског торња (30 m) и куполе (35 m), потенцијално утиче на овај вековни визуелни код. Зато је, у складу са ревидираним условима заштите, прописано да заклањање видиковаца не сме прећи десет процената кључних линија вида и да се конструкција боји у ненаметљив мат-сиви тон без рефлексије и са минималним ноћним осветљењем.

Најопипљивији технички захват биће градња приступног пута дугог 6,38 km и широког 3,5 m, који пролази кроз три различите морфолошке целине – равничарску, брежуљкасту и шумску. Сеча је ограничена, уз обавезну рекултивацију по принципу „хектар за хектар“. Подземни каблови за напајање и оптичку комуникацију полажу се уз коловоз, како би се елиминисала потреба за додатним трасирањем.

Коначно, импулсно-Доплеров радар S-опсега ради са антеном подигнутом довољно високо да густина микроталасног поља на нивоу тла остане испод прописаних граница, али се и даље уводи заштитни појас од два километра и обавеза годишњег мерења ЕМ-поља. Уз то, Уредба о заштитним зонама забрањује изградњу ветропаркова у кругу до десет километара и условљава све енергетске пројекте до тридесет километара студијама кумулативних утицаја.

Све наведене карактеристике чине Гудурички врх просторно, еколошки и културно осетљивом тачком: свако деловање на њему мора бити засновано на основним принципима одрживог развоја, односно мора да помири јавни интерес техничког унапређења метеоролошке мреже са очувањем његових изузетних природних и предеоних вредности.

6. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (УКЉУЧУЈУЋИ ЕКОЛОШКУ МРЕЖУ) У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У поступку израде Стратешке процене утицаја анализирали су сви релевантни аспекти заштите животне средине, уз уважавање два кључна извора: студија Дислокација метеоролошког радара Самош на нову локацију Гудурички врх и Ревидирана Студија заштите (ПЗЗП, 12. 06. 2025). На основу ове документације анализирана су питања и проблеми у области заштите животне средине који се могу груписати у неколико целина као што је наведено у наредном тексту.

Планско подручје се налази у оквиру Предела изузетних одлика (ПИО) „Вршачке планине“, истовремено регистрованог као IBA/IPA и EMERALD локалитет RS0000017. Нови поступак заштите је делимично кориговао простор строгог режима I (~ 8 ha) и дефинисао режим II са условима за планирану инфраструктуру.

Вршачке планине и Мали вршачки рит представљају јединствену биофункционалну целину чији континуитет одржавају шумске долине, канал ДТД и пољски зелени појасеви. Изградња приступног пута за радар (6,38 km) и платоа мора се извести тако да се не прекине ова зелена оса; предвиђено је пошумљавање рубова и постављање пролаза за мале сисаре и водоземце тамо где пут сече мање потоке.

Најзначајније су популације црне роде (*Ciconia nigra*), змијара (*Circaetus gallicus*), средњег детлића (*Dendrocoptes medius*) и неколико строго заштићених врста слепих мишева. Обавеза инвеститора да ангажује релевантни привредни субјект за вршење биомониторинга.

Планирана сеча за проширење шумског пута ограничава се обавезом-рекултивације по принципу „хектар за хектар“ аутохтоним садницама.

Импулсно-Доплеров радар S-опсега постављен је на 35 m изнад тла, што умањује густину снаге на нивоу терена испод граничних вредности¹. Заштитни појас 2 km формално је установљен у Изменама и допунама Просторног плана; и за њега су дефинисана ограничења.

Уредбом Владе забрањена је инсталација ветропаркова у кругу 10 km око радара, док је у појасу 10 – 30 km дозвољена уз обавезу израде студије утицаја на радарска осматрања. Дислокација радара са локације „Самош“ истовремено ослобађа ту парцелу за енергетски пројекат, што захтева координацију у планској документацији на нивоу ширег подручја, засновану на основним принципима одрживог развоја.

Перцепција локалног становништва о могућем утицају ЕМ-поља и нарушавању предеоне слике оцењена је као средње изражена.

Закључно, највећи изазови односе се на очување еколошких коридора, минимизовање визуелне доминације куполе и управљање перцепираним ризицима ЕМ-зрачења. Предложене мере – компензационо пошумљавање, одрживи еколошки и визуелни лимити – дизајниране су тако да технолошку корист (прецизније прогнозе и заштиту од екстремних временских појава) ускладе са очувањем изузетних природних и културних вредности Вршачких планина.

7. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У изради Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину за Измене и допуне Просторног плана, примењени су општи критеријуми процене утицаја на животну средину.

С обзиром на то да су измене усмерене искључиво на обезбеђивање простора за метеоролошки радар на Гудуричком врху и објекте у функцији изградње и коришћења предметног радара, из стратешке процене утицаја су изостављена питања која се односе на:

- демографску динамику и миграције становништва;
- урбани развој и нове насељске зоне;
- утицај на регионалну саобраћајну и енергетску мрежу;
- шире економске активности ван директне зоне утицаја радара;
- планирање нових инфраструктурних коридора.

Ове теме нису обрађене јер предложене Измене и допуне просторног плана не мењају основну просторну структуру Вршачких планина, не захтевају проширење постојеће мреже насеља, саобраћајница или енергетских капацитета и немају потенцијал да утичу на регионалне економске токове.

Интервенције су ограничене на плато врха, кратку трасу приступног пута (6,38 km) и минималну рекултивацију рубних зона.

¹ Студија изводљивости дислокације метеоролошког радара Самош на нову локацију Гудурички Врх

С друге стране, сви потенцијално значајни утицаји – биодиверзитет и еколошка мрежа EMERALD RS0000017, екосистемске везе са Малим вршачким ритом, визуелне вредности културног пејзажа, електромагнетно поље, шумски екосистеми и безбедност животне средине – детаљно се анализирају у наредним поглављима, уз прописане мере ублажавања и компензације.

Изостављени аспекти биће приказани у табели „Матрица изузећа“ са кратким образложењем разлога.

Табела 2: Матрица изузећа одређених питања из поступка стратешке процене

Тема / питање	Кратко образложење изузећа
Демографска динамика и миграције	Захват обухвата само плато Гудуричког врха и приступни пут; не подразумева стамбене зоне нити миграције становништва.
Урбани развој и насељске зоне	Измене и допуне ПП не мењају категорије грађевинског земљишта ни границе постојећих насеља.
Регионална саобраћајна мрежа	Приступни пут локалног карактера не утиче на трасе или капацитет државних путева.
Регионална енергетска инфраструктура	Пројекат користи постојећи 20 kV вод; нису потребни нови енергетски коридори нити значајно повећање потрошње.
Шире економске активности	Зона утицаја је ограничена на врх и шумски појас; виноградарска и туристичка подручја у долини остају неизмењена.
Нови инфраструктурни коридори	Измене и допуне ПП не иницирају нове путеве у државној мрежи, нити магистралне енергетске коридоре; статус локалног пута у Малом Средишту остаје непромењен, а ван насеља има статус приступне саобраћајнице

8. ИНФОРМАЦИЈЕ И ПОДАЦИ ИЗ РАНИЈЕ СПРОВЕДЕНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА ИСТОМ ХИЈЕРАРХИЈСКОМ НИВОУ

8.1. КАРАКТЕР ПРЕДЕЛА

Просторним планом подручја посебне намене „Вршачке планине“ је обухваћено подручје којим доминирају предеони обрасци шумовитих обронака планинског масива Вршачких планина и широког флувијалног рељефа више лесне терасе Баната. У контактної зони та два доминантна просторна ентитета утврдио се и тип предела лесне заравни, која формира плодне површине уз планинске обронке испресецане многобројним долинама бујичних водотока – потока (Месић, Токај, Гузајна, Сочица, Физешу, Јаруга, Врела, ид.). Додатан елемент у формирању карактера овог подручја представља мозаичан распоред више типова влажних и сувих ливада, тршћака и бара Малог вршачког рита, чија се посебна вредност огледа у јединственом систему станишта са Вршачким планинама. Пре већих мелиоративних радова, простор Малог вршачког рита представљао је богат комплекс влажних станишта.

Прокопавањем канала и подизањем насипа промењене су основне предеоне карактеристике подручја. Након тога су многе водене целине постале доступне за обраду земљишта и изградњу, чиме су створене обрадиве површине и формирана данашња мрежа и структура насеља.

Геоморфолошке карактеристике и начин коришћења овог подручја пружају јасан увид у еволуционе процесе прилагођавања и култивисања терена у сврху стварања мреже компактних насеља и продуктивног пољопривредног земљишта. Територија која је изворно формирана под утицајем планинског биоресурса са једне стране и аграрне рационалности засноване на вишевековној регулацији водног режима са друге, у целини представља јединствен и вредан феномен.

Елемент формирања карактера овог подручја изражен је и кроз културно-историјски значај града Вршца који се манифестује кроз монументалне архитектонске објекте и колективну меморију.

У оквиру сагледавања ширег простора око Вршачких планина уочавају се три основна обрасца предела, чији елементи се доследно јављају и међусобним интеракцијама стварају специфичности које пружају посебан осећај за место:

Предео шумовитих обронака Вршачких планина и влажно станиште Мали вршачки рит, Урбана структура града Вршца и Низијски појас више лесне терасе Баната.

Карактер аутохтоног предела шумовитих обронака Вршачких планина са насељима, јасно је раздвојен у три карактеристичне целине: брдско–планинско подручје које одликује специфична флора и вегетација са већим бројем шумских заједница, ниже подручје које се огледа кроз композитне елементе руралне структуре (као што су воћњаци и виногради, пашњаци и горњи делови поточних долина) и комплекс влажног станишта Малог вршачког рита. Поред периурбаних структура града Вршца, чије се урбано ткиво „наслања“ са западне стране Вршачких планина, на северу се у окружењу налазе села Велико и Мало Средиште, Гудурица и Марковац, а на југу Месић, Јабланка и Сочица.

Хомогена и концентрисана матрица шума Вршачких планина се према југу и северу наставља у мозаичну структуру у којој се смењују комплекси аграрних простора, агрошумски простори, обрадиве површине, воћњаци, виногради и насеља. Конфигурацију структуре предела формира рељеф интензивног спирања и јаружања. Геометрију предела формирају дуге линије потока са израженим карактеристикама бујичарских токова. Насеља су настајала уз те водотоке и углавном имају карактеристичну линеарну форму која, у већини случајева, и даље опстаје (Мало Средиште, Велико Средиште, Гудурица, Марковац, Месић, Јабланка). Структура насеља у окружењу Вршачких планина јасно указује на повезаност са природним окружењем – вековним култивисањем површина под виноградима, воћњацима и ораницама.

Стање структуре овог предеоног обрасца са аспекта хетерогености (шуме, комплекси аграрних простора, агрошумски простори, насеља и водотокови) говори о високом степену диверзитета. Стабилност се може изразити површином коју заузима шума и дужином ивице шуме, њеном густином, као и агрошумским површинама, виноградима и воћњацима. Историјска матрица овог предела условљена је просторном организацијом насеља и обликовањем њиховог међусобног повезивања, као и утврђеним комуникационим правцима дуж Вршачких планина.

Као носиоци идентитета овог типа предела (елементи преко којих се овај тип предела сагледава), насеља са комуникацијским везама указују на извор лабилности: ширење грађевинског подручја нарушава историјску форму насеља окупиралући површине некадашњег пољопривредног или шумског земљишта, чиме карактер предела губи на вредности. Виногради и воћњаци као важни елементи у формрању карактера предела се смањују.

Посебно вредан елемент карактера овог предеоног обрасца представља део Вршачких планина који се простира северозападним обронцима и чини јединствену еколошку структуру и био-функционалну целину са Малим вршачким ритом. Мали рит представља фрагмент простора који пружа јединствен увид у мозаичан распоред више типова станишта, и који поред обимних хидромелиоративних захвата није преведен у обрадиво земљиште и остао је вредно и „богато“ влажно подручје чији се карактер нарочито испољава током влажних сезона. Разноврсност микроклиматских, хидролошких и педолошких услова подручја Вршачких планина утиче и на висок степен мозаичности вегетације. Мозаичност биотичких и абиотичких елемената који учествују у формирању предеоног обрасца обронака Вршачких планина у прошлости су пружали идеалне услове за сточарство (посебно пчеларство), виноградарство и воћарство.

Урбани центар града Вршца представља релативно хомогено изграђену урбану структуру, која сведочи о аспектима насељавања и култивисања обронака Вршачких планина. Формирањем територије, у контексту геоморфолошких карактеристика побрђа, убрзаног процеса трансформације и култивисања земљишта, геостратешког положаја и историјских околности, створили су се услови и потреба за формирањем јединственог урбаног центра града Вршца са значајним духовним и профаним институцијама. Значај овог подручја је јединствен у погледу увида у ретроспективу историјских процеса насељавања подручја Панонске низије и афирмацију балканских народа кроз мултикултуралну интеракцију. Образац насеља града Вршца који се огледа кроз сачувану урбану матрицу засновану на дистрибуцији објеката и јавних простора у подножју планинског масива представља сведочанство о начину прилагођавања природним условима и културном успону народа овог подручја у XVIII и XIX веку. Успорени демографско-економски развој града последњих деценија, са једне стране, и очуваност планинског биоресурса, са друге стране, резултат су и чињенице да се територија града Вршца налази у пограничном подручју.

Урбано ткиво града Вршца се развијало углавном као приземна агломерација. Осим што је то општа карактеристика панонских насеља, на формирање овакве структуре, посебно праваца пружања вршачких улица, утицали су климатски услови, пре свега учесталост и брзина дувања ветрова, од којих највећу частину има југоисточни ветар - кошава. С друге стране, ниска градња омогућила је неометано сагледавање вршачког брега и Вршачке куле из свих праваца у граду, стварајући тако препознатљиве водите – слике града у којима се обавезно, као мотив налази вршачка кула. Силуета града Вршца садржи два плана: први је сам град, а други је брег са Вршачком кулом, у залеђу града, што је чини јединственом и препознатљивом међу силуетама војвођанских градова. Силуета вршачког брега и куле средњовековног утврђења на врху, стоје као природна сценографија града који се развио у подножју.

Изградњом репетитора и објекта на самом утврђењу долази до непосредне блокаде визуре на кулу и са куле. Стуб репетитора постаје доминанта у простору и на тај начин угрожава споменик културе. Објекат у непосредној близини заклања споменик културе. Тиме је деградирана важна визуелна особеност карактера предела, која се препознаје као један од најважнијих симбола града.

Низијски појас више лесне терасе Баната представља образац предела чијим карактером доминира матрица иригационог система у којој су фрагментарно распоређени већи комплекси аграрних простора и равничарска насеља са ортогоналном шемом ширих уличних регулација.

Структура овог типичног аграрног предела се препознаје у доминантној матрици обрадивих површина у којој су на лесној тераси, фрагментарно и релативно равномерно распоређена равничарска насеља са ортогоналном шемом широких уличних регулација (Влајковац, Ритишево, Потпорањ, Стража, Војводинци, Павлиш). Као елементи култивације простора, у структури су јасно читљиви елементи система наводњавања и водених површина – акумулација и рибњака. Конфигурација структуре предела условљена је морфологијом терена коју формира лесна тераса. Изузетак томе и елемент дисторзије релативно хомогене структуре предела представља образац којим доминирају елементи поточних и речних долина, где се посебно истиче долина реке Караш са својом мозаичном структуром доминантне шумске вегетације. Доминирају геометријски облици које формирају: поља обрадивог земљишта парцела различите гранулације, систем канала и саобраћајница, као и компактне форме насеља. Степен природности, односно органску форму уносе елементи природних водотока са вештачким микроакумулацијама.

Доминација једног предеоног елемента, обрадивих површина, без значајног учешћа осталих, говори о лабилној структури и великој осетљивости овог типа предела. Степен угрожености карактера предела се најбоље огледа у дужини и структури ивице комплекса шумских простора и природних водотока који уносе онај неопходан степен природности у овај култивисан предео. На исти начин, мала дужина ивица шума и шибљака указује на проблем повезаности и континуитета еколошких коридора који је један од највреднијих носилаца биодиверзитета.

Три наведена предеона обрасца се идентификују као основни чиниоци јединственог географског простора - „Подручје карактера предела Вршачких планина“, и оно је предмет овог Просторног плана. Имајући у виду целовитост и садржину биотичких и абиотичких елемената природног наслеђа, као и материјалних и нематеријалних елемената културног наслеђа, „Подручје карактера предела Вршачких планина“ се посматра са више концептуалних аспеката и просторних нивоа.

8.2. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

Геоморфолошке и геолошке карактеристике

Град Вршац се разликује од већине јединица локалне самоуправе АП Војводине диверзитетом геоморфолошких облика. На овом простору могу се издвојити следеће морфолошке целине: депресије, алувијална раван реке Караш, лесне терасе, лесне заравни и Вршачке планине.

Вршачке планине изграђују најстарије стене палеозојске старости, односно различити кристаласти шкриљци и гнајсеви. Простор који окружује Вршачке планине изграђују неогени седименти, пекови са прослојцима пешчара и конгломерата. Квартарни седименти (шљунак, песак, песковити лес) обухватају највећи део простора, стварани су на копну, у барама и мочварама, у речним долинама.

У морфолошком погледу Вршачке планине чине четири јасно издиференцирана блока-хорстова: Вршачка кула (399 m н.в.), Вршачки врх (590 m н.в.), Гудурички врх (641 m н.в.) и Доњи Вршишор (463 m н.в.). Наведени узвишени делови међусобно су одвојени поточним долинама и превојима - Превала, Кулмеа и Коркана. Темена поменутих превоја леже на апсолутној висини од 300 до 390 m н.в.

Вршачке планине припадају групи громадних планина о чему сведоче дубоке и дугачке преседлине. У висинском погледу читава област Вршачких планина се може поделити на ниско-планинске, брежуљкасте и ниже заравњене пределе. Планински предео обухвата око 170 km², а планине се пружају у правцу запад-исток. Планина на уздужном профилу има купаст или асиметрично купаст изглед.

На Вршачким планинама постоје три групе рељефних облика који су настали ерозивним процесима и то су: фосилне површи, долине и остењаци.

Услед изражених денудационих процеса у површинском рељефу, на више локалитета има велики број остењака. Остењаци, према литолошкој одредби, настали у гнајсу у облику разноврсних форми, уздижу се више метара изнад околног земљишта. Најчешћи облици остењака су турбанести, печуркасти, плочасти, пирамидални, стубасти и других форми висина од неколико до око 25 m.

Најинтересантнији и најмногобројнији остењаци налазе се на југозападној страни Гудуричког врха, на југозападној страни Вршачке куле. Различите форме поменутих остењака представљају изузетну вредност у укупном геодиверзитету Вршачких планина па их кроз програм активне заштите (пре свега, забрану сече шуме) треба сачувати.

Геолошки процеси:

Међу „савременим“ геолошким процесима који су присутни на Вршачким планинама издвајају се елувијални, падински процеси, ерозија и појаве клижења. Елувијални процес је изражен на целокупном истражном простору, а њиме су нешто више захваћене стене гранитоида, где грус има понекад дебљину и до 3 m. Падински процеси се огледају у делувијално пролувијалним седиментима које чине блокови и дробина различитог порекла и састава.

Ерозија се јавља претежно на јужном делу природног добра с обзиром да речну мрежу изграђује доста повремених водотокова бујичног карактера. Појаве клижења су регистроване само као фосилне, али како се у литолошком стубу појављују сочива глина, треба очекивати да се она могу активирати. До ових појава би могло доћи по ободном делу природног добра.

Хидрографске, хидролошке и хидрогеолошке карактеристике

Подручје јединице локалне самоуправе Вршац испресецано је густом мрежом природних и вештачких водотокова. Природни водотокови су представљени рекама, потоцима и суводолинама, а вештачки мелиоративним каналима који у већини случајева имају функцију одводњавања, а мањи број има двонаменску функцију – и наводњавање. Изградњом и довршетком магистралног канала Дунав-Тиса-Дунав, све воде се са овог мелиоративног подручја усмеравају, уместо у Тамиш, преко истог у Дунав код Банатске Паланке.

На простору Вршачких планина јављају се стални, повремени и периодични водени токови. Општа одлика свих је да имају карактер бујичних токова. У целини гледано ово подручје не обилује богатим изданима. Утврђено је постојање 48 извора (Бугарски и сар., 1995). Четири врха Вршачких планина: Вршачка кула (399 mАНВ), Вршачки врх (488 mАНВ), Гудурички врх (641 mАНВ) и Доњи вршишор (463 mАНВ) су одвојени поточним долинама и превојима. Вршачке планине се према северозападу стрмо спуштају у Мали рит. На северној страни су поточне долине Марковачког потока, Алажур, Мајдан и Козлук и вододерина Ђаволова јазбина. Јужна подгорина се степенасто спушта у ниже пределе и више је разуђена потоцима од северне.

Правци отицања потока одређени су пружањем Вршачких планина и нагибом терена у планинској подгорини. На северној страни се налазе сливови трију потока, чија укупна дужина износи 38,8 km. То су Малосредиштански поток, који извире при врху уске долинице са доста стрмим странама и Марковачки поток, који настаје од више изворишних кракова и отиче брежуљкастим тереном, и Шемица поток, чији западни крак извире и једним делом тече преко српске територије, а његов низводнији део се налази у Румунији. Корита доњих токова Марковачког и Малосредиштанског потока претворена су у канале који, у подножју планине, прихватају воде ових потока.

Малосредиштански поток извире испод превоја Кулмеа маре, са извором на 162 mАНВ и отиче скоро праволинијски у дужини од 3 km до подножја Вршачких планина Каналом Мали рит. Укупан пад Малосредиштанског потока је 62 m, али је због кратког тока његов просечан пад 20,7 m/km, што је три пута већи пад од пада Марковачког потока. Марковачки поток, чији се главни извор налази на 176 mАНВ у Вршачким планинама, напушта ово поручје код Великог Средишта, на висини од 100 mАНВ. Одатле воде овог потока кроз Мали вршачки рит теку каналисаним током као Канал Вршац - Велико Средиште. Укупан пад овог потока је 76 m, а просечан пад је 6,9 m/km.

Поред сталних потока, са Вршачких планина отичу још периодски и повремени потоци. Периодски потоци постају од истоимене врсте извора. Кроз њихова корита вода отиче само током влажних сезона. Постоји осам потока чији се извори и токови налазе на нижем делу Града Вршац (Кевериш, Борука, Велика бара, Загајички поток, Партански поток, Корања, Стражански поток и Малојамски поток).

Водостаји и протицаји водотокова Вршачких планина директно зависе од режима издашности извора, односно од расподеле падавина током године. Наиме, током године јасно су изражена два кишна и два сушна периода. Аналогно томе, током године се јављају битнија колебања водостаја и протицаја.

Максималне количине воде протекну кроз корита ових потока током друге половине пролећа и почетком лета. Према томе, период са максималним водостајима и протицајима поклапа се са најкишовитијим месецима пролећа, током којих извори имају максималну издашност. Период са максималним протицајима јавља се у најкишовитијим пролећним месецима, најчешће у мају и јуну. Други или споредни максимум водостаја јавља се, као последица секундарног максимума падавина, у новембру и децембру.

Главни минимум водостаја се јавља у другој половини лета и првој половини јесени. Томе делимично доприносе високе температуре подлоге и ваздуха, односно губљење воде испаравањем, а највише карактер падавина. Наиме, за те месеце је карактеристично да се излучивање кише јавља у виду веома јаких пљускова, и кроз њих протекну веће количине воде, а после краћег времена готово пресахну. Секундарни минимум водостаја наступа током фебруара и марта. У таквим случајевима, због недовољно регулисаних корита потока, јављају се поплаве у средњим и доњим деловима водотокова. По штетама су посебно карактеристичне поплаве изазване изливањем Месићког потока. Корито овог потока је више пута регулисано-продубљивано и проширено. Међутим, ни ти радови нису допринели потпуној заштити од високих вода.

Истина, местимично је профил корита тако димензионисан да омогућује максимални протицај од 47 m³/s, али при појави високих вода, уска грла у кориту, на пример испод мостова, нису у стању да пропусте сву воду. Због успора воде долази до изливања воде из корита и плављења њива и насеља Вршац и Месић.

У сливовима потока Вршачких планина процес флувијалне ерозије и денудације слабије је развијен. Разлог томе је што су виши и стрмији планински делови покривени густом шумом, што су потоци у својим горњим токовима усекли дубља корита, што нема свежих дубинских процеса и изражених појава обурвавања материјала са страна корита итд. Ипак, нешто изразитији ерозивни процеси присутни су на северној страни, тачније на сектору од слива Малосредиштанског потока према Вршцу. Ту је изражена ерозија III категорије, односно слаба ерозија. Поред површинске, местимично је заступљена и јаружаста - дубинска ерозија. На овом делу годишње буде еродирано око 1000 m³ материјала. У сливовима осталих потока запажа се врло слаба ерозија (IV категорија), којом се односи 400 до 600 m³/km² материјала током године.

На простору обухваћеном Просторним планом, постоји неколико вештачких језера. Ради заштите града Вршца, других насеља и пољопривредног земљишта од поплава, предвиђено је да се у подножју Вршачких планина подигну бране са акумулацијама. Преграђивањем долина Месићког и Марковачког потока формиране су две акумулације. Функција ових акумулација је да заустављају поплавне таласе ових бујичних водотокова. Брана на Месићком потоку је подигнута близу пута Вршац-Стража, а на Марковачком потоку код села Велико Средиште. Током лета, због слабог протицања воде, ова језера пресушују. Треће језеро се налази на северозападној периферији Вршца. Током читаве године има воде. Користи се као градско купалиште.

У Великом риту, поред Шулховог канала, постоји рибњак површине око 900 ha.

Подземне воде:

На формирање подземних и површинских вода Вршачких планина утичу геолошки састав терена, рељеф, климатске прилике и вегетациони покривач. На вишим теренима као што су Банатска пешчара и лесна зараван, фреатске воде су дубоко, преко 10 m, па и преко 20 m, док су на језерско-лесној тераси знатно ближе топографској површини. Најближе топографској површини су у долинским равнинама Караша и доњим деловима поточних долина, а поготову у две депресије – Алибунарској и Вршачком рову (Мали рит).

Фреатске издани се водом снабдевају инфилтрацијом атмосферских талога, притицањем подземних вода са виших терена на ширем простору и процеђивањем вода које површински притичу. Воду губе отицањем у дубље изданске колекторе преко извора, транспирацијом биљака, испаравањем из тла и подземним притицањем у корита потока, река и канала. У коликој мери ће се атмосферска вода инфилтрирати у подлогу, зависи од порозности и пропусности, два важна хидрогеолошка својства стена. Поред наведеног, упијање атмосферских талога у подлогу зависи и од нагиба терена, тако да се јавља већи површински отицај у односу на упијање у подлогу на теренима са већим нагибима.

Већина становника сеоских насеља на Вршачким планинама и у њиховом подножју, а то су Марковац, Велико Средиште и Мало Средиште са северне и Месић, Сочица и Јабланка са јужне стране, за водоснабдевање користе јавне бунаре (артешке бунаре), каптиране изворе, али добрим делом и воду фреатске издани из копаних бунара којих има много више. Већина копаних бунара је у нехигијенском стању. Вода у тим бунарима није добра. Тврда је и често бактериолошки загађена, нарочито у време када издан има максимум. Тада у неке од ових бунара доспевају воде бујица, па и воде загађене фекалијама.

Изданске воде са подручја Вршачких планина учествују у храњењу неколико десетина извора. Они избијају на местима где је топографска површина засекала издан. Већина ових извора снабдева потоке водом. На простору нижих терена Града Вршац постоји већи број извора. Њихов тачан број, међутим, није регистрован.

Ови извори припадају групи гравитационих, а по типу спадају у контактне. Према трајности избијања воде мањи број извора спада у сталне, док већина припада периодичним. Најоскудније издани имају виши делови планине и њена западна половина. Извори имају зонални распоред. Најгушћа концентрација извора је у средишњем делу Вршачких планина.

Климатске карактеристике

На основу анализираних климатских података са најближе метеоролошке станице у Вршцу (температура ваздуха, инсолација, облачност, падавине, влажност ваздуха и ветар) може се закључити да на посматраном подручју влада умерено-континентална клима са извесним специфичностима, које карактеришу изразито хладне зиме и топла лета. Вршачке планине због своје висине и правца простирања представљају важан модификатор микроклиматских карактеристика непосредне околине. Утичу на правац дувања кошава, па се у Граду Вршцу јавља већа учесталост и снага јужног ветра. Такође, над планином и непосредном околином се излучује више падавина, снег се дуже задржава и обично падне раније. Дневне и годишње амплитуде температуре ваздуха су ниже у непосредној близини планине.

Средња годишња температура ваздуха у периоду од 1997-2016. године износила је 12,5°C, најтоплији месец је јул (22,9°C) а најхладнији јануар (1,5°C). Просечна количина падавина износила је 674,4 mm, месец јул је најкишовитији (85,8 mm) док се најмање падавина излучи у марту (37,6 mm). Средња годишња влажност ваздуха се креће од 64-77%, а средња годишња вредност облачности износила је 5,2 (десетине). У посматраном периоду, средња годишња вредност инсолације је износила 2226,1 часова. Анализиран простор је веома ветровит. Најчешће дувају ветрови из правца југа-југоистока (кошава) са просечном годишњом честином од 221‰, првенствено у зимској половини године. То су уједно и најснажнији ветрови са брзином од 7,9 m/s. Број дана са ветровима јачине преко 6 бофора је просечно 166 дана годишње у посматраном периоду, а када су у питању ветрови чија јачина прелази 8 бофора, број дана је доста ређи и износи 64 дана у току године.

Сеизмичке карактеристике

На основу сеизмичке рејонизације Републике Србије за повратни период од 475 година, у највећем делу посматраног подручја могућ је земљотрес јачине VII-VIII степени макросеизмичког интензитета према MCS скали, док је у северном делу могућ земљотрес јачине VIII степени MCS .

Педолошке карактеристике

У западним деловима подручја које обухвата Просторни план преовлађују ритске црнице и смонице, обичне или тешко заслањене, уз значајно присуство разних типова карбонатних, деградираних или заслањених чернозема. Источни делови посматраног подручја рељефно се значајно разликују јер су ту лоциране Вршачке планине, па је педолошка основа другачија. Овде су у већој мери заступљена скелетна земљишта на већим висинама централног масива (сирозем или регосол), на североисточним деловима преовлађује кисело смеђе земљиште на крсталистим шкриљцима, слично гајњачи, али неупоредиво киселије. Северне и јужне падине у педолошком смислу су углавном смонице на неогену и представљају главне воћарско-виноградарске рејоне. Целокупно подручје обухвата је прошарано мањим, или већим површинама под солоњецима, солончацима, алувијумима и делувиијумима.

8.3. ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

8.3.1. Природна добра

У обухвату Просторног плана налазе се просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности на националном нивоу, као и подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности.

Као просторне целине за очување биолошке разноврсности на националном нивоу издвојена су: заштићена подручја и подручја у поступку заштите, подручје планирано за заштиту, станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста и еколошки коридори.

Заштићена подручја и подручја у поступку заштите:

Станишта Вршачких планина и станишта Малог вршачког рита, према новом акту о заштити, постају једно подручје повезано у функционалну целину која пружа веће могућности при заштити, управљању, унапређењу и одрживом коришћењу.

Станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста:

У обухвату Просторног плана издвојен је већи број станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста од националног значаја (у даљем тексту: станишта). Станишта су регистрована у бази података Покрајинског завода за заштиту природе у складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10, 47/11 и 32/16).

Табела 3: Станишта на простору обухвата Просторног плана

Назив станишта	Категорија станишта	Ознака
„Средњи ток Караша“	ливаде, ободна вегетација водених система, реке и потоци, хигрофилне шуме и жбуње;	BCR05b
„Пашњаци на Селишту“	обрадиве површине и вештачки предели, слатине, степе на лесу;	VRS01b
„Пашњаци код Павлиша“	мочваре и ритови, слатине;	VRS02
„Пашњаци код Војводинаца“	екстензивне агрикултуре, ливаде, ровови и мали канали;	VRS09
„Пашњаци код Куштиља“	ливаде, реке и потоци, степе на лесу;	VRS10
„Пашњаци код Великог Средишта“	ливаде, мочваре и ритови, обрадиве површине и вештачки предели;	VRS11
„Ливаде и шумарци код Месића“	ливаде, панонске шумо-степе, степе на лесу;	VRS12a
„Ливаде и шумарци источно од Месића“	листопадне шуме сувих терена, панонске шумо-степе, степе на лесу;	VRS12b
„Ливаде и шумарци код Јабланке“	степе на лесу, панонске шумо-степе, листопадне шуме сувих терена, обрадиве површине и вештачки предели, ливаде;	VRS12c
„Сочица запад“	ливаде, панонске шумо-степе, степе на лесу, хигрофилне шуме и жбуње;	VRS12d
„Сочица исток“	ливаде, листопадне шуме сувих терена, степе на лесу, хигрофилне шуме и жбуње;	VRS12e
„Пужево брдо“	ливаде, листопадне шуме сувих терена, хигрофилне шуме и жбуње;	VRS13a
„Ново имање“	ливаде, листопадне шуме сувих терена, панонске шумо-степе, степе на лесу;	VRS13b
„Комориште“	екстензивне агрикултуре, ливаде, листопадне шуме сувих терена, панонске шумо-степе, степе на лесу;	VRS13c
„код Марковца“	екстензивне агрикултуре, ливаде, листопадне шуме сувих терена, панонске шумо-степе, степе на лесу;	VRS13d
„Пашњак код Потпорња“	ливаде, реке и потоци, степе на лесу;	VRS16
„Слатина код Влајковца“	слатине;	VRS19
„Пашњаци код Влајковца“	ливаде, реке и потоци	VRS22

На овим стаништима се налазе бројне заштићене и строго заштићене врсте биљака, сисара, птица, гмизаваца, водоземаца и инсеката, које су у просторној и функционалној вези са заштићеним подручјем.

Најзначајније су следеће заштићене и строго заштићене врсте

- биљака: пелен (*Artemisia pontica*), слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*)! стазарка (*Coronopus squamatus*), барска калуђарка (*Epipactis palustris*) и
- животиња: водомар (*Alcedo atthis*), вук (*Canis lupus*), легањ (*Caprimulgus europaeus*), црна рода (*Ciconia nigra*), змијар (*Circaetus gallicus*), средњи детлић (*Dendrocopos medius*), црна жуна (*Dryocopus martius*), ластавичар (*Falco subbuteo*), ветрушка (*Falco tinnuncius*), сива ветрушка (*Falco vespertinus*), руси сврачак (*Lanius colurio*), сиви сврачак (*Lanius minor*), славуј (*Luscinia megarhynchos*), пчеларица (*Merops apiaster*), велика сртнадица (*Miliaria calandra*), жута плиска (*Motacilla flava*), ђук (*Otus scops*), велика сеница (*Parus major*), бела сеница (*Remiz pendulinus*), обична траварка (*Saxicola rubetra*), црноглава траварка (*Saxicola torquata*), дугорепа сова (*Strix uralensis*), црноглава грмуша (*Sylvia atricapilla*), обична грмуша (*Sylvia communis*), кос (*Turdus merula*), дрозд певач (*Turdus philomelos*), пупавац (*Upupa epops*).

- Еколошки коридори:

Према Уредби о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10), река Караш са својим обалским појасом је проглашена за еколошки коридор од међународног значаја који повезује остатке природних станишта суседних држава, Републике Србије и Румуније. На простору обухвата Просторног плана је део овог еколошког коридора.

Осим еколошког коридора од међународног значаја, у обухвату је и еколошки коридор од регионалног значаја (канал ДТД „Банат“ до Тамиша) и локални еколошки коридори. Међународни и регионални еколошки коридори су утврђени Регионалним просторним планом АП Војводине.

На основу Закона о заштити природе „еколошки коридор је еколошка путања и/или веза која омогућава кретање јединки популација и проток гена између заштићених подручја и еколошки значајних подручја од једног локалитета до другог и који чини део еколошке мреже“. Водотоци са функцијом еколошких коридора и њихов обалски појас, истовремено представљају станишта насељена заштићеним врстама, чија је бројност на овим просторима највећа у периодима миграције појединачних животињских група.

- Подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности:

Подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности припадају „Еколошки значајном подручју еколошке мреже Републике Србије“, бр. 16 утврђено Уредбом о еколошкој мрежи. У обухвату Просторног плана се налазе два међународно значајна подручја за птице (Important Bird Areas - IBA): RS014IBA „Вршачке планине“ и део RS015IBA „Делиблатска пешчара“, као и међународно значајно подручје за биљке (Important Plant Area - IPA) „Вршачке планине“ (обухвата: Вршачке планине; Мали рит; Маргита, Пландиште, Јасеново).

Вршачке планине су део националне EMERALD мреже, RS0000017 „Вршачке планине“. Ова еколошка мрежа укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта која су идентификована на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција).

8.3.2. Природни ресурси

Шуме и шумско земљиште: На простору обухвата Просторног плана највеће површине под шумама се налазе на простору ПИО „Вршачке планине“. Мање површине под шумама су уз водоток реке Караш, уз каналску мрежу и шуме сопственика.

Шумама које се налазе у оквиру подручја под заштитом газдује ЈП „Војводинашуме“, а већи део овог подручја припада Газдинској јединици (ГЈ) „Вршачки брег“. Укупна површина ове ГЈ према подацима ЈП „Војводинашуме“ износи 5302,72 ха. Шуме и шумско земљиште заузимају 4977,23 ха. Укупно обрасла површина ГЈ износи 4337,95 ха, што чини 81,81% укупне површине. Шуме у оквиру ГЈ чине 4225,44 ха (79,68%), а шумске културе 112,52 ха (2,12%). Осим ГЈ „Вршачки брег“, на простору ПИО „Вршачке планине“ су површине под шумама које припадају ГЈ „Шуме манастир Месић“, чија површина према важећој Основи за газдовање шумама за период од 2015. – 2025. године износи 701,1 ха. У оквиру ове ГЈ обрасла површина износи 652,89 ха (93,1%).

На простору ПИО „Вршачке планине“ јавља се широки еколошки дијапазон шума: влажне, крајпоточних (врбове); суве, присојне, на стрминама (медитерански грабић и медунац); светле и топле шуме разних храстова и племенитих лишћара; и сеновите и свеже шуме мезијске букве или граба. Присутне су шумске заједнице из следећих свеза: *Quercion farnetto*, *Quercion pubescentis-petraeae*, *Quercion-petraeae-cerris*, *Carpino betuli illyco-moesiacum*, *Fagion moesiaca* и *Fraxino-Acerion*. У фитоценолошкој студији Вршачких планина издвојено је 17 шумских заједница.

Подручје Вршачких планина се одликује већим учешћем заједница ксерофилног карактера које чини бројно присуство следећих врста: *Fraxinus ornus*, *Quercus farnetto*, *Quercus pubescens*, *Ruscus aculeatus*, што потврђује доминацију термофилних заједница. Значајна карактеристика шумске вегетације Вршачких планина је мешовити састав већине састојина.

Природна разноликост шума Вршачких планина је увећана антропогеним дејством шумских култура (црни бор, багрем и др. врсте) које подносе погоршане климатске и земљишне услове настале после сече и неупелог природног подмлађивања аутохтоних шума.

Вршачке планине су један од најинтересантнијих планинских масива Србије због свог географског положаја, климе, планинске мезоклиме, флоре и вегетације. Разноврсни климатски утицаји који допиру са свих страна из различитих подручја, а посебно из шумо-степске области, учинили су флору и вегетацију специфичном. Многобројне ксерофилне врсте карактерише већи број шумских заједница. Многе биљне врсте су ретке за Србију, реликтне или ендемичне. Многе заједнице су реликтне самим тим што сличних нема у средњој Европи и другим деловима Србије. Посебно се издвајају полидоминантне заједнице са буквом, липом, јавором и јасеном, које указују на богато порекло и специфичан историјски развој подручја, предела и вегетације. Из времена када су Вршачке планине биле острво у Панонском мору а затим у језеру, воде порекло многе врсте и заједнице које су се очувале захваљујућој приморској клими, а касније планинској клими масива. Велико богатство у свим спратовима и њихова велика разноврсност дају изразити биодиверзитет флоре овог масива. Присуство сребрне липе (*Tilia tomentosa*) у многим заједницама, сведоче не само о пореклу многих врста из плиоценских времена, већ и о специфичним условима који владају на ободу Панонског басена.

Геоморфолошка разноврсност терена, уз силикатну подлогу и специфичну климу острвског масива у целини, омогућила је развој различитих шумских заједница међу којима се посебно издвајају храстове термофилне и мезофилне шуме. Реликтна флора и вегетација сведоче о пореклу и историјском развоју подручја и предела Вршачких планина, као и о очуваности многих врста у континенту од краја терцијера до данас.

Порекло шумске вегетације Вршачких планина је у распону од богатијих мешовитих шума до ниских (изданаčkih) шума лошијег квалитета са многим врстама које указују на степен деградације. До овог стања су довеле честе чисте сече и интензивне прореде шума које су довеле до формирања шикара, које су се претвориле у високе шикаре, а затим у средњодобне изданаčke шуме.

Ловна фауна: На подручју Вршачких планина, као најатрактивнијег ловишта на простору обухвата Просторног плана, присутне су следеће врсте ловне фауне: дивља свиња (*Sus scrofa*) као најраспрострањенија ловна врста присутна на овом подручју од вајкада, срна (*Capreolus capreolus*) која најчешће настањује шумске пропланке обрасле травним покривачем и зец (*Lepus europaeus*) који се обично сусреће на рубовима шуме које су у додиру са њивама. Ове врсте су ловна дивљач и предмет су интензивног газдовања. Од пернате ловне дивљачи заступљен је фазан (*Phasianus colchicus*) и пољска јаребица (*Perdix perdix*). Поред ових врста стално настањене врсте на Вршачким планинама су лисица (*Vulpes vulpes*), шакал (*Canis aureus*), вуц (*Canis lupus*) и многе друге врсте, а из суседних ловних ревира све чешће залутају и јелени (*Cervus elaphus*), који се све дуже задржавају, па постоје индиције да ће се у одређеном тренутку ту и трајно населити.

Услед прекомерног и неконтролисаног лова и измењених услова станишта изазваних деловањем човека, дошло је до осиромашења ловне дивљачи. Поједине врсте дивљачи су постале ретке, а неке су исчезле заувек услед насталих промена на њиховим аутохтоним стаништима (дивокоза, рис, медвед, тетреб, љештарка, сури орао, орао брадан, орао крсташ и друге).

Пољопривредно земљиште: природни ресурс који се услед диверзитета геоморфолошких и педолошких одлика и начина коришћења земљишта знатно разликује у односу на непосредно окружење.

Оранице заузимају највеће површине у обухвату Просторног плана (око 32.950 ha) и користе се углавном у сврху ратарске производње.

Ипак оно по чему је овај крај упечатљив и надалеко чувен, су велике површине под виноградима нешто мање од 2000 ha од чега је близу 75% (око 1.456 ha) на подручју посебне намене, лоцираним на падинама Вршачких планина. Воћњаци су незнатно заступљени.

Површине под пашњацима и ливадама у обухвату Просторног плана, заузимају приближно 1.434 ha и њихов удео је сличан као и у другим деловима јужног Баната.

Површине под рибњацима и потенцијалним рибњацима у обухвату Просторног плана су релативно велике и обухватају близу 900 ha, али нису све у функцији.

Воде и водно земљиште: у обухвату Просторног плана представља све површинске воде, баре и мочваре, водозаштитна подручја и захвате, водне акумулације и ретензије.

Минералне сировине: На подручју Вршачких планина постоје неметаличне минералне сировине. Лежишта или појаве неметаличних минералних сировина представљају различити грађевински камен, кварцни и обични пескови. Као грађевински камен углавном се користе гранити, гранодиорити и мање гнајсеви. Ово су истовремено и једине појаве чврстих стена у том подручју, па је њихова експлоативност велика. Вршачки гранит се употребљава као ломљен и дробљен камен у грађевинарству. Појаве кварцних пескова су откривене североисточно од Гудурице и Великог Средишта, као и око насеља Месић где је експлоатацијом прилично измењен морфолошки изглед терена.

8.4. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

Завод за заштиту споменика културе у Панчеву је израдио Студију заштите непокретних културних добара у обухвату Просторног плана (у даљем тексту: Студија). Студија садржи податке и документацију о непокретној баштини која се налази у обухвату Просторног плана, као и о условима и мерама заштите непокретних културних добара.

Са становишта заштите и презентације непокретне културне баштине најзначајније је рубно подручје Вршачких планина, односно само насељено место Вршац.

Материјална културна добра која су многобројна и разноврсна, сведоче о изузетно хуманом простору за живот, стварање и трајање.

Историјски контекст

Предела у којима се спајају две различите природне површине - равница и Вршачке планине, одувек су привлачили људе да ту изграде своје насеобине, јер је земљиште погодно за земљорадњу, виноградарство и сточарство, а простране мочваре су омогућавале богат риболов, док су шуме пуне дивљачи биле идеална ловишта. С обзиром да ово подручје припада ширем појасу Подунавља, где су у Европи настале прве насеобине, прва насеља јављају се у још неолиту, у доба глачаног камена, о чему сведоче археолошки налази. Међутим насеља добијају сталнији карактер тек доласком Словена (позни средњи век) у ове крајеве од када и потичу први писани извори о њима. Име „Подвршан“ се према писаним траговима први пут појављује пре скоро шест векова. У то доба је жупанијом управљао деспот Ђурађ Бранковић, када је изнад Вршца подигнуто утврђење са циљем да брани град од најезде Турака. 1552. године град је опустошен, а становништво се повукло у околна брда где је саградило мања насеља. Пошто су уништили град, Турци су саградили малу паланку, на обали језера које се простирало на простору данашњег Малог рита. Тек у XVIII веку народ Баната се побунио, Турци су протерани, чиме је отворена нова епоха у историји овог подручја. Вршац улази у састав Тамишког Баната са седиштем у Темишвару. Оснива се Вршачки дистрикт и у ове крајеве стижу групе колониста из Немачке, Француске, Италије и Шпаније, првенствено виноградарима. Истовремено у Вршац се сливају многи досељеници из Србије, претежно занатлије и трговци, Срби и Цинцари. Кроз историју је виноградарство за Вршац имало велики привредни значај, али је оно значајно и због тога што је покретало и развијало и друге делатности: трговину, занатство, индустрију, железнички саобраћај. У XX век Вршац је ушао као град са развијеном малом индустријом, снажном трговином и обновљеним виноградарством, добрим саобраћајним везама са свим правцима, као и великим бројем културних и просветних установа. Ратови у XX веку донели су велика разарања, жртве и страдања народа на овим просторима. Након ратова, обнављањем градског насеља, почињу да се развијају разноврсни облици културног и уметничког живота.

У Вршцу су, током протекла два века, живеле многе значајне личности из културе, уметности, политике и науке, међу којима су Јован Стерија Поповић, Паја Јовановић, Драгиша Брашован, Васко Попа, и многи други знаменити грађани који су својим делима обележили периоде у којима су стварали.

Непокретна културна добра

У обухвату Просторног плана се налази 26 непокретних културних добара, од тога три од изузетног значаја, 17 од великог значаја и шест утврђених непокретних културних добара.

Непокретна културна добра од изузетног значаја

У подручју обухвата Просторног плана се налазе три споменика културе - непокретна културна добра (НКД) од изузетног значаја и то два споменика културе и једно археолошко налазиште.

Табела 4: Преглед споменика културе од изузетног значаја

Р.БР.	НАЗИВ	К.П. НА КОЈОЈ ЈЕ НКД2	МЕСТО
	Владичански двор	4245	Вршац
	Манастир Месић	4	Месић

Непокретна културна добра од великог значаја

У подручју обухвата Просторног плана је 17 споменика културе - непокретних културних добара (НКД) од великог значаја.

Табела 5: Преглед споменика културе од великог значаја

Р.БР.	НАЗИВ	К.П. НА КОЈОЈ ЈЕ НКД3	МЕСТО
	Дворац породице Лазаревић	381/1	Велико Средиште
	Дворац породице Лазаревић	382	Велико Средиште
	Дворац у Влајковцу	5/1	Влајковац
	Вршачка кула	22463	Вршац
	Градска кућа	4269	Вршац
	Кућа звана „Код два пиштоља“	4010	Вршац
	Зграда бившег ГНО (Лотићева кућа)	4269	Вршац
	Зграда „Стара апотека“	4026	Вршац
	Зграда дечијег вртића „Анђа Ранковић“	8007	Вршац
	Зграда на Тргу победе 5	4328	Вршац
	Зграда у Улици Жарка Зрењанина бр. 21	4550	Вршац
	Зграда „Конкордија“	5680/1	Вршац
	Родна кућа Јована Стерије Поповића	4062	Вршац
	Румунска православна црква Светог Теодора Тириона	1	Куштиљ
	Српска православна црква Вазнесења Христовог	1	Потпорањ
	Румунска православна црква Светог Николе	2/1	Ритишево
	Дворац барона Јовановића	2	Сочица

Непокретна културна добра

У подручју обухвата Просторног плана се налази шест споменика културе.

Табела 6: Преглед споменика културе

Р. БР.	НАЗИВ	К.П. НА КОЈОЈ ЈЕ НКД4	МЕСТО
	Кућа у Стеријиној улици бр. 11	4353	Вршац
	Три бурета за вино	1013/1	Вршац
	Римокатоличка црква Светог Герхарда де Сангредо	5683	Вршац
	Зграда на Тргу Саве Ковачевића бр. 33	1120	Вршац
	Кућа у Улици Жарка Зрењанина бр. 27а	379	Павлиш
	Кућа са окућницом у Ритишеву	625	Ритишево
	Кућа у Улици задружна бб	-5	Куштиљ

Добра која уживају претходну заштиту

2 Податак читан са графичког приказа

3 Податак читан са графичког приказа

4 Податак читан са графичког приказа

5 Кућа не постоји на терену, али се води у Централном регистру као Непокретно културно добро

У обухвату Просторног плана се налази већи број археолошких локалитета, 3 градитељска објекта и једно старо језгро градова и насеља.

Табела 7: Преглед градитељских објеката која уживају претходну заштиту

Р.БР.	НАЗИВ	К.П. КОЈОЈ НКД6	НА ЈЕ	МЕСТО
	Зграда железничке станице	9709/6		Вршац
	Зграда старог винског подрума „Хелвеција“	6950/2		Вршац
	Комплекс старог млина	3555, 3557, 3559, 3560		Стража

Табела 8: Преглед старих језгара насеља која уживају претходну заштиту

Р.БР.	НАЗИВ	ОБУХВАТ	ЗАШТИЋЕНА ОКОЛИНА	МЕСТО
1.	Старо језгро насеља Вршац	блокови 21, 55, 56, 56а (Светосавски трг), 57д, 58, 58а (Трг Светог Теодора Вршачког), 59 (Трг победе), 60, 61, делови блокова 22, 23, 57, 61а, 63, 64/2, 88, односно улице Доситејеву, Кумановску, делове улице Дворске, Светозара Милетића, Јаше Томића, Гаврила Принципа, Стеријине, Жарка Зрењанина, Ивана Милутиновића, Феликса Милекера, Вука Караџића, Васка Попе, Ђуре Јакшића, Стевана Немање, Змај Јовине, Патријарха Рајачића и део Трга Зелена пијаца	блокови 21/1, 21/2, 57а, 57б, 57ц, 124/1, делови блокова 22, 57, 63/1, 64/2, 64/3, 64/4, 88, 124, односно делови улице Дворске, Стевана Немање, Милоша Обилића, Ђуре Цвејића, Ђуре Данијића, Вардарске, Ђуре Јакшића, Стеријине, Жарка Зрењанина, Ивана Милутиновића, Хероја Пинкија, Абрашевићеве, Феликса Милекера, Вука Караџића, Данила Илића, Николе Тесле, Гаврила Принципа, затим Трг Зелена пијаца и Пашићев трг, део северозападно од Пашићевог трга - Успенску цркву са портом, мањи део улице Стевана Немање источно од Вардарске улице, део непарне стране улице Васка.	Вршац

На посматраном простору откривен је велики број археолошких локалитета различитих праисторијских и протоисторијских периода и култура, од старијег и млађег каменог доба до антике и средњег века. Та вишеслојност сведочи о континуитету насељавања на које је утицало погодно природно окружење, морфологија и клима вршачког краја.

8.5. СТАНОВНИШТВО

Историјско-политичке промене, масовне миграције и процват виноградарства средином XVIII века створиле су специфичан социо-културолошки састав становништва подручја Вршачких планина. Демографска структура насеља Вршачког подгорја промењена је по одласку Турака, односно, стварањем Тамишког Баната и са трајним насељавањем Срба из јужне Србије, планском колонизацијом Немаца и масовним спуштањем Румуна из планинских крајева створена је етничка и културолошка симбиоза као животна реалност све до половине XX века. Несигурност пограничног подручја, стратешки

6 Податак прочитан са графичког приказа

разлози и одржавање државног суверенитета условили су спорији економски и привредни развој, као последицу опште стратешке политике према граничним просторима, а самим тим и значајне промене демографске слике. У обухват Просторног плана улази део територије Града Вршац са 16 насеља. Град Вршац се налази у јужнобанатској области и својом територијом се граничи са Републиком Румунијом.

Према попису становништва 2011. године, у подручју обухвата живи 45173 становника у 15568 домаћинстава, односно 2,3% укупног броја становника на територији АПВ.

Табела 9: Укупан број становника и домаћинстава у обухвату Просторног плана

ЈЛС	Насеље	Број становника 1991	Број становника 2002	Број становника 2011	Индекс (2011/2002)	Број домаћинстава 2011
Град Вршац	Велико Средиште	1437	1340	1270	94,8	448
	Влајковац	1191	1178	1148	97,5	341
	Војводинци	461	417	363	87,1	117
	Вршац	35689	36623	36040	98,4	12643
	Вршачки ритови	156	91	37	40,7	19
	Гудурица	1208	1267	1094	86,3	381
	Јабланка	350	281	251	89,3	79
	Куштиљ	911	806	748	92,8	196
	Мало Средиште	146	120	89	74,2	35
	Марковац	442	329	255	77,5	102
	Месић	274	227	198	87,2	62
	Павлиш	1954	2237	2195	98,1	672
	Потпорањ	353	311	272	87,5	95
	Ритишево	576	509	549	107,9	163
	Сочица	188	170	133	78,2	39
	Стража	838	693	531	76,6	176
Укупно		46018	46508	45136	97	15568

Посматрајући период од 1991. године, када је у обухвату Просторног плана живело 46174, и период након Пописа становништва 2011. године са 45173 становника, приметно је укупно смањење броја становника за 1001. Карактеристично за ово подручје је да је у периоду од 1991. до 2002. године присутан пораст броја становника са 46174 на 46599 становника, да би наредни пописни период карактерисао негативан тренд у кретању становништва. У периоду од 2002. до 2011. године, укупан број становника се смањио за 1426 становника.

8.6. МРЕЖА И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

У обухвату Просторног плана налази се 16 насеља која припадају територији Града Вршац. Вршац представља центар функционалног урбаног подручја регионалног значаја, коме припадају и општина Бела Црква и општина Пландиште. Вршац је једино насеље градског типа у ком су концентрисане све централне функције, као и скоро сви индустријски капацитети и други садржаји. Преосталих 14 насеља имају функцију локалних заједница са развијеним централним функцијама и према класификацији се убрајају у остала насељена места.

У насељеним местима заступљене су све неопходне јавне службе од месних канцеларија, предшколских и школских установа (основне школе са четири или осам разреда), објеката здравствене заштите, домова културе, библиотека и пошта, до ветеринарских станица и спортско-рекреативних садржаја. Постојеће службе је неопходно унапредити, а у зависности од потреба локалне заједнице планирати увођење недостајућих садржаја.

Посматрајући насељена места и узимајући у обзир њихову величину и карактер, покривеност и заступљеност јавних служби у највећој мери задовољава потребе становништва у подручју обухвата Просторног плана.

Вршац је препознат као културни центар са бројним установама од значаја у овој области. Издвајају се Градски музеј, Народно позориште, биоскоп, а постоји и Клуб ликовних уметника „Паја Јовановић“. Културно-просветна заједница општине Вршац основана је 1959. године као самостална ванстраначка организација чији је циљ развој културе и фактора друштвеног преображаја, подстицање и задовољавање појединачних и заједничких културних потреба грађана.

ЈКП „2. Октобар“ је предузеће које обједињује велики број активности на територији Града и надлежно је да трајно обављање комуналних делатности од општег интереса и добара у општој употреби, што подразумева да је препознат као управљач природним добрима на наведеном простору.

8.7. ПРИВРЕДА

Вршац има повољну структуру привреде са развијеном индустријом, али и израженом концентрацијом индустријских капацитета. Привреда Вршца је увек била диверзификована са доминантним сектором прерађивачке индустрије.

Носиоци развоја индустрије су велике производне фирме: „Хемофарм“, Концерн „Swislion-Таково“ и „Вршачки виногради“. Привреду Вршца чине још и предузећа која се баве производњом освежавајућих пића, пива, затим производњом какаоа и чоколаде, производњом млинских производа и др.

У области терцијарних делатности најразвијенија је трговина, док су друге делатности у стагнацији или су недовољно развијене.

Туризам: Простор обухваћен Просторним планом се налази у оквиру издвојене туристичке дестинације – Доње Подунавље са мањим учешћем целогодишње понуде. Од туристичких производа и активности развијени су наутички и други видови водног туризма, рурални туризам, туризам специјалних интереса (спортско-рекреативне активности, ловни, риболовни итд.). Од значајних туристичких праваца издваја се: пловни *touring* туристички правац-Главни канал ДТД. Кроз територију Града Вршац пролази транзитни туристички правац међународног ранга и то: друмски (Е-70) са граничним прелазом Ватин.

Простор заштићеног подручја ПИО „Вршачке планине“ има едукативну, културно-историјску, рекреативну и амбијенталну вредност и представља потенцијал за развој туризма, чему доприноси и положај, односно близина великих градова: Београда, Панчева, Вршца, Беле Цркве, Ковачице, Зрењанина, итд, као и развијена путна инфраструктура.

Туристички потенцијал заштићеног подручја није у довољној мери искоришћен. У туристичку понуду треба укључити заштићено подручје са следећим туристичким производима: едукативни туризам, излетнички туризам, етно-еко и рекреативни туризам, као и туризам посебних интереса. Многобројна археолошка налазишта која се налазе на територији заштићеног подручја, такође представљају значајан туристички потенцијал.

Вредности на подручју које је обухваћено Просторним планом у погледу туристичке валоризације се могу оценити као велике на плану садржајности простора, вредности природне и културне баштине и делом приступачности дестинације. Туристичко-географски положај подручја, је релативно повољан у односу простор АПВ, због свог периферног положаја. Положај заштићеног подручја ПИО „Вршачке планине“ у односу на Београд као главно емитивно подручје је изузетно повољан, јер припада дисперзивној зони Београда.

Шумарство и лов: Приоритетна функција шума ЈП „Војводинашуме“ на простору ГЈ „Вршачки брег“ је глобална намена 10 - шуме и шумска станишта за производњу техничког дрвета. Осим ове наменске целине, на простору ове газдинске јединице су заступљене следеће наменске целине: семенска састојина и шумске површине на заштићеном подручју.

Према подацима ЈП „Војводинашуме“, у ГЈ „Вршачки брег“ наменска целина 10 у укупној површини, заузима 21,4%. На осталом делу површина се газдује у складу са наменским целинама и режимима заштите који су дефинисани за заштићено подручје. Шумске површине на заштићеном подручју у овој ГЈ су на највећем делу површина.

У оквиру ГЈ „Шуме манастир Месић“, осим наменске целине 10 – производња техничког дрвета, која заузима 2,1% укупне површине ове ГЈ, заступљене су и следеће наменске целине: заштита земљишта од ерозије и шумске површине на заштићеном подручју.

Прираст по јединици површине у ГЈ „Вршачки брег“ износи 187,7 m³/ha годишње, а у ГЈ „Шуме манастир Месић“ износи 4,7 m³/ha годишње. Од осталих производних функција једино је значајан узгој дивљачи, док сакупљање лековитог биља, шумских плодова, пужева и др. у овим шумама нема скоро никакав економски значај.

На простору обе газдинске јединице, однос високих шума као најквалитетнијих шума, према изданаčким шумама и шикарама врло неповољан. Стога се морају предузети одговарајући радови у шумарству како би се овај негативни однос анулирао, а квалитет шума побољшао у корист шума са високим узгојним обликом.

За развој лова као привредне гране на простору установљених ловишта у обухвату Просторног плана (лочишта: „Вршачке планине“, „Караш-Куштиљ“, „Лупус“, „Кошава“ и „Вршачки ритови - Рибњак“), постоје добри предуслови, посебно услови станишта, који погодују развоју дивљачи. Ограничење у развоју лова као туристичког производа су мала улагања у ову привредну грану.

Пољопривреда и риболов: Пољопривреда представља једну од најважнијих грана привреде и нарочито у сеоским подручјима запошљава највећи део становништва као основна, или допунска делатност. Подручје Вршачких планина је врло специфично и атипично за Банат, па ипак ратарство је водећа пољопривредна делатност, али је виноградарство најупечатљивија грана пољопривреде, а потенцијали за воћарство нису искоришћени у складу са потенцијалима.

Захваљујући пространим површинама под ливадама и пашњацима, сточарство је по обиму и значају веома важна област пољопривреде, али има тенденцију благог опадања. Мелиоративне мере предузимане у Малом вршачком рити нису дале адекватне резултате тако да је ратарство ту само спорадично заступљено, док преовлађујуће површине представљају природни пашњаци, које становници Великог Средишта користе за испашу крава и оваца.

Са око 2000 ха винограда, Вршачке планине представљају један од највећих виноградарских реона и то не само у Србији, него и у окружењу. Заступљене су уобичајене међународне винске сорте, али оно по чему је Вршачко виногорје препознатљиво су одомаћене сорте Италијански ризлинг (Грашевина), Мускат отонел, а нарочито аутохтона сорта Креаца (Банатски ризлинг). Ова ендемична сорта је не тако давно била пред изумирањем, али је спашена захваљујући ентузијазму малих винара из Гудурице.

Још једна специфичност овог подручја је банатска жута пчела, изузетних биолошких и производних потенцијала, права ризница архаичних гена важних за опстанак пчелиње врсте у целини. Ова драгоцену врсту инсекта била је сведена на само 4 пчелиња друштва (кошнице) у селу Марковац. Очувана је у последњем часу и сада се већ може наћи на неколико места, а тек предстоји опсежна акција за њено размножавање, ширење уз мере изолације, да би се очувала у чистој раси.

За риболов на овом подручју не постоје услови јер су водотоци на Вршачким планинама изузетно мали и склони да лети пресуше, осим вештачки продубљених делова где се вода задржава целе године, а имају сврху да се оскудни рибљи фонд очува у њима у току топлих и сушних летњих месеци.

На подручју Малог вршачког рита постоји плитка каналска мрежа у којој живи скромни фонд састављен од 6 рибљих врста, претежно аутохтоних, без велике риболовне вредности, тако да је спортски риболов спорадичан, а за комерцијални не постоји могућност.

8.8. САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

8.8.1. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

У обухвату Просторног плана егзистирају следећи видови саобраћаја: путни – друмски, железнички водни и ваздушни. Путни - друмски саобраћај је основни вид саобраћаја у обухвату плана и својим капацитетима задовољава већину захтева за путничким и робним превозом, док се железнички и водни саобраћај користе само повремено, при превозу путника и масовних роба у транзиту.

Путни - друмски саобраћај омогућује доступност и комуникацију предметног простора са окружењем и субрегионима.

Основни саобраћајни капацитети предметног простора у домену путног - друмског саобраћаја су:

- **Државни пут 16 реда бр.10/М-1.9**, Београд – Панчево - Вршац - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Ватин);
- **Државни пут 16 реда бр.18/М-7.1**, Зрењанин-Сечањ-Пландиште-Вршац-Стража-Бела Црква - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Калуђерово).

Основни путни правци који омогућавају даљинска и транзитна кретања као и везе са центрима међународног (Нови Сад) и националног ранга (Суботица) су ДП бр.10 и ДП бр.18. ДП I реда осим што су основни апсорбери свих саобраћајних збивања у обухвату (мрежа ДП II реда није у обухвату), такође су и саобраћајни капацитети који омогућавају субрегионално и регионално повезивање. Ови путеви у исто време омогућују изворно-циљна кретања и омогућују квалитетно међунасељско повезивања у обухвату плана.

Систем општинских путева у обухвату (град Вршац) су различитог степена изграђености и омогућују доступност овом простору из свих праваца, са везама на државну путну мрежу високог ранга (ДП I и II реда).

У оквиру катастарских општина у обухвату Просторног плана, налазе се и некатегорисани путеви (приступни и атарски путеви), који су радијалног облика и повезују насеља и садржаје ван грађевинског подручја.

Железнички саобраћај је својевремено одиграо врло важну улогу у развоју туризма, пре свега за туристичка кретања широких слојева становништва, као и путовања на другим релацијама. Међутим, са експанзијом друмског саобраћаја, железнички саобраћај, због својих одређених недостатака (фиксирани линије кретања, потребе преседања при промени правца кретања и друго), изгубио је позиције које је некад имао.

У ранијем периоду (седамдесетих и почетак осамдесетих година прошлог века), знатан број пруга регионалног и локалног значаја је укинут. Од пруга које су регионалног и локалног значаја, које тренутно функционишу, треба издвојити правце:

- магистралне пруге бр.107, Е 66: Београд Центар - Панчево главна станица - Вршац - државна граница - (Stamora Moravita);
- железничке пруге ван експлоатације бр.9, Зрењанин Фабрика – Сечањ – Конак – Вршац;
- железничка пруга ван експлоатације бр.30, Вршац – Бела Црква – државна граница (Базијаш).

Железнички саобраћај има мали удео у туристичким кретањима на подручју обухваћеном Просторним планом. Уз бољу организацију и модернизацију капацитета (пруге, постројења и превозна средства), због веће удобности у односу на аутобуски превоз, могао би имати значајно учешће у туристичким кретањима првенствено код путовања већег броја путника.

Водни саобраћај на простору обухваћеном Просторним планом заступљен је преко пловног канала ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј, са релативно солидним просторно и инфраструктурно прихватно - манипулативним и превозним капацитетима (пристаниште на каналу ОКМ код Влајковца).

Немоторни саобраћај је заступљен преко бициклистичких коридора међународног, регионалног и локалног ранга. Међународна бициклистичка стаза – цикло коридор 13⁷, рута „Гвоздене завесе“, позиционирана је на правцу Бела Црква – Вршац – Ватин, правац југ – североисток. Национални цикло коридор је дефинисан уз канал ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј, док су локални цикло коридори углавном утврђени уз путну мрежу општинског и нижег нивоа (атарски и остали некатегорисани путеви).

Ваздушни даљински саобраћај за потребе овог подручја се одвија преко аеродрома „Никола Тесла“ (за путнички и карго саобраћај), док се за спортско-туристичке намене користи аеродром Вршац. Оба терминала у потпуности задовољавају садашње обиме транспортних захтева.

На основу саобраћајних анализа може се закључити да **саобраћајна инфраструктура** (путно-друмски, железнички и водни саобраћај) у оквиру овог простора даје добре основе за надоградњу, реконструкцију, чиме би се омогућио брз и лак приступ овом подручју из више праваца, на нивоу високог комфора и саобраћајне услуге, као и брзе и лаке комуникације у оквиру овог простора.

⁷ (Kirkenes – Sodankylä – Lappeenranta – Sankt Petersburg – Tallinn – Riga – Klapèda – Kaliningrad – Gdansk – Szczecin – Lübeck – Cheb – Znojmo – Eisenstadt – Bratislava – Sopron – Nagykanizsa – Mohács – Szeged – Kikinda – Drobeta-Turnu Severin – Kjustendil – Blagoevgrad – Strumica – Edirne – Rezovo)

8.8.2. Водна и комунална инфраструктура

Водни објекти, у смислу Закона о водама, јесу грађевински и други објекти, који заједно са уређајима који им припадају чине техничку, односно технолошку целину, а служе за обављање водне делатности.

У границама обухвата Просторног плана налазе се следећи хидромелиорациони системи и водни објекти:

- хидромелиорациони системи Вршачки Ритови, Мали Жам – Велико Средиште 1, Мали Жам – Велико Средиште 2, Малоритски канал, Кавериш, Целине, Приобаље Караша – десна обала, приобаље Караша – лева обала, Избиште – Загајица, Делиблатска пешчара, Пешчарско-Дебељачки, Нижи Јарак – Павлишки рит, Добрица II – Иланца, Нови Козјак, и Јаношик;
- основна каналска мрежа (ОКМ) ХС ДТД Банатска Паланка – Нови Бечеј на деоници од km 25+000 до km 44+000. Деоница од km 22+200 до km 37+300 није изграђена до пројектованих димензија, што има утицаја на пловидбу, па је тако на деоници од km 26+000 до km 27+000 пловидба једнотрачна за пловила до 1000 тона носивости, са минималном пловном ширином 12,0 m и дубином газа 2,15 m. Минимална пловна ширина испод мостова износи 16,0 m, а висина максималног нивоа воде до доње ивице конструкције морста мора бити најмање 6,0 m. На осталом делу канала је дозвољена двотрачна пловидба са пловном ширином до 44,0 m и дубином газа 2,15 m. У зони Потпорња, узводно и низводно од моста, на обема обалама канала изведени су растеретни бунари и пијезометри, ради одржавања високих артерских притисака подземне воде у безбедним греаницама по косини канала. Свако нарушавање рада бунара, или дирање у обалу канала, може довести до нарушавања лабилне статичке стабилности и до покретања косина канала. По левој депонији канала, узводно од рибњака Вршачки ритови и даље, уз сам рибњак, положен је оптички кабел на дубини од око 0,5 m;
- објекти за заштиту од штетног дејства спољних вода (обухваћени републичким оперативним планом за одбрану од поплава): насипи уз Вршачки канал (леви и десни), брана са ретензијом „Велико Средиште“ на Марковачком потоку, насипи уз поток Месић (леви и десни), брана са акумулацијом „Месић на потоку Месић.“
- неуређени водоток Караш (објекат није обухваћен републичким оперативним планом за одбрану од поплава).

Водни објекти за заштиту од штетног дејства унутрашњих вода - одводњавање

У низијском делу Града Вршац доминантни хидролошки објекти су канали. Ка њима се подземно и површински сливају воде са Вршачких планина и ширег простора. Те депресије, међутим, немају природног отицања, па су воде у њима стварале многе баре и језера. Насељавање југоисточног Баната у XVIII веку захтевало је мелиорисање ритова ради добијања нових обрадивих површина. Због тога је међу првим каналима тада копаним на територији АПВ, био Терезијин канал, од села Барице до Тамиша код Ботоша. Упоредо са тим континуирано је ширена мрежа споредних дренажних канала. Тако је створена густа мрежа канала која дренира читаву површину дна Алибунарске депресије, Вршачког рова (Мали рит) и делове језерско-лесне терасе.

Прокопавањем главне трасе Канала ДТД, 1972. године, решени су неки проблеми - пре свега, што брже одвођење површинских и подземних вода. Траса Канала северно од територије Града Вршац поклапа се са трасом старог Терезијиног канала. У Алибунарској депресији Канал ДТД прихвата воде канала Моравица, Шулховог и Вршац-Велико Средиште. Јужно од Влајковца траса Канала пресеца више терене, да би пресекла релативно високо развође према долини Караша. Ово је најдубље усечен део на читавој траси између Бездана и Старе Паланке. На том сектору прихвата воде неколико потока: са десне стране Велике баре, Загајичког и Партанског потока, а са леве стране Боруге, Гузајне и Стражанског потока.

Сагледавајући водопривредну проблематику, може се констатовати да су већи водотоци, изузев Караша, Гузајне и Кевериша регулисани, а да је на 80% површина изведена потребна каналска мрежа за одводњавање.

Ради евакуације вода у реципијенте, на територији која је обухваћена Просторним паном изграђене су три црпне станице укупног капацитета $9,26 \text{ m}^3/\text{s}$, као и седам гравитационих уливних грађевина у реципијент. У склопу црпних станица или одвојено, изграђено је 15 устава разних типова и димензија.

Ради регулисања водно-ваздушног режима земљишта, на око 400 ha изведена је хоризонтална цевна дренажа.

У склопу изграђених система за одводњавање инсталисани су и уређаји за наводњавање.

Водни објекти за заштиту од поплава, ерозије и бујица

Ради заштите насеља и пољопривредних површина на територији Града Вршац изграђени су насипи на Вршачком каналу, и то на левој обали од km 0+000 до km 20+950, док су на десној обали изграђени насипи од km 0+000 до km 11+200, и km 18+100 до km 20+300.

На каналу Месић изграђени су насипи, и то на обе обале на стационажи од km 0+000 до km 1+000.

Поред одбрамбених насипа у систему одбране од спољних вода, односно великих вода Марковачког потока и потока Месић, изграђене су бране са акумулацијама Велико Средиште и Месић. Обе бране су изведене 1982. године и спадају у категорију малих проточних земљаних брана (са темељним испустом), а основне карактеристике су дате у наредној табели:

Табела 10: Акумулације на територији Града Вршац

Назив бране	Запремина 0,1%* [m ³]	Запремина 1,0%** [m ³]	Сливна површина [m ²]	Дужина бране [m]	Висина бране [m]	Ширина Круне [m]	Кубатура Бране [m ³]	Нагиб узводне косине	Нагиб низвод. косине
Месић	1.515.000	1.250.000	33,20	420,00	6,68	4,00	40.252	1:2,5	1:2,0
Велико Средиште	1.012.035	447.126	68,00	400,00	6,30	5,00	20.650	1:2,0	1:2,0

* Укупна запремина акумулације при таласу 0,1% воде

**Укупна запремина акумулације при таласу 1,0% воде

Водни објекти за коришћење вода

На територији Града Вршац, снабдевање становништва водом за пиће врши се захватањем подземних вода. Захватају се подземне воде из водоносних средина основног комплекса. Локално су захваћене подземне воде из водоносних средина плиоцена. Укупна просечна експлоатација подземних вода на територији Града Вршац процењена је на око $Q=169 \text{ l/s}$. Водозахватни објекти су искључиво вертикални бушени бунари.

Већина становника сеоских насеља на Вршачким планинама и у њиховом подножју, а то су Марковац, Велико Средиште и Мало Средиште са северне, и Месић, Сочица и Јабланка са јужне стране, за водоснабдевање користе јавне бунаре (артешке бунаре), каптиране изворе, али добрим делом и воду фреатске издани из копаних бунара којих има много више. Већина копаних бунара је у нехигијенском стању. Вода у тим бунарима није добра. Тврда је и често бактериолошки загађена, нарочито у време када издан има максимум. Тада у неке од ових бунара доспевају воде бујица, па и воде загађене фекалијама.

Градско насеље Вршац организовано снабдевање водом за пиће становништва и индустрије обавља експлоатацијом подземних вода са изворишта „Павлиш“. Извориште „Павлиш“ налази се између Вршачког канала и насеља Павлиш на око 2 km од Вршца. Кота терена изворишта је око 80 mAHB. Данас је на изворишту у раду 17 бунара. Захваћене су подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода са изворишта „Павлиш“ процењена је на око $Q=150$ l/s. Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће. Квалитет захваћених подземних вода редовно се осматра. Карактеристично за Вршац је да су сви индустријски и привредни субјекти прикључени на водоводну мрежу.

На територији Града Вршац налази се извориште „Стража“, из којег се снабдевају сва насеља општине Бела Црква. До сада је избушено седам цевастих бунара дубине од 77 m до 110 m, који каптирају субартерску издан са различитих дубина од око 46 m до око 85 m, чија је укупна издашност око 90 l/s, а у појединим бунарима вода се захвата и из три водоносна слоја.

Квалитет воде у осталим насељима различит од насеља до насеља.

Водни објекти за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода и заштиту вода

Канализација отпадних вода, осим у Вршцу, није изграђена ни у једном од насеља, а у Вршцу је изведено и постројење за пречишћавање отпадних вода капацитета 70.000 ES (еквивалентних становника) (пројектовани капацитет је 210.000 ES). Пречишћавање отпадних вода врши се на бази биолошког аеробног пречишћавања.

Евакуација отпадних вода у осталим насељима се и даље врши преко непрописно изведених септичких јама, чиме се непосредно угрожава животна средина и здравље људи. Загађење површинских вода и прве издани превасходно је ефекат непотпуно решеног питања инфраструктуре за евакуацију комуналних и атмосферских вода на територији обухваћеној Планом, и нерешених питања изградње канализације у сеоским насељима. Пошто се отпадне воде већ дуги низ година испуштају у водопропусне септичке јаме (које су потпуно засићене после дуге употребе), несанитарно решавање проблема отпадних вода има директан утицај на квалитет земљишта и вода. Прикупљање садржаја из септичких јама врши се по потреби индивидуалним путем. Одлагање фекалног отпада најчешће се врши испуштањем на сметлишта, али и на њиве и пашњаке поред путева, као и на друге локације.

Описани извори загађујућих материја из насеља и индустрије имају вишеструко негативан утицај на природу.

Посебан проблем у очувању природних станишта представљају локације на којима је присутно одлагање отпадних материја чврстог и течног агрегатног стања, међу којима су и опасне материје (амбалажа отровних супстанци, отпадна уља и др). Било какве промене у квалитету подземних вода манифестују се на читавом подручју у контакту са првом издани. На загађење су посебно осетљиве врсте чији развој се одвија у воденој средини (рибе, водоземци и многе врсте бескичмењака).

Загађење земљишта, површинских и подземних вода посредним путем врши се од стране индустријских, комуналних и атмосферских отпадних вода насеља. Како су радне зоне лоциране на југозападној и северозападној страни града, чести ветрови из правца југоистока махом разносе емитоване загађујуће материје ван подручја под заштитом. За разлику од наведеног, услед хидролошке повезаности овог дела грађевинског подручја и Малог вршачког рита, који представља најнижи део терена према коме гравитирају воде из окружења, на овај део заштићеног подручја може се испољити значајан негативан утицај активности из радне зоне. Депонија и таложник отпадних вода налазе се изван граница природног добра, али услед честих ветрова лакши део чврстог отпада доспева и до Малог вршачког рита, док се воде загађују подземно.

Загађење земљишта, површинских и подземних вода може бити проузроковано процедурним водама са неуређених одлагалишта отпада. Поред загађења опасним материјама, процедурне воде су извор инфективних обољења.

Одвођење атмосферских вода у насељима решено је отвореним каналима положеним уз уличне саобраћајнице са уливом у најближе реципијенте, водотоке, депресије на периферији насеља или непосредно у мелиоративне канале. Канали углавном не врше своју функцију због неодржавања, па су неретко засути и тада постају „упојни канали“.

8.8.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура: Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је из трафостаница ТС „Вршац 1“ трансформација 110/35/20 kV и ТС „Вршац 2“ 110/20 kV, са уграђеним трафоима снаге 2x20MVA и 31MVA. Трансформатор 110/35 kV обезбеђује напајање трафостаница 35/10 „Вршац-Виногради“, са уграђеним трафоима 4+2,5MVA, 35/20 „Вршац-Мини“ са уграђеним трафоом од 8MVA, 35/10 „Вршачки ритови“ са уграђеним трафоима 4+2,5MVA и 35/10 „Уљма“ са уграђеним трафоима 2,5 +2,5MVA.

На подручју Града Вршац изграђени су 110 kV далеководи: бр. 1001 Дебељача - Вршац 26р.1002 Бела Црква-Чвор Стража, бр.1156 Вршац 1-ТС Вршац 2, 151/7 ПРП Кошава-ТС Вршац1, 1002/2 Чвор Стража-ТС Вршац 2, 1102/1 ТС Бела Црква –Чвор Стража, 400 kV далеководи:2x400 kV бр.463А ТС Панчево 2-Чвор Стража (рад под 110 kV) и бр.463Б ТС 2-граница/ТС Решица.

Ови далеководи су у власништву „Електромрежа Србије“АД и чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АПВ.

Напајање електричном енергијом обезбеђено је из дистрибутивне мреже 20 kV и 10 kV водовима и трафостаница 20/0,4 kV.

Термоенергетска инфраструктура:

Снабдевање гасом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је преко магистралног гасовода МГ-01 односно РГ-01-19 за ГМРС „Вршац“, као и разводног гасовода од СОС Тилва до насеља Уљма и Избиште.

На подручју града Вршац гасификована су следећа насеља: насеље Вршац, Влајковац, Павлиш, и Ритишево. До насеља Месић је доведен гасовод РEd110 за снабдевање фабрике воде и изведена је грана према насељу Јабланка која није прикључена на гасоводни систем.

Минералне сировина:

На овом простору налазе се истражни простори подземних вода на лежишту изворишта фабрике „Моја вода“ у близини насеља Месић и изворишту „Celanova Agro“ д.о.о. у околини Вршца, оверене билансне резерве подземних вода налазе се на изворишту д.о.о. „SMA“ Вршац, изворишту д.о.о. „Swisslion“ у Вршцу и изворишту А.Д. „Nemofarm“ у Вршцу.

Оверене билансне резерве и експлоатација кварцно-фелдспатских пескова и шљункова врши се на лежишту „Думбава“ село Месић. Оверене билансне резерве гранита регистрована су на лежишту „Козлук“ Вршачки брег код Вршца.

Обновљиви извори енергије: На подручју обухвата Просторног плана нема изграђених објеката који користе обновљиве изворе енергије за производњу електричне (топлотне) енергије.

Енергетска ефикасност: Карактеристика целокупног енергетског система, преносног, дистрибутивног, као и целокупне секторске потрошње (индустрија, саобраћај, зградарство), јесте ниска енергетска ефикасност као и нерационална потрошња енергената.

8.8.4. Електронска комуникациона инфраструктура

Електронском комуникационом инфраструктуром, на подручју Просторног плана, обухваћени су електронски комуникациони објекти, комутиациона чворишта, спојни путеви, примарна и секундарна мрежа у насељима.

Спојни путеви између телефонских централа већим делом су остварени оптичким кабловима и то: АТЦ Алибунар-АТЦ Вршац, АТЦ Вршац-АТЦ Бела Црква (преко АТЦ Стража АТЦ Јасеново), АТЦ Вршац-Румунска граница и привод за АТЦ Ватин, АТЦ Вршац-АТЦ Павлиш и привод за Хемофарм.

Преко простора Града Вршац прелазе радио-релејни коридори телекомуникационог система веза „Телекома“: Панчево - Вршачки брег 1, Вршачки брег 1 – Вршац, Алибунар - Вршачки брег 2, Вршачки брег 2 – Вршац и мобилних телекомуникација „Теленора“: Вршац – Пландиште, Банатски Карловац – Вршац, Вршац 2 – Вршац, Ватин – Пландиште,
- Стража - Бела Црква и Уљама – Вршац 2.

Преко предајника на Вршачком брегу, на територији Града Вршац омогућено је покривање радио и ТВ програмима.

На подручју Града Вршац постоје следеће јединице поштанске мреже Вршац 1, Вршац 2, Вршац 3, Вршац 4, Вршац 5, Вршац 6-уговорна, Уљама, Влајковац-уговорна, Павлиш, Велико Средиште, Гудурица, Куштиљ-уговорна, Војводинци-уговорна, Избиште, Загајица и Стража.

9. ПРЕГЛЕД УТВРЂЕНИХ И ПРОЦЕЊЕНИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА НА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У оквиру Стратешке процене утицаја за измене и допуне Просторног плана подручја посебне намене „Вршачке планине“ анализирани су еколошки, социјални, технолошки и просторни аспекти дислокације метеоролошког радара „Самош“ на Гудурички врх. Утврђене су следеће групе значајних утицаја:

1. Еколошка повезаност и биофункционалност

Изградња приступног пута дужине 6,38 km захтева ограничену сечу шуме што потенцијално може носити ризик од фрагментације станишта осетљивих врста. Међутим, применом компензационих мера као што су пошумљавање по принципу „хектар за хектар“ и формирање коридорних пролаза за фауну, ризик од значајног утицаја процењује се као **низак**.

2. Визуелни и предеони утицаји

Висина стуба са радомом је минимално 35 m, што може делимично нарушити визуелни идентитет Вршачког брега и визуру ка Вршачкој кули. Ипак, уз примену мера ублажавања из LVIA (боја и дизајн куполе усклађен са природним амбијентом), ризик од значајног утицаја се сматра **ниским**.

3. Природна станишта и шумски екосистеми

Локализовани губитак станишта ограничен је на трасу пута и плато радара. Уз примену рекултивације земљишта, обнове шумских рубова и техничко-биолошких мера за спречавање ерозије, процењено је да је ризик од трајног негативног утицаја на шумске екосистеме **низак**.

4. Утицаји електромагнетног поља

Нови радар ради у S опсегу (2,7–2,9 GHz), са прорачунатим нивоом електромагнетног зрачења на терену мањим од 1 % законски дозвољене границе. Установљен је заштитни појас од 2 km и биомониторинг фауне. Због ових мера, ризик од негативних биолошких утицаја се оцењује као **низак**.

5. Просторна ограничења будућег развоја

У складу са Уредбом о заштитним зонама радара, у појасу до 10 km није дозвољена изградња ветропаркова, док је у зони од 10–30 km неопходна додатна студија утицаја на радарска осматрања и прибављање сагласности Републичког хидрометеоролошког завода. Иако ова ограничења постоје, она су унапред дефинисана регулативом и неће угрозити укупни развој, па је ризик од негативног утицаја на просторне иницијативе оцењен као **низак**.

6. Позитивни утицаји – управљање ризицима

Инсталација новог радара обезбеђује значајне позитивне ефекте: побољшане прогнозе времена, ефикаснији систем противградне заштите, прецизнији хидролошки мониторинг и боље управљање ризицима од поплава. Ови утицаји имају изразито позитиван ефекат, док је ризик од евентуалних негативних последица **занемарљив**.

10. РАЗМАТРАНА РАЗУМНА ВАРИЈАНТНА РЕШЕЊА И ПРЕДЛОЖЕНЕ МЕРЕ ЗА СМАЊЕЊЕ УТИЦАЈА У ОКВИРУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Законском регулативном није дефинисана израда варијантних решења током израде планских докумената. Сходно томе, у оквиру израде Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене „Вршачке планине“ нису разматране нове просторне варијанте. То произилази из чињенице да је већ током припреме Студије изводљивости спроведена анализа три алтернативне локације за дислокацију радара „Самош“, при чему је утврђено да Гудурички врх испуњава све техничке и еколошке услове за оптимално функционисање радара:

- обезбеђена је радијална покривеност и преклапање са постојећом метеоролошком мрежом,
- локација има доступну инфраструктуру,
- кумулативни утицаји на простор и животну средину су најмањи у односу на остале разматране врхове.

Поред тога:

- промена режима заштите природе је минимална и локализована,
- други потенцијални врхови у масиву нису испуњавали услове видљивости и техничког функционисања радара.

Због тога није било основа за израду нових просторних сценарија у оквиру Измена и допуна, већ се поступак процене усмерио на дефинисање и разраду мера заштите у циљу спречавања и смањења утицаја.

У табели бр. 11 дат је приказ предложених мера за спречавање и смањење значајних утицаја планских решења.

Табела 11: Приказ предложених мера за спречавање и смањење значајних утицаја планских решења

Група утицаја	Мере ублажавања / компензације	Фаза примене	Процена ризика
Фрагментација станишта и коридора	- Ограничити сечу шуме на одржив начин - Пошумљавање у односу 1:1 аутохтоним садницама - Успостављање пролаза за фауну	Градња / након градње	Низак ризик (захваљујући компензационим мерама)
Визуелни утицај	- Позиционирање торња тако да заклањање видиковаца буде минимално - Примена боја и материјала у складу са LVIA смерницама	Пројектовање / експлоатација	Низак ризик (мере визуелног ублажавања)
Електромагнетно поље	- Заштитни појас од 2 km са дефинисаним ограничењима - Годишња мерења ЕМ поља и биомониторин	Експлоатација	Низак ризик (контролисан рад радара)
Ерозија и квалитет воде	-Успоставити и одржавати заштитне појасеве: 50 m уз насип (заштитне шуме/зеленило) и одводне канале 10–50 m од ножице; радно-инспекционе стазе 10 m са небрањене стране насипа и на високим обалама, као и проходне стазе ≥ 5 m уз канале. У инундационом појасу (10–50 m) забрањена је градња; све активности у појасевима спроводити уз прибављене водне услове. -Пропусти/мостови морају задржати или повећати пропусну моћ корита (без смањења протицаја и одводњавања). Линијске инсталације укрштати под 90°, у заштитној цеви ≥ 2 m испод дна корита и најмање 5 m од пропуста/моста; при качењу на мост – заштита изнад светлог отвора; при проласку кроз коловоз преко пропуста – ≥ 10 cm изнад горње ивице конструкције.	Градња	Низак ризик (захваљујући превентивним мерама)

	<p>Паралелно вођење инфраструктуре уз канал – по линији експропријације, на минимално 5 m од ивице обале.</p> <p>- У водотоке испуштати само условно чисте атмосферске воде; све друге отпадне воде претходно потпуно пречистити до прописаних граничних вредности. Забрањено је уношење загађујућих материја у подземне воде (према важећим уредбама). Трафостанице пројектовати са мерама задржавања и санације изливања уља; забрањене су радње које угрожавају стабилност водних објеката (чл. 133 Закона о водама).</p>		
Кумулативни утицаји (ветроелектране)	- Израда студије студије утицаја на радарска осматрања и прибављање сагласности Републичког хидрометеоролошког завода	Будући пројекти	Низак ризик (мере процене на вишем нивоу)

Иако није било основа за израду алтернативних просторних варијанти, поступак је усмерен на дефинисање мера које гарантују да ће сви идентификовани негативни утицаји бити сведени на **низак ризик**. Применом компензационих, превентивних и контролних мера обезбеђује се очување еколошких вредности, минимизовање визуелних и техничких утицаја и спречавање деградације станишта. Истовремено, задржава се кључна корист пројекта – **значајно унапређење система раног упозоравања на екстремне временске појаве и климатске ризике у Банату**.

Мере заштите и ублажавања потенцијално негативних утицаја са аспекта заштите животне средине на нивоу стратешке процене утицаја

1. Фрагментација станишта и коридора

- **Ограничавање захвата:** радови на сечи шуме и ширењу трасе пута ограничити на минималну неопходну површину,
- **Компензационо пошумљавање:** спровести садњу аутохтоних врста дрвећа у односу 1:1 на површинама унутар ПИО или у непосредном окружењу, уз обавезу неге и мониторинга,
- **Еко-пролази:** изградити довољан број пролаза за фауну
- **Време радова:** избегавати извођење сече и земљаних радова у периоду гнезђења птица (април–јул).

2. Визуелни утицај

- **Позиционирање објекта:** торањ и куполу радара поставити тако да заклањање видиковаца и визура ка културним добрима (нпр. Вршачка кула)
- **Дизајн и колорит:** применити мат боје у неутралним тоновима како би се минимизирало одбијање светлости и уклапање у природно окружење.
- **Вегетациона заштита:** уређење рубних зона платоа радара ниском шумском и жбунастом вегетацијом ради делимичног визуелног заклањања конструкције.
- **Контрола светлосног загађења:** у ноћним условима користити одговарајуће осветљење, у складу са условима Покрајинског завода за заштиту природе.

3. Електромагнетно поље

- **Заштитна зона:** формирати појас од 2 km око радара у коме није дозвољено дуже задржавање становништва, са јасно означеним таблама.
- **Мониторинг ЕМ поља:** спроводити редовна годишња мерења у сарадњи са Агенцијом за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије
- **Биомониторинг птица и слепих мишева:** вршити праћење популација, са могућношћу адаптивног режима рада радара (смањење снаге или пауза) током миграционих таласа.
- **Сигурносни протокол:** обезбедити обуку за стручна лица у погледу рада у зонама са ЕМ пољем.

4. Ерозија и квалитет воде

- **Забрана одлагања материјала**
- **Контрола наноса и седиментног материјала у подножју нагиба**
- **Рекултивација:** након завршетка радова спровести хидросејање травним смешама на откривеним површинама.

5. Кумулативни утицаји (ветроелектране)

- **Израда студије кумулативних утицаја:** пре реализације првог наредног енергетског пројекта (ветропарка) у региону Јужног Баната обавезна је анализа утицаја на рад радара и биоразноврсност.
- **Интеграција података:** резултати мониторинга рада радара и праћења популација птица/слепих мишева користиће се као основа за ову студију.
- **Координација са инвеститорима:** успоставити механизам сарадње између РХМЗ и енергетских компанија у фази планирања ветропаркова ради усклађивања просторних решења.

11. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЗА ПРОЦЕНУ МОГУЋИХ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Због специфичности простора у обухвату Измена и допуна Просторног плана, непосредног и ширег окружења, постојања других ветроелектрана у непосредном окружењу, као и постојећих садржаја и планираних намена, у поступку израде Просторног плана обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Све консултације су биле релевантне за процес стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја измена и допуна Просторног плана на животну средину, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења.

У поступку израде Просторног плана и Извештаја о стратешкој процени прибављени су **услови и подаци** од стране надлежних органа, организација, институција и предузећа, приказаних у наредној табели:

Табела 12: Табела органа и институција од значаја за израду Измена и допуна ПППН предела Вршачке планине

Р. БР.	Органи, организације, имаоци јавних овлашћења и остале институције које су доставиле услове и податке
1.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА ЦЕНТАР ЗА РАЗМИНИРАВАЊЕ 11000 БЕОГРАД Војводе Тозе бр. 31
2.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, Кабинет министра, Булевар Михајла Пупина 11000 БЕОГРАД
3.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ – БЕОГРАД 11118 БЕОГРАД Радослава Грујића бр. 11
4.	АД „Електропривреда Србије“ Београд, Балканска 13
5.	„НИС“ а.д. НОВИ САД 21000 НОВИ САД Народног фронта бр. 12
6.	ЈП „СРБИЈАГАС“ 21000 НОВИ САД Булевар ослобођења бр. 69
7.	ЈП ЕМИСИОНА ТЕХНИКА И ВЕЗЕ СЕКТОР ТЕХНИКА 11030 БЕОГРАД Кнеза Вишеслава бр. 88
8.	ДИРЕКТОРАТ ЗА ЦИВИЛНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВО Сектор за ваздушну пловидбу 11000 БЕОГРАД Немањина бр. 6
9.	АД „ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ“ БЕОГРАД Краља Милутина 10/а, 11000 БЕОГРАД
10.	ЈП „ПУТЕВИ СРБИЈЕ“ Сектор за стратегију, пројектовање и развој 11000 БЕОГРАД Булевар краља Александра бр. 282
11.	ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
12.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, Немањина 22-26 Београд
13.	Град Вршац, Градска управа града Вршца, Трг победе број 1
14.	ГАСРАНС д.о.о. 21000 Нови Сад Народног фронта 12
15.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ, ВОДОПРИВРЕДУ И ШУМАРСТВО Сектор за шумарство 21000 НОВИ САД Булевар Михајла Пупина бр. 16
16.	Транспортгас Србија д.о.о. 21000 Нови Сад Булевар ослобођења 5
17.	ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ а.д. Београд ДИРЕКЦИЈА ЗА ТЕХНИКУ, ФУНКЦИЈА ПЛАНИРАЊА И РАЗВОЈА, СЕКТОР ЗА ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈ ТРАНСПОРТНЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ МРЕЖЕ 11070 НОВИ БЕОГРАД Булевар уметности бр. 16 а
18.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ, ВОДОПРИВРЕДУ И ШУМАРСТВО Сектор за водопривреду 21 000 НОВИ САД Булевар Михајла Пупина бр. 16
19.	ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ у Панчеву, Жарка Зрењанина 17, 26000 Панчево
20.	Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
21.	Електродистрибуција Србије д.о.о. Београд, Огранак Електродистрибуције Панчево
22.	Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај, Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
23.	РЕПУБЛИЧКИ СЕИЗМОЛОШКИ ЗАВОД, Београд
24.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ Сектор за материјалне ресурсе Управа за инфраструктуру 11000 БЕОГРАД Немањина бр. 15
25.	СВВ СРПСКЕ КАБЛОВСКЕ МРЕЖЕ 11000 БЕОГРАД Булевар Пека Дапчевића бр. 19
26.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА РЕПУБЛИЧКИ ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКИ ЗАВОД 11000 БЕОГРАД Кнеза Вишеслава 66
27.	„А1 СРБИЈА“ ДОО 11070 НОВИ БЕОГРАД Милутина Миланковића бр. 1ж
28.	ЈП „ВОЈВОДИНАШУМЕ“ 21132 ПЕТРОВАРАДИН Прерадовићева бр. 2
29.	РЕПУБЛИКА СРБИЈА АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 21000 НОВИ САД Булевар Михајла Пупина бр. 16
30.	РАТЕЛ - РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ Палмотићева 2 11000 Београд
31.	„СЕТИН“ ДОО 11070 БЕОГРАД Омладинских бригада бр. 90
32.	Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Стратешка процена у оквиру измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Вршачке планине интегрише еколошке, социјално-економске и био-физичке аспекте животне средине, анализира њихову међузависност и процењује активности различитих интересних сфера. На тај начин, плански документ се усмерава ка решењима која у првом реду чувају и унапређују вредности и квалитет животне средине.

Општи и посебни циљеви Стратешке процене дефинисани су имајући у виду постојеће и нове захтеве заштите животне средине садржане у релевантним плановима и програмима, циљеве постављене на националном и међународном нивоу, као и анализу доступних података о стању животне средине у обухвату Вршачких планина. Додатно, у обзир су узети услови надлежних органа и институција, као и идентификовани проблеми и потребе локалне заједнице.

Имајући у виду **директну повезаност људских активности и квалитета животне средине**, као и сам повод за израду измене просторног плана, као и извештаја о стратешкој процени утицаја планских решења на животну средину, стратешки правац измена и допуна Просторног плана усмерава се на активну примену мера заштите, сталну контролу и поштовање принципа одрживог развоја.

Овим приступом наглашава се одговорност свих актера у процесу планирања и управљања простором.

Концепт одрживог развоја простора у оквиру измена и допуна Плана огледа се у прецизнијој организацији и уређењу простора, као и усклађивању начина његовог коришћења са природним и створеним потенцијалима и ограничењима. На тај начин се обезбеђује да развој подручја Вршачких планина буде усклађен са његовим специфичним природним и културним карактеристикама, уз очување интегритета и дугорочне вредности овог простора.

1.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

За потребе израде измена и допуна Просторног плана које се односе на дислокацију радара „Самош“ на Гудурички врх, дефинисани су општи циљеви стратешке процене усклађени са начелима одрживог развоја, интегралне заштите природе и рационалног коришћења простора.

Предметни циљеви треба да обезбеде очување и унапређење квалитета животне средине у ПИО „Вршачке планине“ кроз превенцију, минимизацију и компензацију потенцијалних негативних утицаја дислокације и изградње новог радара.

Предметна планска решења треба да обезбеде подршку дугорочном развоју обновљивих извора енергије (ветроелектране у Банату), уз истовремено јачање националног система метеоролошког осматрања и заштите од елементарних непогода.

У том смислу дефинисани су општи циљеви стратешке процене утицаја измена и допуна просторног плана:

- Циљ 1 – Интеграција принципа заштите у све фазе израде Измена и допуна Просторног плана
- Циљ 2 – Очување биолошке разноврсности и еколошке повезаности
- Циљ 3 – Спречавање деградације и фрагментације станишта
- Циљ 4 – Јачање климатске отпорности и управљање ризицима
- Циљ 5 – Усаглашавање свих развојних пројеката на простору Јужног Баната
- Циљ 6 – Очување репрезентативних визура.

1.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У складу са горе наведеним дефинисани су посебни циљеви стратешке процене утицаја измена и допуна просторног плана

- S1: Очувати биофункционалну везу Вршачка планина–Мали рит спречавањем фрагментације шумских и влажних станишта, уз праћење по режимима I/II/III унутар ПИО.
- S2: Ограничити сечу шуме и обезбедити компензациону садњу аутохтоних врста (1:1 по врстама).
- S3: Заштитити популације *Ciconia nigra* и *Circaetus gallicus* контролом буке, светлосног загађења и ЕМ поља, уз праћење гнездећих парова и успеха легла.
- S4: Сачувати репрезентативне визуре Вршачког брега / куле
- S5: Контролисати ЕМ поље на граници појаса 2 km тако да остане испод лимита за јавност (IEC/EN методе) и у складу са SRPS EN 50499 за раднике.
- S6: Не угрожити рад радара имплементацијом други развојних пројеката у непосредном окружењу (индикатори LS-02, LS-03).
- S7: Унапредити локални систем раног упозоравања на екстремне временске прилике и град кроз повећање lead-time-a, покривености скеном и тачности упозорења.

1.3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање активности у простору.

На основу дефинисаних циљева, врши се избор одговарајућих индикатора Стратешке процене. Сврха њихове примене је у усмеравању реализације планских решења ка циљевима који се постављају.

Приликом дефинисања индикатора обрађивачи стратешке процене утицаја су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер Просторног плана и планираних активности.

Сви индикатори са шифрама **3.23, 3.24, 8.43, 9.57, 7.42 и 1.8** преузети су из Националне листе индикатора (Правилник „Сл. гласник РС“ бр. 37/2011).

Локални индикатори LS-01 (визуре), LS-02 (радарска компатибилност ветропаркова), LS-03 (догађаји сметњи на радарском сигналу), LS-Еко-коридори (континуитет еколошких веза), SE-01 (учешће јавности) и CW-01-03 (перформансе система раног упозоравања) уведени су у складу са чл. 3, ст. 3 Правилника, као релевантни за специфичну природу Измена и допуна ПППН „Вршачке планине“ и захтеве из националних и међународних стандарда.

Овако дефинисани и повезани индикатори омогућавају систематско праћење и управљање ефектима спровођења Плана, усклађено са прописима, важећим плановима управљања заштићеним подручјем и највишим стандардима заштите животне средине.

Табела 13: Преглед посебних циљева и индикатора стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину

Шифра циља	Посебни циљеви стратешке процене	Индикатор за праћење
S1	Очувати биофункционалну везу Вршачка планина–Мали рит спречавањем фрагментације шумских и влажних станишта, уз праћење по режимима I/II/III унутар ПИО.	3.24 Заштићена подручја (режими I/II/III), 8.43 Површина шума, LS-Еко-коридори
S2	Ограничити сечу шуме на и обезбедити компензациону садњу аутохтоних врста (1:1 по врстама).	9.57 Сеча шума (однос прираст/сеча, површина пошумљавања)
S3	Заштитити популације <i>Ciconia nigra</i> и <i>Circus gallicus</i> контролом буке, светлосног загађења и ЕМ поља, уз праћење гнездећих парова и успеха легла.	3.23 Угрожене врсте, 7.42 ЕМ поље, локалне метрике популација
S4	Сачувати репрезентативне визуре Вршачког брега / куле	LS-01 Визуре (viewshed анализа)
S5	Контролисати ЕМ поље на граници појаса 2 km тако да остане испод лимита за јавност (IEC/EN методе) и у складу са SRPS EN 50499 за раднике.	7.42 ЕМ поље (јавност), SRPS EN 50499 (радници)
S6	Не угрозити рад радара имплементацијом други развојних пројеката у непосредном окружењу (индикатори LS-02, LS-03)	LS-02 Радарска компатибилност, LS-03 Догађаји сметњи
S7	Унапредити локални систем раног упозоравања на екстремне временске прилике и град кроз повећање lead-time-a, покривености скеном и тачности упозорења.	CW-01 Lead-time, CW-02 Покривеност скеном, CW-03 Тачност упозорења

1.4. ПОВЕЗАНОСТ ЦИЉЕВА И ИНДИКАТОРА

У наредној табели дат је упоредни приказ односа општих и посебних циљева и избор индикатора.

Табела 14: Упоредни приказ односа општих и посебних циљева и избор индикатора

Општи циљ	Посебни циљеви	Индикатори за праћење
Циљ 1 – Интеграција принципа заштите у све фазе плана	S1 S2 S3	3.23, 3.24, SE-01
Циљ 2 – Очување биолошке разноврсности и еколошке повезаности	S1 S3	3.23, 3.24, LS–Еко-коридори
Циљ 3 – Спречавање деградације и фрагментације станишта	S1 S2	3.24, 8.43, LS–Еко-коридори
Циљ 4 – Јачање климатске отпорности и управљање ризицима	S7	CW–01, CW–02, CW–03
Циљ 5 – Усаглашавање свих развојних пројеката на простору Јужног Баната	S6	LS–02, LS–03
Циљ 6 – Очување репрезентативних визура	S4	LS–01

2. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, као и многи међународни документи, упућују на важност односа процеса планирања и процеса израде Стратешке процене односно на неопходност интеграције овог инструмента у процес планирања. Избор и дефинисање адекватних планских решења је много ефикасније уколико је процес вршења стратешке процене делимично или у потпуности интегрисан у планове и програме за које се израђује.

Табела бр. 15 приказује принцип, којим се стручни тим Обрађивача руководио при изради ова два елабората, односно приказана је веза између фаза израде Просторног плана и Стратешке процене.

Табела 15: Везе између фаза израде Измена и допуна Просторног плана и Стратешке процене

ИЗРАДА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА		ИЗРАДА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (СПУ)
Одлучивање о изради планског документа по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за стручну контролу, односно комисије за планове	Узајамни утицај ових фаза – пре доношења Одлуке о изради планског документа прибавља се мишљење о предлогу одлуке да се (не)израђује СПУ	Одлучивање о изради СПУ према претходно прибављеном мишљењу надлежног органа и др. заинтересованих органа и организација
Доношење Одлуке о изради Измене и допуна Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Доношење Одлуке о изради Извештаја о СПУ
Израда Нацрта Измена и допуна Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Анализа садржаја и основне документације, консултације са надлежним органима и организацијама и др. – формулисање Извештаја о стратешкој процени
Стручна контрола Нацрта Измена и допуна Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Мишљење заинтересованих органа и организација
Јавни увид у Нацрт Измена и допуна Просторног плана	Узајамни утицај ове две фазе – у пракси се оба документа истовремено излажу на јавни увид	Јавни увид у Извештају о СПУ
Доношење Измена и допуна Просторног плана	Орган надлежан за израду планског документа не може исти упутити у процедуру усвајања без Сагласности на Извештају о СПУ	Оцена и сагласност на Извештају од стране надлежног органа
Спровођење Измена и допуна Просторног плана	Узајамни утицај ових фаза	Имплементација мера заштите и мониторинг према Извештају о СПУ

Циљеви Стратешке процене су, с обзиром на паралелну израду ова два документа, у потпуности усаглашени са циљевима Измена и допуна Просторног плана што је приказано у претходној тачки 1.4.

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Процена могућих значајних утицаја спроведена је у складу са важећим законским и подзаконским актима, уз примену адекватног методолошког приступа. Анализа обухвата идентификацију, опис и вредновање потенцијалних директних, индиректних, кумулативних, краткорочних, средњорочних и дугорочних утицаја плана на појединачне чиниоце животне средине.

У процени су коришћени подаци из постојећих тематских студија, релевантних просторних и стратешких докумената, као и резултати теренских истраживања. Посебна пажња посвећена је утицајима на осетљиве и заштићене компоненте животне средине, као и могућностима њиховог ублажавања кроз техничке, организационе и компензационе мере.

Процена је вршена уз сагледавање ризика, користи и степена усаглашености са циљевима плана, сврхом и географским обухватом.

1.1. ОПИС, ВРЕДНОВАЊЕ И ПРОЦЕНА ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЧИНИОЦЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Процена утицаја је извршена применом методологије дефинисане у релевантним прописима и упутствима, уз коришћење података из постојећих студија, теренских истраживања и тематских прилога СПУ. Вредновање је вршено на основу следећих критеријума: опсег утицаја, трајање, реверзибилност (степен обратљивости), осетљивост захваћених компоненти и могућност ублажавања.

У наредној табели дат је приказ утицаја у односу на:

- становништво и здравље људи,
- геолошку, предеону и биолошку разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе,
- еколошку мрежу, еколошки значајна подручја и еколошке коридоре, екосистеме и екосистемске услуге,
- земљиште, воду и ваздух;
- климу и климатске промене,
- материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта,
- изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама.

Такође дата је оцена интеракције наведених фактора.

Табела 16: Опис, вредновање и процена значајних утицаја

Чинилац животне средине	Опсег утицаја	Трајање	Степен обратљивости*	Осетљивост захваћених компоненти	Могућност ублажавања	Оцена значаја
Становништво и здравље људи	Локалан (најближа насеља, зона 2 km)	Краткорочно током градње; дугорочно позитиван у експлоатацији	Висока обратљивост (бука, прашина привремене појаве)	Умерена осетљивост (ризик ЕМ зрачења ниског интензитета)	Висока – мере заштитног појаса, мониторинг, јавна обавештавања	Високо позитиван
Биодиверзитет и станишта	Локалан (пут и плато радара)	Краткорочан у фази градње; трајан губитак мале површине	Делимично обратљив (рекултивација и компензација)	Висока осетљивост (EMERALD подручје, заштићене врсте)	Висока – компензационо пошумљавање, еко-пролази	Мали до умерен негативан, управљив
Еколошка мрежа и коридори	Локалан (пут и плато радара)	Краткорочан до средњорочан	Делимично обратљив	Висока (миграциони коридори птица, фауна)	Висока – ограничење радова у сезони гнезђења, мониторинг	Низак негативан
Екосистеми и услуге	Регионалан (позитиван утицај на пољопривреду и управљање ризицима)	Дугорочан	Потпуно обратљив (нема трајних негативних ефеката)	Средња осетљивост	Висока – коришћење података радара у управљању екосистемима	Високо позитиван
Земљиште, вода и ваздух	Локалан (градилиште и зона пута)	Краткорочан (фаза градње)	Висока (санација, рекултивација)	Средња	Висока – превентивне мере против ерозије, таложници, хидросејање	Низак негативан
Клима и климатске промене	Националан/регионалан (боље прогнозе и адаптација)	Дугорочан	Потпуно обратљив	Ниска (нема директног утицаја на климатске факторе)	Висока – интеграција у мреже (EUMETNET, Copernicus)	Високо позитиван
Културно наслеђе и предео	Локалан (визуелни доминант у простору)	Дугорочан	Делимично обратљив (ограничавање визуелног утицаја)	Висока (визуре ка Вршачкој кули)	Средња – LVIA мере, озелењавање, боја куполе	Умерен негативан, управљив
Ризик од удеса и катастрофа	Регионалан (систем одбране од града, поплаве)	Дугорочан	Потпуно обратљив (технолошки систем)	Висока осетљивост становништва	Висока – редовно одржавање радара, јавни систем упозоравања	Високо позитиван
Интеракција фактора	Регионална и прекогранична (сарадња са Румунијом и Мађарском)	Дугорочна	Потпуно обратљива	Средња	Висока – прекогранична размена података, јавна обавештавања	Високо позитиван

* **Степен обратљивости** означава у којој мери и за које време је могуће повратити природне услове, функције или вредности животне средине након престанка деловања узрочника утицаја или примене мера санације.

- Класификација степена обратљивости

У пракси се најчешће користи подела на:

Потпуно обратљиви утицаји

Настали утицај може се у кратком року отклонити или природни системи могу сами да се опораве.

Пример: привремено повећање прашине током изградње; бука која престаје након завршетка радова.

Делимично обратљиви утицаји

Последице се могу ублажити и делимично санирати, али не у потпуности, или за то треба дужи временски период.

Пример: губитак мање шумске површине који се компензира пошумљавањем – потребне су деценије да шумски екосистем достигне иницијално стање.

Необратљиви утицаји

Последице су трајне и неповратне, односно простор или екосистем више не може бити враћен у првобитно стање.

Пример: уништавање археолошког налазишта, трајна измена предела изградњом високог објекта (визуелни доминант).

- Значај за вредновање

Степен обратљивости омогућава да се:

разликују **привремени утицаји** (нпр. током градње) од **трајних утицаја** (нпр. визуелна доминација објекта),

утврди колико су мере компензације и санације ефикасне,

процени дугорочна одрживост планираних решења.

У случају постављања радара на Гудурички врх:

бука и прашина = **потпуно обратљиво**,

губитак шумског руба и рекултивација = **делимично обратљиво**.

1.2. ПРИКАЗ ВЕРОВАТНИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА КОЈА ЈЕ РАЗМАТРАО НАДЛЕЖНИ ОРГАН ЗА ПРИПРЕМУ ПЛАНА

Орган надлежан за припрему Измена и допуна Просторног плана није израђивао засебна варијантна просторна решења у оквиру самог документа. Разлог је што је стратешки избор локације утврђен у фази претходне студије *Дислокација метеоролошког радара Самош на нову локацију Гудурички врх*, у којој су анализиране три алтернативне коте и оцењене по критеријумима:

- радијална покривеност и преклапање 400 km домета,
- доступност електроенергетске и оптичке инфраструктуре,
- визуелни, еколошки и културни утицаји,
- могућност усаглашавања са режимима заштите природе.

На основу спроведене анализе, варијанте А и В (источни гребен и кота „Машић-врх“) одбачене су као технички неповољне и еколошки осетљивије, док је варијанта С (Гудурички врх) прихваћена као најоптималнија и једина реална опција. Одлуком МЗЖС од 21. VII 2025. овај избор је потврђен кроз пренамену 8 ha из режима I у режим II, чиме су створени регулаторни услови за реализацију интервенције.

Пошто у оквиру Измена и допуна Просторног плана не постоје алтернативне локације ни различити технички концепти који би могли условити варијабилне (и потенцијално значајније или мање значајне) утицаје, приказ „вероватних значајних утицаја разумних варијантних решења“ у овом случају није применљив.

Сви утицаји процењени у поглављу 4 односе се на једино преостало, усвојено, решење. Уколико се у будућности појави потреба за изменом локације или техничких параметара, израда нових варијанти и њихова стратешка оцена биће предмет посебног поступка, у складу са одредбама Закона о СПУ.

1.3. ПОРЕЂЕЊЕ РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА

Разматрање разумних варијантних решења извршено је у фази претходне студије *Дислокација метеоролошког радара Самош на нову локацију Гудурички врх* у којој су упоредно оцењене три алтернативне коте (варијанте А, В и С) према техничким, просторним, еколошким и културним критеријумима.

Сам плански документ нема варијантна решења као што је раније речено, те се иста не разматрају.

Варијанта А (источни гребен) обезбеђивала је делимично задовољавајућу радијалну покривеност, али је имала неповољније преклапање домета, ограничен приступ енергетској инфраструктури и значајно већи утицај на шумска станишта у односу на варијанту С.

Варијанта В (кота „Машић-врх“) имала је бољу заклоњеност у пејзажу, али је захтевала већу површину сече (≈ 3 ha), сложенији приступ и представљала већу претњу континуитету еколошких коридора.

Варијанта С (Гудурички врх) обезбеђује оптималну радијалну покривеност и преклапање домета, најбољу доступност електроенергетске и оптичке инфраструктуре, најмањи обим сече шумског станишта и умерене утицаје на пејзаж и културна добра, који су ублаживи адекватним дизајном и позиционирањем објекта.

На основу упоредне анализе, варијанта С је оцењена као најповољнија, јер:

- остварује највиши ниво техничких и функционалних захтева радара,
- минимизује трајне негативне утицаје на биодиверзитет и еколошке коридоре,
- омогућава ефикасну примену мера ублажавања утицаја,
- усклађена је са режимима заштите природе након пренамене дела подручја из режима I у режим II,
- економски је најрационалнија због мањих грађевинских и инфраструктурних захвата.

Одлуком МЗЖС од 21. VII 2025. ова варијанта је формално усвојена, чиме је потврђен избор локације и створени услови за даљу разраду пројектно-техничке документације.

1.4. НАЧИН НА КОЈИ СУ ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УЗЕТИ У ОБЗИР

Стратешка процена је вођена мултидисциплинарним приступом који је обухватио анализу доступних просторних и тематских података, постојећих планских и стручних докумената, као и резултате теренских увида. За сваки чинилац животне средине примењен је исти поступак:

- Опис и сагледавање постојећег стања.
- Идентификација могућих притисака који произилазе из Измена и допуна Просторног плана.
- Вредновање значаја и осетљивости чиниоца.
- Процена вероватноће и интензитета утицаја.
- Дефинисање мера ублажавања, индикатора и програма праћења.

Становништво и здравље људи

Анализирани су потенцијални извори утицаја током градње и рада радара у зонама различите удаљености од објекта. Утврђено је да се ниво електромагнетног поља очекује далеко испод прописаних граничних вредности, па се здравствени ризици оцењују као занемарљиви. Могућа перцепција ризика код становништва предвиђена је да се ублажи кроз јавну комуникацију, информативне табле и доступност резултата мерења.

Биодиверзитет

Локација радара делимично се преклапа са подручјем EMERALD мреже RS0000017, које обухвата реликтне букове шуме и станишта заштићених врста као што су црна рода (*Ciconia nigra*) и змијар (*Circaetus gallicus*). Планира се минимизирање сече шуме и очување кључних станишта, уз обезбеђивање да траса пута не пролази ближе од 150 m од ових зона.

Еколошка мрежа и коридори

Утврђено је да траса приступног пута може утицати на биолошку повезаност између постојећих станишта. Препоручује се задржавање шумског појаса уз пут и изградња пропуста који омогућавају пролазак малих животиња, чиме се ризик од прекида коридора своди на најмању могућу меру.

Земљиште, воде и ваздух

Током градње могуће су локалне појаве ерозије. Предвиђене су мере као што су стабилизација нагиба и привремено заливање површина.

Клима

Очекује се да ће нова позиција радара побољшати систем благовременог упозоравања на екстремне временске појаве, што може довести до смањења материјалних штета од града и других непогода. Утицај на емисије гасова са ефектом стаклене баште током радова процењује се као занемарљив у односу на користи од спречених штета.

Културно наслеђе и пејзаж

Објекат радара ће бити видљив у појединим визурама, укључујући и оне према Вршачкој кули, при чему се процењује могуће делимично заклањање погледа. Због тога је предвиђено ограничење висине и бојење куполе у нијансу која се уклапа у околни пејзаж.

Ризици и безбедност

Пројектом се уводе мере за смањење ризика од пожара и других удеса. Локација радара такође ће повећати просторну покривеност система противградне заштите у ширем подручју.

Интеракције чинилаца

Идентификовани су кључни утицаји који могу деловати у комбинацији, за које су предвиђене интегралне мере ублажавања и праћења. Сваки чинилац животне средине је у поступку процене описан и вреднован, а мере ублажавања дефинисане тако да се обезбеди усклађеност са домаћим и међународним стандардима заштите животне средине.

1.5. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УЗЕТЕ У ОБЗИР КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА: ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ / РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА ДИМЕНЗИЈА (ТРАЈАЊЕ, УЧЕСТАЛОСТ, ПОНАВЉАЊЕ), ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА (ЛОКАЦИЈА, ГЕОГРАФСКА ОБЛАСТ, БРОЈ ИЗЛОЖЕНИХ СТАНОВНИКА, ПРЕКОГРАНИЧНА ПРИРОДА УТИЦАЈА), КАО И КУМУЛАТИВНА И ЗАЈЕДНИЧКА ПРИРОДА УТИЦАЈА

При процени утицаја планираних решења анализиране су кључне карактеристике утицаја које омогућавају да се утицаји сагледају не само по интензитету, већ и у односу на њихову просторну и временску димензију, трајност и могућност контроле. Оцењивани су: вероватноћа настанка утицаја, њихов интензитет и степен сложености, реверзибилност (обратљивост) и могућност санације, трајање, учесталост и понављање утицаја, као и просторни домет (локални, регионални и прекогранични значај). Поред појединачних утицаја, узета је у обзир и њихова кумулативна и заједничка природа, како би се проценио укупан ефекат на животну средину и одрживи развој.

Оваквим приступом обезбеђена је интегрална процена која омогућава реалистичну евалуацију и благовремено планирање мера ублажавања и повећања позитивних ефеката.

Критеријуми за процену вероватноће утицаја омогућили су да се сваки идентификовани ефекат класификује према степену извесности његовог настанка, од потпуно извесног до могућег. Скала за процену интензитета утицаја коришћена је ради разликовања позитивних и негативних ефеката различитог интензитета, што је посебно значајно за утврђивање потенцијалних користи и ризика. Додатно, критеријуми за оцену временских и просторних размера омогућили су да се утицаји сагледају не само у погледу трајања (краткорочни, средњерочни, дугорочни) већ и у погледу њихове географске распрострањености (локални, регионални, прекогранични). Поред тога, анализа је обухватила и скалу за процену реверзибилности, која указује на степен могућности санације или трајности утицаја, што је кључно за дефинисање мера ублажавања. Коначно, примена табеле за процену природе утицаја (појединачни, кумулативни, синергијски) омогућила је интегрално сагледавање сложених међудејстава и ефеката на животну средину, што обезбеђује већу поузданост и научну утемељеност анализе.

Табела 17: Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	Утицај извесан
Више од 50%	В	Утицај вероватан
Мање од 50%	М	Утицај могућ

Табела 18: Скала за процену интензитета утицаја

Величина утицаја	Ознака
Јак позитиван	ЈП
Позитиван	П
Мањи позитиван	МП
Мањи негативан	МН
Негативан	Н

Табела 19: Скала за процену реверзибилности

Реверзибилност/обратљиво	Ознака
Потпуно обратљив	ПО
Делимично обратљив	ДО
Необратљив утицај	НО

Табела 20: Критеријуми за оцењивање временских размера утицаја

Размере утицаја	Ознака
Краткорочан	Кр
Средњерочан	Ср
Дугорочан	Др

Табела 21: Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Прекогранични	П	Могућ прекогранични утицај
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу територије Просторног плана

Табела 22: Критеријуми за вредновање природе утицаја

Природа утицаја	Озна
Кумулативан	К
Кумулативно-синергијски	КС
Синергијски	С
Појединачан - спорадичан	ПС

Приказана и анализирана планска решења подељена су на општа планска решења и посебна планска решења (Табела бр. 23). Опште дефинисана планска решења обухватају и посебна планска решења, а са аспекта заштите животне средине, односно циљева СПУ нема суштинске разлике у вредновању посебних циљева у односу на посебне циљеве СПУ који се свакако свode на правила уређења и коришћења простора.

Табела 23: Планска решења обухваћена проценом утицаја

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ ПО ОБЛАСТИМА	
Становништво и здравље људи	
1.	Лоцирање радара ван насељених места у циљу минимизације негативних утицаја на становништво
2.	Аутматизација рада радара –без потребе сталног боравка стручних лица за потребе редовног рада комплекса
3.	Рад радара у S опсегу (2,7–2,9 GHz) са нивоом зрачења < 1 % законске границе
4.	Прецизнији хидролошки мониторинг и управљање ризицима од поплава
5.	Смањење рањивости локалног становништва и економских активности (пољопривреда, инфраструктура)
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	
6.	Изградња торња висине 30 m са куполом на 35 m у другом степену заштите ПИО Вршачке планине
7.	Примена мера ублажавања из LVIA: избор боје и дизајна куполе у складу са природним амбијентом, делимично прикривање визуелног доминанта
8.	Формирање коридорних пролаза за фауну ради очувања повезаности станишта
9.	Ограничење губитка станишта на трасу пута и плато радара
10.	Успостављање заштитног појаса од 2 km око радара
11.	Редован биомониторинг птица и слепих мишева ради праћења могућих биолошких утицаја
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и	

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ ПО ОБЛАСТИМА	
екосистемске услуге	
12.	Изградња приступног пута дужине 6,38 km
13.	Примена компензационих мера: пошумљавање по принципу „хектар за хектар“
14.	Формирање коридорних пролаза за фауну ради очувања повезаности станишта
Земљиште, вода и ваздух	
15.	Рекултивација земљишта и обнова шумских рубова након градње
16.	Примена техничко-биолошких мера за спречавање ерозије
17.	Обезбеђивање заштите подземних вода спречавањем продора загађујућих материја (уља, горива, цементних раствора)
Клима и климатске промене	
18.	Интеграција радара у националну мрежу Републичког хидрометеоролошког завода, што омогућава унапређење краткорочних прогноза, прогнозу екстремних временских појава и систем противградне заштите
19.	Инсталација новог импулсно-Доплеровог радара на Гудуричком врху ради континуираног осматрања атмосферских процеса у S-опсегу (2,7–2,9 GHz)
20.	Подршка стратегији адаптације на климатске промене кроз унапређено управљање ризицима у пољопривреди, инфраструктури и водопривреди
21.	Прекогранична размена података са суседним државама (Румунија, Мађарска) у оквиру регионалне сарадње за климатски мониторинг и заједничку одбрану од града
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	
22.	Очување архитектонског наслеђа и традиционалних амбијенталних вредности Вршца и околине-све грађевинске интервенције на приступном путу и платоу радара буду усклађене са условима заштите непокретних културних добара и без нарушавања локалних амбијената
23.	Заштита археолошких локалитета-пре почетка радова обавезно спровођење археолошког рекогносцирања и, по потреби, заштитна археолошка ископавања у складу са условима Завода за заштиту споменика културе
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	
24.	Редовно одржавање и тестирање радара и комуникационог система, као и симулације поступања у ванредним ситуацијама са учешћем локалних служби цивилне заштите.
25.	Прекогранична сарадња са Румунијом и Мађарском у области метеоролошког осматрања и размене података о временским екстремима, што доприноси смањењу ризика на регионалном нивоу.
26.	Интеграција података радара у системе за управљање катастрофама (водопривреда, енергетика, саобраћај), чиме се осигурава благовремена реакција и превенција већих штета

У наредној анализи вреднована су, због поједностављености поступка посебна планска решења као област, а не свако појединачно.

Табела 24: Процена вероватноће утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	В	0	И	В	0	И
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	И	В	В	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	И	В	В	В	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	В	В	0	0	0	0	В
Клима и климатске промене	0	В	0	0	0	0	И
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	В	0	И
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	0	0	И

Табела 25: Процена интензитета утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	МП	0	ЈП	П	0	ЈП
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	МП	МП	П	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	П	МП	П	МП	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	МП	МП	0	0	0	0	0
Клима и климатске промене	0	П	0	0	0	0	ЈП
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	0	0	0
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	П	0	ЈП

Табела 26: Процена реверзибилности утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	ДО	0	ПО	ДО	0	ПО
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	ПО	ДО	ДО	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	ДО	ДО	ДО	ДО	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	ДО	ДО	0	0	0	0	0
Клима и климатске промене	0	ДО	0	0	0	0	ПО
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	0	0	0
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	ДО	0	ПО

Табела 27: Процена временског утицаја сектора Просторног плана у односу на циљеве стратешке процене

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	Др	0	Др	Ср	0	Др
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	Др	Др	Др	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	Др	Др	Др	Ср	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	Ср	Ср	0	0	0	0	0
Клима и климатске промене	0	Др	0	0	0	0	Др
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	0	0	0
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	Ср	0	Др

Табела 28: Процена просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	Л	0	Л	Л	0	Р
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	Р	Л	Л	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	Р	Л	Л	Л	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	Л	Л	0	0	0	0	0
Клима и климатске промене	0	Л	0	0	0	0	Р
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	Л	0	0
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	0	0	П

Табела 29: Процена природе утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Области планских решења	Циљеви стратешке процене						
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7
Становништво и здравље људи	0	К	0	К	К	0	К
Геолошка, предеона и биолошка разноврсност, посебно врсте, станишта и њихова функционална повезаност, подручја и друга природна добра заштићена посебним прописом којим се уређује заштита природе	К	К	К	0	0	0	0
Еколошка мрежа, еколошки значајна подручја и еколошки коридори, екосистеме и екосистемске услуге	К	К	К	К	0	0	0
Земљиште, вода и ваздух	К	К	0	0	0	0	0
Клима и климатске промене	0	К	0	0	0	0	К
Материјална добра, материјално и нематеријално културно наслеђе у складу са законом којим се уређује област заштите културног наслеђа, посебно археолошко и архитектонско културно наслеђе и археолошка налазишта	0	0	0	0	0	0	0
Изложеност становништва и животне средине великим удесима или природним катастрофама	0	0	0	0	К	0	К

1.6. ПРИКАЗ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋА, ТЕХНИЧКИХ НЕМОГУЋНОСТИ ИЛИ НЕДОСТАТКА ОДРЕЂЕНИХ ЗНАЊА СА КОЈИМА СЕ ОРГАН НАДЛЕЖАН ЗА ПРИПРЕМУ ПЛАНА И ПРОГРАМА СУСРЕО КАКО БИ СПРОВЕО ПРОЦЕНУ РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Иако су измене и допуне ППППН „Вршачке планине“ усмерене на једно решење – локацију Гудурички врх – надлежни орган је био у обавези да провери и друге могуће локације и упореди њихове потенцијалне утицаје.

Методолошки приступ се заснивао на:

1. Поновном разматрању резултата Студије изводљивости (2023), где су све предложене варијанте оцењене према јединственом сету критеријума (покривеност сигналом, инфраструктурни захтеви, утицај на природне вредности, пејзаж и регулаторни услови).
2. Брзој процени одбачених варијанти („screening“ метода) ради утврђивања да ли нека од њих има знатно мање утицаје од изабране.

Тешкоће и ограничења у процени

- Недостатак података о биомониторингу – примењена је конзервативна процена, потребно је извршити допунски мониторинг пре почетка радова.
- Део просторних података није био доступан у високој резолуцији – процена је извршена мапирањем терена.
- Недовољно података о прекограничним утицајима – потребно је договорити сарадњу са релевантним институцијама у Румунији и Мађарској.

Разлози за избор варијанте „Гудурички врх“

- Најмањи кумулативни утицаји електромагнетног поља и планираних ветропаркова – једина локација изван појаса до 10 km од планираних ветроелектрана.
- Постојећа инфраструктура (електро и комуникациона) погодна за прикључење радара.
- Добро покривање подручја сигналом у комбинацији са постојећим радарима, без „мртвих зона“.
- Повољан визуелни утицај – заклоњеност у пејзажу у прихватљивим границама.

Иако су током процене постојала одређена ограничења у подацима, надлежни орган је применио опрезан приступ и узео у обзир најнеповољније сценарије. Све уочене празнине у подацима биће обухваћене допунским истраживањима пре почетка радова, што ће омогућити контролу и минимизацију утицаја.

5. ПРЕДЛОГ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И/ИЛИ СМАЊЕЊЕ ПРОЦЕЊЕНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ

5.1. МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ ИЛИ ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ (И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ) УТИЦАЈА

Мере заштите дефинисане су на основу налаза *Студије изводљивости дислокације радара* (РХМЗ, 2023), ревидиране *Студије заштите* (ПЗЗП, 2025) и спроведене *стратешке процене утицаја* и услова и мера дефинисаних у Просторном плану подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину као и Измена и допуна Просторног плана за које се и спровори нови поступак стратешке процене чији је резултат предметни Извештај.

5.1.1. Услови и мере заштите и уређења предела у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Осим наведених општих услова и мера заштите културних и природних добара, наводе се и мере које се односе на очување и унапређење специфичне композиције и конфигурације структуре предела и заштиту вредности предеоних елемената као основне идеје уређења подручја Просторног плана, а односе се на простор дефинисаних целина и подцелина, цео обухват Просторног плана уколико није другачије истакнуто:

- ограничава се ширење грађевинског подручја насеља у подручју посебне намене;
- забрањена је изградња ветроелектрана и соларних електрана на пољопривредном, шумском и водном земљишту, као и малих хидроелектрана на водном земљишту у подручју посебне намене;
- забрањена је изградња објеката који неповољно утичу на ваздух, воде, земљиште и шуме, изгледом, прекомерном буком или могућношћу да на други начин наруше вредности карактера предела, природне и остале вредности подручја, а посебно амбијенталне вредности насеља, непокретних културних добара, геоморфолошких формација и станишта биљака и животиња (напр. индустријски објекти, складишта/стоваришта, фарме и др. објеката) у подручју посебне намене;
- забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност система водотока и канала;
- одржавати еколошке коридоре (и унутар грађевинских подручја) успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора;
- забрањени су радови и интервенције који могу изазвати процес водне ерозије;
- одржавати непосредно окружење културних добара, историјских споменика и јавних чесми, мозаичне структуре обрадивог пољопривредног и шумског земљишта, водотокова и канала и земљишта уз њих, површина за рекреацију, саобраћајне инфраструктуре, и др.
- очувати карактеристичну отвореност овог типа предела и његових дугих визура са којих се сагледава споменички комплекс „Вршачка кула“;
- неопходно је очување влажних и забарених подручја и ритова.

5.1.2. Услови и мере заштите и уређења природних добара у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Министарство заштите животне средине је покренуло нови поступак заштите ПИО „Вршачке планине“ дана 21.07.2025. године све на основу члана 42. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“ бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр., 14/16, 95/18-др. закон и 71/21). У нацрт Просторног плана су уграђени услови заштите природе на основу Решења о условима заштите природе за израду Измена и допуна ППППН предела „Вршачке планине“ (број 003349717 2025 09415 004 000 000 001 04 004 од 07.08.2025. године.). Измене и допуне Просторног плана означене су болдованим словима у даљем тексту

5.1.2.1. Заштићена подручја

Предео изузетних одлика „Вршачке планине“

У оквиру ПИО „Вршачке планине“ и припадајућој заштитној зони потребно је спровести мере заштите важећег акта о заштити. Опште мере заштите заштићеног подручја су: Обавезно је:

- очување аутохтоности шумских екосистема и њиховог мешовитог састава;
- очување и обнављање генетског фонда обновом потенцијалне вегетације и поновним уношењем биљних и животињских врста које су живеле на подручју Вршачких планина;

- издавање и узгајање семенских састојина аутохтоних врста дрвећа;
- очување мешовитог састава шумских екосистема са значајнијим учешћем старих стабала која су уједно и станишта ситних сисара као и птица дупљарица;
- обнова букве (*Fagus moesiaca*), храста китњака (*Quercus petraea*), сладуна (*Quercus farnetto*) и медунца (*Quercus pubescens*) на њиховим потенцијалним стаништима;
- одржавање и очување ливада;
- постављање вештачких гнезда за птице дупљарице и ситне сисаре;
- постављати вештачка гнезда у Козлуку и вештачке кућице за ноћне грабљивице;
- очување репрезентативних геолошких, геоморфолошких и хидрогеолошких појава и облика, биогеографских обележја подручја, екосистемског, специјског и генетског диверзитета;
- заштита, уређење и одржавање постојећих изворишта;
- радови на спречавању ерозије земљишта;
- успостављање мониторинга ради праћења стања природних вредности, њихове заштите, очувања и унапређења флоре и фауне, а посебно заштићених биљних и животињских врста (природне реткости);
- уређивање подручја и изградња објеката у циљу очувања, обнављања и унапређења природних и културних вредности и њихове презентације у зависности од степена режима заштите;
- презентација и популаризација природних и створених вредности на подручју Вршачких планина;
- санација и ревитализација угрожених и деградованих делова Вршачких планина;
- одрживи развој туристичких, спортско-рекреативних и других развојних функција при коришћењу природних и културних вредности, на начин којим се осигурава заштита и очување тих вредности, а све у складу са степеном режима заштите;
- у поступку утврђивања намена површина у режиму заштите III степена ограничити изградњу викендица и викенд насеља у складу са осетљивошћу и капацитетом простора.
- **постављање метеоролошког радара на простору Гудуричког врха могуће је искључиво на подручју са режимом заштите II (другог) степена;**
- **подаци прикупљени предметним метеоролошким радаром морају бити доступни за потребе управљања заштићеним подручјем и прилагођавања климатским променама.**

Табела 30: Режим заштите I (првог) степена

Забрањује се:	<ul style="list-style-type: none"> - коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора. - коришћење природних ресурса и изградња објеката;
Ограничава се:	<ul style="list-style-type: none"> - ограничавају се радови и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.
Дозвољава се:	<ul style="list-style-type: none"> - научно – истраживачки рад; - контролисана едукација; - активности којима се спречава деградација и нестанак осетљивих екосистема по посебним програмима.

Табела 31: Режим заштите II (другог) степена

Дозвољено је:	<ul style="list-style-type: none"> - гајење, обнова и уређивање шума по верификованим уређајним плановима и основама као и Програмом заштите, развоја и уређења Вршачких планина; - санација и реконструкција нарушених шумских екосистема - издвајање огледних површина за обнову шума у циљу изналажења и избора оптималних метода обнове шума и превођења из ниског у високи облик гајења; - спровођење узгојних мера у младим састојинама у поступку обнове и ревитализације и реконструкције шумских екосистема; - потенцирање природне обнове шумских састојина; - очување и унапређивање стања високих шума применом природне обнове и благовремено и планско извођење мера неге и обнове шума којима се обезбеђује оптимална структура и састав шума; - превођење постојећих изданачких шума у виши узгојни облик, са искључивом применом аутохтоних врста дрвећа са простора Вршачких планина; - сакупљање дивљих врста флоре и фауне у складу са Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне; - мере и активности против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума уз примену биолошких (селективних) препарата и уз услове добијене од Завода за заштиту природе Србије; - замена алохтоних врста дрвећа аутохтоним врстама након завршене опходње; - изградња ловно-техничких и других објеката у циљу заштите и очувања ловне и остале фауне Вршачких планина у складу са Програмом заштите, развоја и унапређења заштићеног природног добра; - контролисано пашарење и кошење на пашњачким површинама; - лов према верификованим плановима и основама као и Програму заштите и развоја заштићеног природног добра Вршачке планине; - изградња некатегорисаних шумских путева према одобреним и верификованим плановима и програмима у складу са прописима који регулишу питања стратешке процене утицаја радова на животну средину; - контролисано кретање посетилаца (излетника, планинара и др.) уз присуство стручног водича стараоца; - контролисано трасирање, изградња, обележавање као и одржавање едукативних, планинарских, излетничких и других стаза; - уређење локалитета различитих форми остенака у туристичке сврхе, обележавање локалитета информативним таблама као и формирање геолошких и геоморфолошких стаза.
Ограничава се:	<ul style="list-style-type: none"> - изградња објеката и инфраструктуре, на потребе управљања заштићеним подручјем и одрживог пашарења.
Забрањено је:	<ul style="list-style-type: none"> - Промена намене површина; - преоравање и пошумљавање ливада и пашњака; - испаша домаће стоке осим на пашњачким површинама; - физичко уништење остенака; - сеча постојеће шумске вегетације у појасу пречника 10 m око остенака; - пролазак путева и изградња инфраструктуре поред остенака на удаљености мањој од 50 m; - било каква минирања у непосредној околини остенака (најмања удаљеност 100 m); - боравак и задржавање посетилаца на самом објекту (остенацима); - као и било које радње које би угрозиле изглед и форму остенака; - кретање возила на моторни погон, других возила и превозних средстава изван путева, стаза и простора који су за то намењени, осим за службене потребе; - изградња производних објеката и одлагање свих врста отпадних и опасних материја; - грађење надземних енергетских и других водова; - изградња јавних путева.

Табела 32: Режим заштите III (трећег) степена

Дозвољено је:	<ul style="list-style-type: none"> - радови у шумарству по верификованим и овереним уређајним плановима и основама усаглашеним са Програмом заштите, уређења и коришћења заштићеног природног добра; - санација и рекултивација нарушених шумских екосистема; - организована семенска и расадничка производња аутохтоних врста дрвећа Вршачких планина; - сакупљање и стављање у промет дивље флоре и фауне у складу са Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне; - сеча и уклањање алохтоних врста дрвећа након завршене опходње, а исти простор пошумити аутохтоним врстама дрвећа са простора Вршачких планина; - изградња ограда ловишта за узгој и лов аутохтоних врста дивљачи; - изградња ловно-техничких објеката од природног материјала (дрво); - развој туризма са могућношћу простора усаглашеног са Програмом заштите, уређења и развоја; - развој и примена спортско-рекреативних активности усклађених са могућношћу простора; - лов у складу са ловном основом; - изградња објеката (туристичко-рекреативних, здравствено-реhabилитационих, културно-образовних) у складу са Програмом заштите, уређења и развоја; - изградња неопходне инфраструктуре за објекте намењене за спортско-туристичке активности и викенд становање; - укључивање локалног становништва у планираним активностима са учешћем у укупној туристичкој понуди; - уређење излетничких и спортско-рекреативних простора у складу са Програмом заштите, уређења и развоја природног добра као и у складу са осетљивошћу и капацитету простора где се планира одвијање тих активности; - изградња шумских путева у складу са средњорочним Програмом заштите, уређења, развоја као и верификованим Плановима и Пројектима усклађеним са прописима који регулишу питање стратешке процене утицаја радова на животну средину; - контролисано трасирање и уређивање планинарских и излетничких стаза и одмаралишта; - контролисано и усмерено кретање посетилаца (излетника, планинара, туристичких тура и др.).
Забрањено је:	<ul style="list-style-type: none"> - промена намене простора; - сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста (природних реткости); - експлоатација минералних и неминералних сировина; - отварање каменолома и позајмишта камена и песка; - извођење и осталих радова који могу да наруше природне вредности и карактеристике добра.

Заштићено станиште „Мали Вршачки рит“

Табела 33: Режим заштите II (другог) степена

Забрањује се:	<ul style="list-style-type: none"> - изградња нових јавних путева; - уклањање травног покривача са површинским слојем земљишта.
Ограничава се:	<ul style="list-style-type: none"> - изградња објеката и инфраструктуре, на објекте за потребе управљања заштићеним подручјем и одрживог пашарења; - пашарење, на просторно и временски ограничене активности, у складу са капацитетом и природним вредностима; - кошење, на просторно и временски ограничене активности, уз примену заштитних мера за флору и фауну; - уклањање приобалне, плутајуће и подводне вегетације, на потребе ревитализације и одржавања канала, с тим што временски размак између два чишћења истог канала треба да буде већи од 3 године - сеча аутохтоних врста дрвећа, на активности за потребе ревитализације и спречавања пренамножавања патогена; - лов, на контролу патогена и пренамножавања предатора; - туризам на просторно, временски и капацитетом ограничене активности, у складу са потребом очувања природних вредности.

Табела 34: Режим заштите III (трећег) степена

Забрањује се:	<ul style="list-style-type: none"> - изградња објеката за депоновање опасног отпада и других објеката којима би се могао загадити ваздух, вода и земљиште и угрозити флора и фауна; - промена намене земљишта, осим у циљу управљања и ревитализације станишта; - експлоатација земље и минералних сировина; - нарушавање и уништавање површина под травном вегетацијом, њихово преоравање и успостављање пољопривредне производње; - уношење алохтоних и инвазивних врста; - ширење површина под засадима дрвећа и грмља, осим у циљу ревитализације станишта; - замена састојина и групација аутохтоних врста дрвећа алохтоним; - исушивање и/или затрпавање влажних станишта; - лов на водену пернату дивљач; - узнемиравање, непланско сакупљање и уништавање дивљих животиња; - уништавање, непланско уклањање и сакупљање дивљих биљака и гљива; - кретање свиња на удаљености већој од 100 метара од салаша; - хемијско и физичко загађивање, депоновање чврстог и течног отпада и отпадних загађених вода; - испуштање непречишћених отпадних вода, као и вода испод квалитета који одговара II класи; - кретање возила на моторни погон, других возила и превозних средстава изван путева, стаза и простора који су за то намењени, осим за службене потребе; - загађивање буком и светлошћу; - радови и активности који могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике, живи свет, животну средину, - еколошки интегритет и естетска обележја предела.
Ограничава се:	<ul style="list-style-type: none"> - изградња објеката и инфраструктуре, на објекте за потребе одрживог туризма и рекреације, управљања природним добром и одрживог пашарења; - пашарење, на просторно и временски ограничене активности, у складу са капацитетом и природним вредностима; - кошење, на просторно и временски ограничене активности, уз примену заштитних мера за флору и фауну; - садња и сеча дрвећа и грмља, на одрживо газдовање шумама, активности за потребе ревитализације, безбедности посетилаца и спречавања пренамножавања патогена; - осветљавање простора на усмерено осветљавање објеката, приземних површина и површине земљишта, као и за потребе безбедности саобраћајница, туристичких садржаја и културно-историјских вредности; - примена хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност Министарства; - туристичке активности на одрживе облике туризма и рекреације на за то уређеним локалитетима, објектима и стазама.

Мере очувања и унапређења:

- очување репрезентативних геолошких, геоморфолошких и хидролошких појава и одлика, биогеографских обележја подручја, предеоног, екосистемског, специјског и генског диверзитета;
- ревитализација станишта;
- одржавање каналске мреже коришћењем биолошких метода;
- планско сузбијање и замена инвазивних алохтоних врста аутохтоним;
- потенцирање природног састава и мешовитости шумских састојина;
- реинтродукција врста несталих са овог подручја;
- мере активне заштите фауне (прелази и пролази, изолатори, вештачка гнезда и др.);
- одржавање проходности еколошких коридора;
- мониторинг природних вредности;
- презентација и популаризација природних и створених вредности;
- развој туристичке понуде и система управљања активностима посетилаца.

У складу са наведеним, Просторним планом се дефинишу простори предложени за проширење заштићеног подручје за које се дају мере заштите према „Студији заштите ПИО Вршачке планине - предлог за стављање под заштиту као заштићено подручје II категорије“ (Покрајински завод за заштиту природе, 2018. године) према режимима заштите, датих у наредним табелама:

Табела 35: Режим заштите I (првог) степена

Забрањено је:	- коришћење природних ресурса и изградњу објеката.
Ограничава се:	- радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

Строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Табела 36: Режим заштите II (другог) степена

Забрањено је:	- Физичко уништавање и оштећивање остењака, боравак и задржавање посетилаца на остењацима, као и било које радње које би угрозиле изглед и форму остењака; - Сеча постојеће шумске вегетације на удаљености мањој од 10 m од остењака; - Изградња путева и друге инфраструктуре на удаљености мањој од 50 m од остењака.
Ограничава се:	- Изградња објеката и инфраструктуре, на објекте за потребе управљања заштићеним подручјем и одрживог пашарења; - Пашарење, на просторно и временски ограничене активности, у складу са капацитетом станишта и природним вредностима; - Кошење, на просторно и временски ограничене активности, уз примену заштитних мера за флору и фауну; - Уклањање приобалне, плутајуће и подводне вегетације, на просторно и временски ограничено за потребе ревитализације и одржавања канала, ван репродуктивног периода и хибернације водоземаца и гмизаваца и са временским размаком између два чишћења истог канала већим од 3 године, осим у изузетним ситуацијама уз одобрење надлежног органа.

Активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа. У другом степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин“.

Табела 37: Режим заштите III (трећег) степена

Забрањено је:	- Мењање намене простора; - Извођење чисте сече осим код врсте дрвећа чија технологија обнове захтева такав вид рада (багрем); - Уношење алохтоних биљних и животињских врста осим врста којима се газдује по постојећим основама и плановима у шумарству и ловству; - Замена састојина и групација аутохтоних врста дрвећа алохтоним; - Озлеђивање живих стабала постављањем ознака за обележавање правца кретања, информативних табли и других ознака; - Грађење надземних енергетских и других водова; - Експлоатација земље и минералних сировина; отварање каменолома и позајмишта камена и песка; - Изградња производних објеката и одлагање свих врста отпадних и опасних материја; - Изградња постројења за коришћење енергије ветра и инфраструктуре која би угрозила еколошке и предеоне карактеристике подручја; - Изградња јавних путева; - Коришћење шумских путева за јавни саобраћај; - Уништавање, затрпавање, загађивање или исушивање водених и влажних станишта;
----------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Нарушавање и уништавање природних тршћака и површина под травном вегетацијом, њихово пошумљавање, преоравање и успостављање земљорадње; - Лов на водену пернату дивљач; - Кретање домаћих свиња на удаљености већој од 100 m од салаша; - Испуштање непречишћених и непотпуно пречишћених отпадних вода; - Кретање возила на моторни погон, других возила и превозних средстава изван путева, стаза и простора који су за то намењени, осим за службене потребе; - Радови и активности који могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике, живи свет, животну средину, еколошки интегритет и естетска обележја предела.
Ограничавање:	<ul style="list-style-type: none"> - Изградња објеката и инфраструктуре, на објекте и инфраструктуру за потребе управљања природним добром и одрживог коришћења подручја (превасходно туризма и рекреације, шумарства, пашарења и сл.); - Формирање новог грађевинског земљишта, на површине неопходне за изградњу објеката предвиђених важећом просторно-планском документацијом; - Туристичке активности, на одрживе облике туризма и рекреације на за то уређеним локалитетима, објектима и стазама; - Осветљавање простора, на усмерено осветљавање објеката, приземних површина и површине земљишта, туристичких садржаја и културно-историјских вредности, као и за потребе безбедности саобраћаја; - Пашарење, на просторно и временски ограничене активности, у складу са капацитетом станишта и природним вредностима; - Кошење, на просторно и временски ограничене активности, уз примену заштитних мера за флору и фауну; - Садња и сеча дрвећа и грмља, на одрживо газдовање шумама и травним стаништима, активности за потребе ревитализације станишта и управљања природним добром, - Безбедности посетилаца и спречавања пренамножења паразита и патогена; - Обнова и нега шума, остављањем појединачних изваљених и сувих стабала, остављањем најмање 5 старих стабала аутохтоних врста по хектару обновљене површине и фаворизовањем природне и мозаичне обнове; - Примена хемијских средстава, на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност надлежног министарства.

Овим режимом заштите обухваћене су просторне целине под већим утицајем човека. Основна сврха мера на овом простору је очување станишта и предела и ублажавања околних утицаја уз могућност одрживог коришћења шума, ограниченог развоја пољопривреде, туризма и коришћења природних добара.

Мере очувања и унапређења заштићеног подручја:

1. Очување репрезентативних геолошких, геоморфолошких и хидролошких појава и одлика, биогеографских обележја подручја, предеоног, екосистемског, специјског и генског диверзитета;
2. Очување и одржавање ливада, пашњака, влажних и водених станишта, уз спречавање неповољне сукцесије станишта и подршку традиционалном, просторно и/или временски ограниченом кошењу ливада и испаши са очувањем старих раса;
3. Ревитализација станишта и унапређење функционалности еколошких коридора;
4. Реинтродукција аутохтоних врста несталих са овог подручја;
5. Активне мере заштите фауне у виду хранилишта, прелаза и пролаза за животиње, постављања изолатора, вештачких гнезда, планског уношење и неге борова на микро-локацијама за гнежђење и других мера;
6. Планско сузбијање и замена инвазивних алохтоних врста аутохтоним;
7. Очување и потенцирање природне мешовитости и састава шумских екосистема са значајнијим учешћем старих стабала;
8. Потенцирање природне обнове шумских састојина;
9. Обнова букве (*Fagus moesiaca*), белог јасена (*Fraxinus excelsior*) храста китњака (*Quercus petraea*), сладуна (*Quercus farnetto*) и медунца (*Quercus pubescens*) на потенцијалним стаништима уз очување њихових репрезентативних састојина;
10. Превођење деградованих изданаčkih шума у виши узгојни облик са искључивом применом аутохтоних врста дрвећа са простора Вршачких планина;
11. Замена алохтоних врста дрвећа аутохтоним врстама након завршене опходње, осим борова на микролокацијама за гнежђење заштићених врста птица;

12. Издвајање огледних површина за обнову шума у циљу изналажења и избора оптималних метода обнове за очување биолошке разноврсности;
13. Организовање семенске и расадничка производње аутохтоних врста дрвећа са подручја Вршачких планина;
14. Заштита, уређивање и одржавање постојећих изворишта и појилишта према потребама унапређења станишта дивљих врста;
15. Успостављање мониторинга врста и станишта ради праћења стања и промена природних вредности, њихове заштите, очувања и унапређивања;
16. Презентација и популаризација природних и створених вредности;
17. Развој туристичке понуде и система управљања активностима посетилаца;
18. Контролисано трасирање, изградња, обележавање као и одржавање едукативних излетничких и других стаза;
19. Уређивање подручја и изградња објеката у циљу очувања, обнављања и унапређивања природних и културних вредности и њихове презентације и популаризације у складу са режимом заштите.

5.1.2.2. Станишта заштићених и строго заштићених врста у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Табела 38: Услови и мере заштите на стаништима заштићених и строго заштићених врста која се налазе ван грађевинских подручја

Забрањено је:	- мешати намену и културу површина (преоравати површине под природном вегетацијом, градити рибањак и сл.), као и мењати морфологију терена, осим у циљу еколошке ревитализације станишта, уклањати травни покривач са површинским спојем земљишта, уносити инвазивне врсте биљака и животиња, подизати соларне и ветрогенераторе, отварати површинске копове, привремено или трајно одлагати отпад и опасне материје и обављати остале радове и активности које могу имати неповољан утицај на животну средину, еколошки интегритет и функционалност станишта; на степским и слатинским стаништима заштићених и строго заштићених врста није дозвољено подизање високог зеленила.
Неопходно је:	- ускладити постојећи режим вода са циљевима заштите станишта обезбедити одрживо коришћење травних површина станишта за кошење и испашу у складу са капацитетом станишта (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл.), обнављати шумарке аутохтоних врста на одговарајућим ливадским стаништима до 20% покривности по парцели односно до максималне величине појединачних површина до 0,05 ha, ускладити планске документе у газдовању шумама са очувањем заштићених врста путем сарадње корисника шума и Завода.
Прибавити посебне услове заштите природе за следеће активности:	- изградња и реконструкција инфраструктуре и објеката, планирање рекреативних активности уређење вода, радови на одржавању каналске мреже укључујући и уклањање вегетације и остали мелиорациони радови; геолошка и друга истраживања; подизање ваншумског зеленила, сеча дрвореда, група стабала и шумица, крчење жбуња, паљење вегетације ливада, пашњака и трстика, као и ревитализацију станишта, формирање појилишта (копање јаме, бушење новог или обнављање запушеног бунара), као и за подизање привремених објеката (надстрешнице и сл.).

Табела 39: Услови и мере заштите на природним стаништима заштићених и строго заштићених врста која су обухваћена грађевинским подручјима

Забрањено је:	- мењати морфолошке и хидролошке особине станишта, састав и структуру вегетације; одредити намену другачију од заштитног зеленила; обављати све радове и активности, осим еколошке едукације и одржавања станишта, у складу са карактеристикама и капацитетом простора; уносити инвазивне врсте биљака и животиња, одлагати отпад и опасне материје и обављати остале радове и активности које могу имати неповољан утицај на животну средину, еколошки интегритет и функционалност станишта.
Ограничава се изградња објеката на оне који су:	- неопходни за одрживо коришћење просторне целине датог станишта (објекти сточарства, рибарства) и који су лоцирани у складу са потребама заштите дивљих врста.
Прибавити посебне услове заштите природе за:	- све активности на овим подручјима, укључујући и активности одржавања и/или уређења просторне целине.

5.1.2.3. Еколошки коридори и заштитне зоне еколошких коридора и станишта у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

На простору еколошких коридора применити мере очувања и унапређења природних и полуприродних елемената.

Опште мере:

- Није дозвољена промена намена површина под вегетацијом у природном и блиско-природном стању (ливаде, пашњаци, тршћаци, итд) као и чиста сеча шумских појасева или других врста зеленила са улогом еколошких коридора.
- Обезбедити повезивање станишта заштићених врста:
 - шумских станишта подизањем/обнављањем појасева високог зеленила,
 - слатинских станишта очувањем постојећих ливада и пашњака уз еколошки коридор,
 - степских и шумостепских станишта подизањем пољозаштитних појасева који садрже континуирани појас травне вегетације.
- Поплочавање и изградњу обала водотока/канала са функцијом еколошких коридора:
 - свести на минимум, уз примену еколошки повољних техничких решења,
 - поплочани или бетонирани делови обале, изузев пристана, морају садржати појас нагиба до 45° а структура овог појаса треба да омогућује кретање животиња малих и средњих димензија, првенствено током малих и средњих водостаја,
 - током реконструкције/одржавања постојећих обалоутврда поплочане или бетониране делове комбиновати са мањим просторима који ублажавају негативне особине измењене обалне структуре (грубо храпава површина обалоутврде, нагиб мањи од 45%, површина са вегетацијом) и на тај начин омогућити кретање врста кроз измењене деонице реке,
 - поплочане или изграђене деонице на сваких 200-300 m (оптимално на 100 m) прекидати мањим зеленим површинама које су саставни део заштитног зеленила Обезбедити надовезивање зелених површина између вештачких деоница обале, односно, зелених површина формираних код еколошких типова обалоутврде на мрежу зеленила на копну. Ова зелена острва (дужине неколико десетина метара уз обалу) такође је неопходно повезати са зеленим коридором уз насип.
- Обезбедити отвореност канала/водотока са улогом еколошких коридора на целој дужини (извршити ревитализацију коридора код зацењених деоница) и обезбедити проходност уређењем зеленила у зони црпних станица.
- Обезбедити очување и редовно одржавање травне вегетације насипа, као дела еколошког коридора који омогућује миграцију ситним врстама сувих травних станишта.
- Прибавити посебне услове заштите природе за примену одговарајућих техничких решења којима се обезбеђује безбедно кретање животиња уз еколошки коридор за израду техничке документације приликом:
 - регулације водотока (пресецање меандара, изградња насипа и обалоутврда, продубљивање корита), поплочавања и изградње обала,
 - изградње и/или обнављања саобраћајница које се укрштају са еколошким коридорима,
 - изградње нових и обнављања старих мостова.
- Избегавати директно осветљење обале и применити одговарајућа техничка решења заштите природних и блиско природних делова коридора од утицаја светлости применом одговарајућих планских и техничких решења (смањена висина светлосних тела, усмереност светлосних снопова према саобраћајницама и објектима, примена посебног светлосног спектра на осетљивим локацијама, ограничавање трајања осветљења на прву половину ноћи и сл). За изворе ноћног осветљења избегавати моделе расвете за директно осветљење са заштитом од расипања светлости, којима се спречава расипање светлости према небу, односно према осетљивим подручјима еколошке мреже.

- На грађевинском земљишту, наменити што већи део приобаља деонице еколошког коридора за зеленило посебне намене са улогом очувања и заштите биолошке разноврсности:
- очувати појас приобалне вегетације (врбака и мочварне вегетације) на што већој дужини обале водотока/канала,
- на деоницама, где се грађевинско земљиште пружа у већој дужини од 500 m, поред предвиђеног континуалног зеленог појаса 20-50 m ширине, планским документима обезбедити и блокове заштитног зеленила на сваких 200-500 m дужине обале. Минимална површина ових блокова заштитног зеленила је 0,1 ha, а минимална ширина блока је 20 m.
- Земљиште канала/водотока треба да има травну вегетацију у ширини од најмање 5 m (колико је минимална ширина радно-инспекционог појаса), а оптимално 6 m код локалних коридора, а код регионалних коридора у ширини од најмање 10 m, а оптимално 20 m (у случају ужег појаса приобалног земљишта од наведених вредности, обезбедити травни појас до границе водног земљишта). Травна вегетација се одржава редовним кошењем.
- Забрањено је узурпирати приобално земљиште коридора преоравањем, изградњом објеката и сл., сходно чл. 133. Закона о водама.
- На деоницама еколошких коридора вам грађевинских подручја насеља стимулирати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета.

Посебне мере очувања функционалности и проходности коридора:

- Током изградње и функционисања објеката чија је намена директно везана за воду и/или обалу спречити ширење последица евентуалног акцидентног изливања горива и уља у еколошки коридор постављањем пливајућих завеса на одговарајућим локацијама. Гориво и уље просуто на површину воде, као и друге загађујуће материје, морају се покупити у најкраћем могућем року (нпр. употребом *cansorb-a*). За заштиту околних екосистема од последица евентуалне дисперзије горива воденом површином предвидети одговарјуће хемијско-физичке мере и биолошке мере санације (према посебним условима Покрајинског Завода за заштиту природе).
- Није дозвољено складиштење опасних материја (резервоари горива и сл.) у небрањеном делу плавног подручја водотокова. На простору еколошког коридора управљање отпадом врши се у складу са Законом о управљању отпадом и другим важећим прописима.
- У зонама водопривредних објеката применити техничка решења којима се обезбеђује континуитет травне вегетације приобалног појаса и проходност терена за слабо покретљиве ситне животиње.
- Далеководне објекте и инфраструктуру изоловати и обележити тако да се на минимум сведе могућност електрокуције (страдања услед удара струје) и колизије (механичког удара у жице) летећих организама: носаче изолатора изоловати пластичним навлакама, изолаторе поставити на носаче у положају на доле, а жице обележити на упадљив начин.
- Планско подизање зелених појасева уз постојеће и планиране државне саобраћајнице I и II реда у обухвату Просторног плана треба да се одвија у складу са предеоним карактеристикама подручја:
 - није дозвољено стварање пошумљеног коридора уз сам појас саобраћајнице који би привлачио животињске врсте и довео до повећања mortalитета њихових популација,
 - на степским и слатинским стаништима заштићених и строго заштићених врста, није дозвољено подизање високог зеленила.

- Због еколошког значаја простора, план озелењавања треба да буде саставни део планске и пројектне документације. Озелењавање треба да се остварује паралелно са изградњом објеката:
 - забрањено је сађење инвазивних врста у простору екшолошког коридора, а током уређења зелених површина, одстранити присутне самоникле јединке инвазивних врста,
 - обезбедити што већи проценат (најмање 50%) аутохтоних врста плавног подручја (тополе, врбе, панонски јасен, брест, храст лужњак итд) који је неопходно обогатити жбунастим врстама плавног подручја,
 - обезбедити редовно одржавање зелених површина.
- Приликом парцелисања обезбедити континуитет обале са вегетацијом у природном или блископриродном стању, у ширини од 20-50 m од линије средњег водостаја, односно у ширини од 10 m код високих обала. Овај појас приобаља, поред своје улоге кључног станишта и еколошког коридора, може да садржи пешачку стазу.
- Уређењем окупница и простора око нестамбених објеката, дефинисањем правила озелењавања и удаљености објеката од обале, као и дефинисањем типова ограда уз обалу (забрана изградње ограда непроходних за ситне животиње, уз примену еколошки прихватљивих елемената са отворима већим од 10 cm) обезбедити проходност обале канала и водотокова за ситне животиње. Приликом легализације захтевати прилагођавање постојећих ограда функцији еколошког коридора (померање ограда или намене делова ограда код међних тачака суседних парцела према речној обали).
- Урбане садржаје потребно је распоредити по принципу зонације којом се одређује минимална удаљеност објеката од еколошких коридора и намена простора унутар зоне директног утицаја на коридор:
 - на простору изван зона становања, забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за обалу водотока са функцијом еколошког коридора на растојању мањем од 50 m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока,
 - у зонама становања, минимална удаљеност планираних објеката који захтевају поплочавање и/или осветљење је 20 m а оптимална 50 m од обале коридора, односно од обале Караша,
 - обалу чији је део планиран за спортско-рекреативне активности, могу бити смештени објекти везани за активности на води (нап. привез за чамце или монтажнодемонтажни молови) на тај начин да не прекидају континуитет коридора, а у појасу вишеспратног зеленила планирати објекте који не захтевају вештачку подлогу и осветљење (нпр. трим стаза, дечије игралиште, уређена зелена површина).

Табела 40: Мере за заштитну зону еколошких коридора и станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја

До 500 метара од коридора/станишта ван грађевинског подручја (пољопривредно, шумско и водно земљиште, укључујући и грађевинско земљиште ван грађевинског подручја):	<ul style="list-style-type: none"> - Забрањује се изградња ветропаркова и појединачних ветрогенератора (турбина). - Ограничава се избор планских решења на она којима се обезбеђује очување карактеристика хидролошког режима од којих зависи функционалност коридора и опстанак врста и станишних типова.
До 200 метара од коридора /станишта	- забрањена је садња инвазивних врста.
До 200 метара од коридора/станишта ван грађевинског подручја (пољопривредно, шумско и водно земљиште):	Ограничава се изградња објеката: <ul style="list-style-type: none"> • на пољопривредне објекте неопходне за одрживо коришћење просторне целине датог станишта (објекти сточарства, рибарства) који су лоцирани и изграђени у складу са потребама заштите дивљих врста и станишта, • на објекте у воћарско-виноградским зонама. <ul style="list-style-type: none"> - Ограничава се изградња саобраћајница на оне чија траса најкраћим путем прелази преко еколошких коридора или комплекса станишта од већег броја субјединица. - Забрањено је пошумљавање/ подизање ваншумског зеленила у заштитној зони слатинско-степских станишта и травних коридора.;
До 50 метара од коридора или	- Континуитет зеленог тампом појаса између простора људских активности и

станишта ограничава се избор планских решења на она којима се обезбеђује:	коридора/станишта у ширини од 10 метара код постојећих објеката, а 20 метара код планираних објеката и то у складу са типом вегетације коридора/станишта. - Приоритет ових простора за добијање инвестиција за потребе побољшања квалитета животне средине на подручју еколошке мреже.
До 50 метара од коридора или станишта забрањује се:	- Примена техничких решења којима се формирају сјајне површине (нпр стакло, метал) усмерене према коридору или значајном станишту. - Уситњавање парцела за потребе формирања грађевинског земљишта, изузев за инфраструктурне објекте.
До 50 метара од коридора или станишта, ван грађевинског подручја (пољопривредно, шумско и водио земљиште, укључујући и грађевинско земљиште ван грађевинског подручја) ограничава се изградња:	- Надземне инфраструктуре, на деонице оних чија траса најкраћим путем прелази преко еколошких коридора/станишта или комплекса станишта од већег броја субјединица. - Објеката на водопривредне објекте и на неопходну инфраструктуру наведених објеката.
До 50 метара од коридора или станишта на грађевинском подручју (насеље, радне зоне, викенд зоне, туристичко-рекреативне и сл.) ограничава се изградња:	- Вештачких површина (паркинг, спортски терени и сл.) на парцеле са уређеном зеленом површином са функцијом одржавања континуитета зеленог појаса коридора или тампон зоне станишта. - Саобраћајница са тврдом заштитом за моторна возила на уређење постојећих саобраћајница насеља и на прилазне путеве јавних објеката (нпр. чија је намена везана за водно тело), уз примену техничких мера којима се обезбеђује безбедан прелаз за ситне животиње и којима се смањују утицај и осветљења, буке и загађења коридора/станишта.

5.1.2.4. Опште мере заштите биодиверзитета у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Мере заштите биодиверзитета насеља:

- формирати систем јавног зеленила и повезати га са просторним целинама од значаја за очување биолошке разноврсности у обухвату Просторног плана;
- повећати проценат зелених површина, броја и разноврсности постојећих категорија јавног зеленила и одржавати га у блиско природном стању;
- учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде минимално 20% и оптимално 50%, а примену четинарских врста (максимум 20%) ограничити само на интензивно одржаваним зеленим површинама са наглашеном естетском наменом;
- очувати зелене површине унутар стамбених блокова, у зони породичног (индивидуалног) и вишепородичног становања и блокова са становањем као преовлађујућом наменом и повезати их у целину;
- приликом озелењавања комплекса, блокова и локација намењених за производњу, пословање и услуге, формирати више спратова зеленила са што већим процентом аутохтоних врста и користити примерке егзота за које је потврђено да се добро адаптирају датим условима средине и не спадају у категорију инвазивних, како би се обезбедила заштита околног простора од ширења последица загађивања;
- дуж фреквентних градских саобраћајница формирати и одржавати густ зелени појас од врста отпорних на аерозагађење, са израженом санитарном функцијом средњег и високог ефекта редукције буке у комбинацији са жбуњем, а паркинг просторе равномерно покривати високим лишћарима;
- избегавати примену инвазивних врста током уређења зелених површина и подизања заштитног зеленила.

Мере заштите биодиверзитета ван грађевинског подручја насеља:

- постојеће и планиране површине ваншумског зеленила повезати у целивит систем зеленила и фокусирати планирање заштитног зеленила на промену намене обрађених површина слабијег квалитета (испод 4 класе);
- учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде најмање 50% ради очувања биодиверзитета аграрног и урбаног предела уз одговарајућу разноврсност врста и физиогномије, тј. спратности дрвенасте вегетације заштитних појасева будући да монокултуре евроамеричких топола не испуњавају функције заштитног зеленила;
- избегавати коришћење инвазивних врста.

Забрана коришћења инвазивних врста:

У складу са Конвенцијом о биолошкој разноврсности, дужни смо да спречавамо уношење и контролишемо или искорењујемо „оне стране врсте које угрожавају природне екосистеме, станишта или (аутохтоне) врсте“.

На подручју Панонског биогеографског региона инвазивне су следеће биљне врсте: циганско перје (*Asclepias syriaca*), јасенолисни јавор (*Acer negundo*), кисело дрво (*Ailanthus glandulosa*), багремац (*Amorpha fruticosa*), западни копривић (*Celtis occidentalis*), дафина (*Eleagnus angustifolia*), пенсилвански длакави јасен (*Fraxinus pennsylvanica*), трновац (*Gledichia triachantos*), жива ограда (*Lycium halimifolium*), петолисни бршљан (*Parthenocissus inserta*), касна спремза (*Prunus serotina*), јапанска фалоба (*Reynouria syn. Fallopia japonica*), багрем (*Robinia pseudoacacia*), сибирски брест (*Ulmus pumila*).

5.1.2.5. Геолошко и палеонтолошко наслеђе

Пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност, налазач је дужан да пријави надлежном Министарству у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

5.1.3. Услови и мере заштите и уређења непокретних културних добара у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Просторним планом се утврђују услови и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту и која се планирају за заштиту на нивоу обухвата Просторног плана:

- очувати постојеће, карактеристичне урбане матрице насеља и регулације улица, тргова и паркова;
- очувати постојеће регулационо-грађевинске линије и регулационе елементе првобитне мреже улица и блокова (раскрснице са угаоним објектима, крстови, распећа, парковске површине, спомен обележја, локације старих гробаља), није дозвољено спајање више парцела ради изградње већих структура на регулационим линијама старе урбане матрице;
- очувати висинску уједначеност уличног фронта; новопланиране објекте усагласити са карактером амбијента у погледу димензија, пропорција, типа изградње и обликовања;
- очувати дрвореде и улично зеленило као саставни део амбијента;
- очувати визуре на споменике културе, сакралне објекте и јавне споменике и спомен - обележја у слободном простору;
- забрањено је складиштење отпадних и штетних материја у непосредној близини културних добара, као и изградња индустријских и објеката инфраструктуре (бензинске пумпе, подстанице, трафо станице и сл.);
- забрањено је постављање високих антенских постројења у непосредној близини културног добра и у центру насеља;
- препоручује се ревитализација старих винских подрума, оснивање карактеристичних етно целина за ову територију и укључивање културног наслеђа у програме културног туризма регије;
- за све споменике културе и добра која уживају претходну заштиту примењују се мере заштите према важећем Закону о културним добрима, односно, за извођење радова којима се могу проузроковати промене облика и изгледа тих добара или повредити његова својства, потребно је прибавити услове за извођење тих радова, као и сагласност на пројекат за извођење истих, од надлежног завода за заштиту споменика културе;

- у зони старог градског језгра Вршца, која је у обухвату важећег Плана детаљне регулације центра Вршца примењују се мере заштите урбаних структура и мере заштите објеката према режимима заштите, утврђене Планом;
- за сва насељена места и подручја за које постоје важећи Генерални планови и Планови детаљне регулације, примењују су мере заштите које су уграђене у важаће Планове;
- на простору локалитета са археолошким садржајем у случају извођења свих земљаних радова, а за потребе изградње, обезбедити вршење сталног археолошког надзора Завода за заштиту споменика културе у Панчеву о трошку инвеститора;
- ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву као и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен, а све у складу са чланом 109. став 1. Закона о културним добрима;
- инвеститор је обавезан да благовремено обавести Завод за заштиту споменика културе у Панчеву о почетку земљаних радова;
- инвеститор је дужан да обезбеди средства за заштитна ископавања и истраживања, као и за чување, публикување и излагање добара материјалне културе откривених приликом земљаних радова.

5.1.4. Услови и мере заштите живота и здравља људи у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Адекватна имплементација планских решења у области заштите животне средине, пре свега, препоруке и обавеза израде студије процене утицаја пројеката на животну средину, студије утицаја на здравље људи и др. и стратешких процена планова на животну средину, као и успостављање мониторинга параметара животне средине и инспекцијски надзор имају важну улогу у очувању квалитета живота и здравља људи на подручју у обухвату Просторног плана.

За објекте са делатностима које су под санитарним надзором (објекти дефинисани чланом 8. Закона о санитарном надзору: здравствена делатност; делатност производње и промета животних намирница и предмета опште употребе; делатност јавног снабдевања становништва водом за пиће; угоститељска делатност; делатност пружања услуга одржавања хигијене, неге и улепшавања лица и тела и немедицинских естетских интервенција, којима се нарушава интегритет коже; делатност социјалне заштите; васпитно-образовна делатност; делатност културе, физичке културе, спорта и рекреације; делатност јавног саобраћаја и други објекти одређени законом), важе општи услови дефинисани Правилником о општим санитарним условима које морају да испуне објекти који подлежу санитарном надзору („Службени гласник РС“, број 47/06).

У Студији изводљивости дислокације метеоролошког радара Самош на Гудурички врх, у циљу безбедности и заштите здравља становништва, анализиран је утицај микроталасног зрачења и утврђене су следеће техничке и организационе мере:

- **ограничен приступ зони радара,**
- **постављање физичке оградe и сигурносних елемената,**
- **уградња аутоматских прекидача који искључују зрачење у случају отварања радова или присуства у забрањеној зони.**

Применом предложених мера рад радара на новој локацији неће имати негативан утицај на здравље становништва, већ ће бити у потпуности у складу са домаћим и међународним стандардима за заштиту од електромагнетног зрачења.

Мере за заштиту животне средине обухватају интегрално управљање простором, чијом реализацијом ће се зауставити и спречити негативни утицаји антропогених активности на животну средину и здравље људи.

За постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе, која је дефинисана Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине.

На основу Уредбе о утврђивању Програма динамике подношења захтева за издавање интегрисане дозволе („Службени гласник РС“, број 108/08), утврђују се рокови у оквиру којих се подносе захтеви за издавање интегрисане дозволе, по врстама активности и постројења.

За све објекте који могу имати утицаја на здравље људи и животну средину, надлежни орган треба да пропише израду студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину, Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину.

5.1.5. Услови и мере заштите, уређења и унапређења животне средине у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Одрживо просторно планирање подразумева, између осталог и заштиту, уређење и унапређење животне средине која подразумева примену мера и активности чијом реализацијом ће се зауставити и спречити негативни утицаји на животну средину које могу имати поједини оператери и активности.

Опште мере заштите природних ресурса

Опште мере заштите природних ресурса односе се на:

- вођење регистра извора загађивања животне средине од стране надлежног органа јединице локалне самоуправе за послове заштите животне средине, као дела интегралног националног регистра извора загађивања који води Агенција за заштиту животне средине;
- успостављање континуиране контроле и систематско праћење квалитета параметара животне средине од стране овлашћених организација;
- идентификација и ажурирање регистра привредних субјеката-оператера у непосредном окружењу подручја у обухвату Просторног плана, који су у обавези да поднесу Захтев за издавање интегрисане дозволе у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и пратећим подзаконским актима-уколико дође до изградње ових објеката у планском периоду;
- формирање заштитних појасева зеленила у оквиру саобраћајне и водне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, у циљу заштите од еолске ерозије-одношења површинског слоја земљишта и усева у фази семена.

Посебне мере заштите природних ресурса

Заштита ваздуха ће се обезбедити кроз примену следећих мера:

- примењивати одредбе Закона о заштити ваздуха и пратећих подзаконских аката;
- спроводити одговарајуће мере заштите, односно инсталирати опрему и извести одговарајућа техничка и технолошка решења, којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздуху задовољава прописане граничне вредности;

- у случају прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху, обавезно је предузимање техничко-технолошких мера или обустављање технолошког процеса, како би се концентрације загађујућих материја свеле на ниво прописаних вредности;
- уколико дође до квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите, или до поремећаја технолошког процеса, услед чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, носилац пројекта је дужан да квар или поремећај отклони или прилагоди рад новонасталој ситуацији, односно обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- код стационарног извора загађивања, у току чијег обављања делатности се могу емитовати непријатни мириси, обавезна је примена мера које ће довести до редукције мириса, иако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- субјект новоизграђеног или реконструисаног стационарног извора загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину дужан је да пре пуштања у рад прибави дозволу;
- за све нове привредне објекте, као потенцијалне загађиваче и постојеће загађиваче, уколико не поштују правило употребе еколошких енергената ради задовољавања нивоа квалитета ваздуха обавезна је уградња филтера у димњацима;
- вршење сталног и/или повременог мерења/узимања узорака на фиксним локацијама и повремена мерења на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- успостављање заштитних зона са заштитним зеленилом уз саобраћајнице у складу са Законом, као мера заштите од буке и аерозагађења;
- дефинисање и других мера заштите квалитета ваздуха кроз поступак процене утицаја на животну средину.

У циљу **заштите вода** (површинских и подземних) успостављају се следеће мере заштите:

- забрањено је испуштање отпадних вода у површинске и подземне воде, које прелазе граничне вредности емисије-квалитет пречишћеног ефлуента мора задовољавати прописане критеријуме за упуштање у канализациони систем насеља односно крајњи реципијент;
- забрањено је испуштање отпадних вода које су прекомерно термички загађене;
- отпадне воде индустрије потребно је предтретманом довести до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, односно за пречишћавање на ППОВ;
- вршити прихват зауљених отпадних вода преко сепаратора уља и масти;
- вршити биохемијско и механичко испитивање параметара квалитета отпадних вода;
- земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност извора и здравствену исправност воде, забраном активности које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима;
- обавезно очување квалитета површинских и подземних вода у складу са захтеваном класом;
- контрола квалитета воде за пиће (физичко-хемијски и микробиолошки стандарди) од стране стручних служби на локалном нивоу;
- санација и ревитализација објеката и опреме водоводне инфраструктуре и изградња нових објеката у складу са санитарно-техничким условима изградње и уређења;
- решавање снабдевања становништва водом у насељима упоредо са решавањем питања одвођења и третмана отпадних вода;
- сакупљање и евакуација отпадних вода преко сепарационог канализационог система (раздвајање колектора за отпадне воде од колектора кишне канализације) за постојеће и планиране туристичке локалитете;

- строго контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди у циљу заштите површинских и подземних вода од загађивања;
- спровођење поступка процене утицаја на животну средину и израда студије у којој ће бити дефинисане и мере у вези са заштитом вода (начин одвођења отпадних вода, третман, и др.);
- побољшање систематског мерења и осматрања квалитета површинских вода, увођењем нових тзв. система засебних мерних станица (мерних места) са или без континуиране регистрације података и са резервним (допунским) местима за повремена или ад хок мерења ради потпунијег увида у квалитет вода;
- развијање културе становништва о потреби чувања водних ресурса.

Заштита вода обезбедиће се постављањем седиментних лагуна и филтера на свим водотоковима, безбедним складиштењем горива и обезбеђењем непропусних подлога у зонама где постоји ризик од загађења.

Заштита земљишта најуже је повезана са заштитом ваздуха и воде, јер се многе од загађујућих материја помоћу падавина, путем нагиба и пукотина у тлу и сл. преносе из воде у земљиште. Посебни услови и мере у функцији заштите земљишта су:

- применити биоразградиве материјале у зимском периоду за одржавање паркинга, улица и манипулативних платоа;
- примењивати мере којима се спречава расипање и развејавање прашкастих материја и отпада по околини, приликом манипулисања или привременог чувања;
- у случају изливања опасних материја (гориво, машинско уље и сл.), загађени слој земљишта мора се отклонити и исти ставити у амбалажу која се може празнити само на, за ту сврху, предвиђеној локацији. На месту акцидента нанети нови, незагађени слој земљишта;
- заштита функције земљишта, заустављање деградације земљишта и рекултивација деградираних површина;
- примена концепта органске пољопривреде и замена конвенционалне методе примене хемијских средстава заштите и агротехничких мера у пољопривреди;
- рекултивација и ревитализација свих површина деградираних услед експлоатације минералних сировина;
- забрана стихијског одлагања отпада на територији обухвата Просторног плана и санација неуређених одлагалишта отпада-дивљих депонија, у циљу заштите земљишта;
- сакупљање, прерада или уништавање анималног отпада у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, у складу са Законом о ветеринарству;
- спречавање непланског претварања пољопривредног у грађевинско земљиште, чиме је иницирана нежељена промена намене простора.

Заштиту земљишта од потенцијалне деградације обезбедити адекватним одвођењем отпадних вода, као и предузимањем превентивних мера при претакању или претовару материја које имају загађујући карактер.

Привредна друштва, друга правна лица и предузетници који у обављању делатности утичу или могу утицати на квалитет земљишта дужни су да обезбеде техничке мере за спречавање испуштања загађујућих, штетних и опасних материја у земљиште, прате утицај своје делатности на квалитет земљишта, обезбеде друге мере заштите у складу са Законом о заштити земљишта и другим законима.

Власник или корисник земљишта или постројења чија делатност, односно активност може да буде узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да пре почетка обављања активности изврши испитивање квалитета земљишта.

Забрањено је испуштање и одлагање загађујућих, штетних и опасних материја и отпадних вода на површину земљишта и у земљиште. Особине земљишта могу да се мењају само у циљу побољшања квалитета у складу са његовом наменом.

У циљу спречавања ерозије земљишта, радови ће се изводити у повољним временским условима, нагиби ће се стабилизovati терасирањем и постављањем заштитних мрежа, а тешка механизација користиће се само унутар обележених траса.

Остале посебне мере заштите

Мере и услове заштите од буке јединица локалне самоуправе утврђује у складу са Законом о заштити од буке у животној средини. Прописане обавезе се односе на акустичко зонирање на територији локалне самоуправе на чијем се простору налази обухват Просторног плана, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог Просторног плана заштите од буке у животној средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10) прописани су индикатори буке у животној средини, граничне вредности, методе за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке на здравље људи.

Према потреби, надлежни орган може утврдити потребу мониторинга буке у складу са Правилником о методологији за одређивање акустичких зона, Законом и важећим подзаконским актима.

Посебни услови и мере заштите од буке за радне садржаје су:

- пројектовати и извести одговарајућу звучну заштиту, којом се обезбеђује да бука, која се емитује при прописаним условима коришћења и одржавања уређаја и опреме, не прелази прописане граничне вредности;
- након пуштања погона у рад или при пробном раду погона извршити контролно мерење нивоа буке на граници комплекса и извршити оцену ефикасности примењених мера заштите, при чему се узима као меродаван критеријум за ноћ, будући да емитована бука не зависи од доба дана, већ од режима рада погона (у случају да измерени нивои буке прелазе дозвољене вредности, побољшати звучну изолацију према осетљивим и угроженим објектима).

Концепцију **одлагања комуналног отпада** треба спроводити у складу са принципима из Програма управљања отпадом у Републици Србији за период 2033-2031. године.

Сваки генератор отпада је обавезан да изврши карактеризацију и категоризацију отпада код надлежних организација и да се у зависности од његове природе са њим поступа у складу са законским прописима.

Обавеза генератора отпада је да, у складу са Законом о управљању отпадом и осталим законским и подзаконским актима, који непосредно регулишу ову област: обезбеди потребан простор за одлагање отпада, обезбеди потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, а да секундарне сировине, опасан и други отпад, предаје субјекту који има одговарајућу дозволу за управљање отпадом (складиштење, одлагање, третман и сл.).

Посебне мере и услови су:

- комунални отпад потребно је сакупљати и обезбедити његову редовну евакуацију на локацију санитарне депоније која је утврђена од стране комуналне службе;
- привремено складиштење евентуално присутног опасног отпада вршити у складу са Законом о управљању отпадом (отпад мора да буде прописно обележен и привремено складиштен на прописан начин до његовог коначног збрињавања);
- разношење чврстог отпада спречити његовим систематским прикупљањем и депоновањем на за то уређеној локацији;
- на свакој грађевинској парцели обезбедити посебан простор, тако да се омогући лак приступ надлежне службе, као и потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, у складу са законом и другим прописима;
- примењивати опште и посебне санитарне мере предвиђене законом и другим прописима којима се уређују послови санитарног надзора.

У случају потребе за простором за селективно сакупљање отпада који се не може чувати у контејнерима за комунални отпад, обавеза је власника/корисника да прибави услове, односно дозволу/сагласност надлежног органа за потребе уређења или коришћења наведеног простора.

Третман животињског отпада ће се спроводити у складу са Законом о ветеринарству, који подразумева нешкодљиво уклањање лешева животиња и других отпадака животињског порекла до објекта за сабирање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по животиње, људе или животну средину.

С обзиром на то, да ће се разрада појединих планских решења вршити израдом одговарајуће планске документације, за наведене планове орган надлежан за њихову припрему, може донети Одлуку о изради стратешке процене, према критеријумима, прописаним Законом о стратешкој процени, ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

5.1.6. Услови и мере заштите од елементарних непогода и акцидентних ситуација у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама утврђују се конкретне мере и активности у циљу спречавања и ублажавања последица од катастрофа, кроз План смањења ризика катастрофа и План заштите и спасавања.

Мере заштите од *земљотреса* су адекватан избор локације за градњу објеката, примена одговарајућег грађевинског материјала, начин изградње, спратност објеката и др., као и строго поштовање и примена важећих грађевинско-техничких прописа за изградњу објеката на сеизмичком подручју. Мере заштите од земљотреса обезбедиће се и поштовањем регулационих и грађевинских линија, односно поштовањем прописане минималне ширине саобраћајних коридора и минималне међусобне удаљености објеката, како би се обезбедили слободни пролази у случају зарушавања.

Заштита објеката од *атмосферског пражњења* обезбеђује се извођењем громобранске инсталације у складу са одговарајућом законском регулативом.

Уредбом о утврђивању локација *метеоролошких и хидролошких* станица државних мрежа и заштитних зона у околини тих станица, као и врсте ограничења која се могу увести у заштитним зонама („Службени гласник РС“, бр. 34/2013), утврђене су заштитне зоне у околини метеоролошке и хидролошке станице. Заштитна зона је простор у околини станице на који се односе ограничења у виду изградње нових и реконструкције постојећих објеката који могу нарушити природне атмосферске, односно хидролошке процесе.

У околини метеоролошких станица утврђују се заштитне зоне у пречнику од 300 m од метеоролошких станица у саставу државних мрежа метеоролошких опсерваторија, синоптичких станица, радиосондажних станица, аеродромских (ваздухопловних) метеоролошких станица, главних климатолошких станица и климатолошких станица за посебне намене, главних агрометеоролошких станица и станица за Сунчево зрачење.

У околини метеоролошких станица утврђују се заштитне зоне у пречнику од:

-2 km од радарског центра у саставу државне мреже метеоролошких радарских центара.

Ограничења у заштитним зонама у околини метеоролошких станица односе се на:

- 1) висину објекта који се подиже у окружењу *приземне синоптичке станице* који не може бити већи од једног десетог дела његовог растојања од метеоролошког круга (објекат висине 6 m може да буде подигнут на удаљености од 60 m од метеоролошког круга);
- 2) вештачке изворе топлоте или равне рефлектујуће површине који могу бити извор топлоте (бетонске или асфалтне површине, паркинзи за моторна возила) могу се подићи на удаљености од метеоролошког круга од 100 m или више;
- 3) висину објекта који се подиже у околини *висинске синоптичке (радиосондажне) станице* која не може да буде већа од једног седмог дела његовог растојања од локације висинске синоптичке (радиосондажне) станице (објекат висине 10 m може да буде подигнут на удаљености од 70 m од локације висинске синоптичке станице);
- 4) висину објекта који се подиже у окружењу *станице за зрачење* која не може да да буде толика да својом сенком прекрива метеоролошки круг, када је положај Сунца под углом од 5 степени или више у односу на површину тла, што је једнако једном десетом делу његовог растојања од метеоролошког круга.
- 5) висину објекта који се подиже у околини радарског центра у кругу полупречника од 2 km која не може да прелази висину базе полусфере зрачења радара;**
- 6) забрану постављања ветрогенератора у околини радарског центра, у зони полупречника 10 km од локације радарске антене, осим у брдовито-планинским теренима где се ветрогенератор може поставити и на удаљености мањој од 10 km од радарске антене када се највиша тачка ветрогенератора налази испод базе полусфере зрачења радара, уз обавезну израду студије утицаја на радарска осматрања и прибављање сагласности Републичког хидрометеоролошког завода (у даљем тексту: Завод).**

Израда студије из тачке 6. став 1. овог члана и прибављање сагласности Завода неопходни су и за постављање ветрогенератора у прстену од 10 km до 30 km.

Ограничења у заштитним зонама из претходног навођења под 1) и 2) односе се на планирање изградње нових и/или реконструкције постојећих објеката, односно планирање извођења других радова који могу битно нарушити природне атмосферске процесе и појаве, у мери у којој измерени и осматрени метеоролошки подаци одступају од међународних стандарда у погледу тачности и међународне упоредивости.

При издавању сагласности из претходног навођења под 1) и 2) прибавља се мишљење од надлежног органа, чија се станица налази у саставу државних мрежа метеоролошких и хидролошких станица.

Заштитна зона у околини *хидролошке станице* површинских вода обухвата корито реке узводно и низводно од хидролошке станице у дужини која одговара десетострукој ширини реке при великим водама у профилу хидролошке станице.

Ограничења у заштитним зонама у околини хидролошких станица односе се на предузимање мера ради спречавања наступања штетних последица на рад хидролошких станица и то при:

- планирању изградње нових и реконструкције постојећих објеката;
- извођењу радова који могу нарушити природне хидролошке процесе и појаве;
- извођењу радова који могу да утичу на измену режима течења воде, транспорт наноса и леда или могу да угрозе опрему и инсталације на хидролошкој станици;
- извођењу радова којима се могу оштетити опрема хидролошке станице и нарушити природни атмосферски, односно хидролошки процеси и тиме битно утицати на квалитет, поузданост и међународну упоредивост хидролошких података.

Заштита од *града* се обезбеђује лансирним (противградним) станицама, са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете. Заштитна зона око лансирних станица, у којој је ограничена изградња нових и реконструкција постојећих објеката и извођење радова који могу нарушити испаљивање противградних ракета на градоносне облаке, према условима РХМЗ је 500 m. Изградња/реконструкција објеката односно извођење радова на одстојању мањем од 500 m од лансирне станице, могућа је само по обезбеђењу посебне сагласности и мишљења РХМЗ.

Основне мере заштите од *ветра* су дендролошке мере. Смањење ризика и штете од олујних ветрова остварује се подизањем ветрозаштитног зеленила одговарајуће ширине уз саобраћајнице, канале и као заштита пољопривредног земљишта.

Потпуна заштита од *ерозије и бујица* се у пракси не може остварити, па се не могу у потпуности елиминисати, већ само смањити штете од ерозије и бујица. Санација ерозије и уређење бујичних токова подразумева изградњу заштитних објеката, укључујући и биолошке радове (подизање и одржавање заштитне вегетације). Под биолошким и биотехничким радовима се подразумевају сви радови који директно, биолошким средствима (пошумљавање и затрављивање) и у комбинацији са мањим техничким радовима, доводе до санације ерозионих процеса.

Мере заштите од *пожара* обухватају урбанистичке и грађевинско-техничке мере заштите, у складу са важећим прописима. Урбанистичке мере заштите се односе на планирање простора у насељу кроз урбанистичке показатеље (намена површина, индекс заузетости парцеле) и правила изградње (регулациона линија, грађевинска линија, висина објекта, удаљеност објекта од суседних, ширина саобраћајница, паркиралишта и др.). Грађевинско-техничке мере заштите се односе на стриктну примену прописа о изградњи објеката, електроенергетских и гасних постројења, саобраћајне инфраструктуре, мреже противпожарних хидраната и др.

Заштита пољопривредног земљишта од пожара врши се применом мера заштите које прописују општине, у складу са Законом о пољопривредном земљишту. Како би се умањио ризик од појаве пожара предвиђено је да се шумске састојине уреде тако да се створе услови за ефикасну просторну заштиту, а посебним мерама да се заштити и пољопривредно земљиште.

Услови и мере заштите од акцидентних ситуација

Као полазни основ за идентификацију повредивих објеката разматра се удаљеност од минимум 1000 m од границе севесо постројења, односно комплекса, док се коначна процена ширине повредиве зоне – зоне опасности, одређује на основу резултата моделирања ефеката удеса.

Ради заштите подручја у обухвату Просторног плана, као и шире околине, кроз детаљније планирање планским документима нижег реда, потребно је пажљиво планирати лоцирање и изградњу како нових севесо постројења/комплекса или модификацију постојећег и његових максималних могућих капацитета севесо опасних материја, тако и нових грађевинских објеката, укључујући саобраћајне правце, места за јавну намену и насеља у близини комплекса, где локација комплекса или грађевински објекти могу бити извор или повећати ризик или последице великог удеса.

5.1.7. Уређење простора од интереса за одбрану земље у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље урађено је у складу са условима добијеним од Министарства одбране Републике Србије, који су уграђени у овај Просторни план. У обухвату Просторног плана постоје војни комплекси који су део Мастер плана. Мастер план обухвата списак непокретности које нису неопходне за функционисање Војске Србије, а који се стављају у функцију прибављања неопходних средстава за спровођење реформе система одбране и побољшање материјалног положаја Војске Србије. За војне комплексе: „Месић поток“, „Поток Месић-Белоцрквански пут“, „НХ Жарко Зрењанин“, „Угао ул. Жарка Зрењанина“, „Трг Лењина 3“ и „Каменолом“, који су део Мастер плана, намена је дефинисана кроз овај Просторни план. Спровођење намене дефинисане Просторним планом и изградња објеката могу се реализовати тек након регулисања својинских односа, у складу са законом који регулише ову област, а у поступку пред Републичком дирекцијом за имовину Републике Србије. За комплексе који се налазе у Мастер плану је дефинисано да приоритет у поступку преноса права јавне својине над непокретностима има јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазе и други корисници средстава у својини Републике Србије.

Према условима добијеним од Центра за разминирање, у обухвату Просторног плана нису евидентирани случајеви системског загађења минама, касетном муницијом или другим неексплодираним убојитим средствима.

У складу са прописима који се односе на безбедност и здравље на раду, на простору обухваћеном Просторним планом обавезна је претходна процена ризика на могуће постојање неексплодираних, убојитих средстава, имајући у виду чињеницу да су се на подручју Републике Србије (самим тим и на подручју обухвата Просторног плана) одвијали оружани сукоби током Другог светског рата. Пре почетка извођења земљаних радова, у складу са резултатима процене ризика, проверава се постојање неексплодираних пројектила и других опасних предмета и материја.

5.2. МЕРЕ ЗА УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ ЕФЕКТА У ОКВИРУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Циљ планираних мера није само ублажавање негативних утицаја, већ и активно увећање користи које ће пројекат донети локалној заједници, заштити животне средине и јачању институционалних капацитета. Ове мере се могу груписати у четири међусобно повезане целине:

5.2.1. Управљање ризицима од екстремних временских услова

- **Обука локалних служби цивилне заштите** за коришћење података радара (анализа радарских слика, препознавање олујних облака, процена вероватноће града и екстремних падавина)

- **Интеграција радара у систем јавног узбуњивања:** успостављање везе са националним системом за узбуњивање и развој механизма благовременог обавештавања становништва путем SMS порука, мобилних апликација или онлајн платформи
- **Јачање регионалне сарадње:** редовна размена података са Румунијом и Мађарском ради унапређења прекограничне противградне заштите и координације у ванредним ситуацијама
- **Вежбе и симулације:** једном годишње организовати практичне вежбе за општине у Банату са сценаријима јаког невремена, поплава или дуготрајних пљускова.

5.2.2. Едукативне и туристичке активности

- **Интерпретативна инфраструктура:** постављање информативних табли о климатским карактеристикама, раду радара, EMERALD мрежи и заштићеним стаништима Вршачких планина
- **Посетилачки програм:** креирање вођених тура за становништво, школе, студенте и туристе – са едукативним садржајима о метеорологији, биодиверзитету и значају заштите природе
- **Едукативни центар:** у сарадњи са локалним установама културе и образовања, оформити мањи инфо-пункт (нпр. у Вршцу) који ће промовисати науку о клими, метеоролошко осматрање и природне вредности
- **Дигитализација садржаја:** развој онлајн платформи и виртуелних тура за промоцију рада радара и природних вредности подручја, доступних и на енглеском језику ради интернационалне видљивости.

5.2.3. Подршка локалној економији

- **Локалне набавке:** у свим фазама (градња, одржавање, логистика) приоритет дати локалним предузећима и добављачима, у складу са процедурама јавних набавки
- **Туристички развој:** промоција подручја као „научно-еколошке дестинације“ која обједињује културне и природне вредности Вршачких планина (нпр. спој Вршачке куле, винских рута и едукативних садржаја)
- **Пољопривреда и виноградарство:** коришћење података радара за управљање ризицима у пољопривреди (правовремене информације о падавинама, сушним периодима и граду), чиме се смањују штете и повећава конкурентност локалних произвођача.

5.2.4. Јачање институционалних капацитета

- **Техничка сарадња:** повезивање радара са универзитетима, истраживачким институтима и регионалним центрима за климатске промене
- **Образовање кадрова:** стипендије или специјализоване обуке за младе стручњаке из Баната у области метеорологије, климатологије и заштите животне средине
- **Међународна видљивост:** укључивање резултата рада радара у европске мреже за климатски мониторинг (нпр. EUMETNET, Copernicus), чиме се подиже престиж Србије у области климатских истраживања.

5.3. НАЧИН СПРОВОЂЕЊА МЕРА ЗА УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ ЕФЕКТА У ОКВИРУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Успешна примена дефинисаних мера заштите животне средине, очувања биодиверзитета и контроле електромагнетних утицаја захтева јасно утврђен систем спровођења, који обухвата уговорне обавезе, стручни надзор, интегрисани мониторинг **и транспарентно информисање јавности, уз поштовање свих ограничења у оквиру утврђених заштитних зона и координацију са надлежним институцијама на националном и прекограничном нивоу.**

5.3.1. Уговорне обавезе

- **Интеграција мера у техничку документацију**

Све мере заштите животне средине, биодиверзитета, заштитних зона и мониторинга биће саставни део пројекта за грађевинску дозволу и пројекта за извођење. У техничкој документацији прецизно ће бити дефинисани технички услови и динамика спровођења мера.

- **Обавезе извођача**

Извођачи радова потписују уговоре који садрже обавезу доследне примене мера као што су:

- ограничење сече шуме на;
- спровођење мера против ерозије;
- контролисано поступање са грађевинским материјалом и забрана одлагања у дренажним зонама;
- рекултивација терена и пошумљавање аутохтоним врстама;
- мере заштите од загађења вода и ваздуха током радова.

- **Клаузуле о одговорности**

Непоштовање мера третира се као повреда уговора. Уговори садрже:

- финансијске казне за непоштовање мера;
- обавезу хитне санације насталих последица;
- могућност раскида уговора и искључења из даљих радова.

5.3.2. Надзор на спровођењем мера за увећање позитивних ефеката

- **Овлашћени стручни надзор**

Биће ангажовани лиценцирани надзорни органи из области урбанизма, грађевинарства и заштите животне средине. Њихова улога је да врше свакодневни теренски надзор, контролишу примену мера и воде евиденцију о свим активностима.

- **Извештаји надзора**

- Месечни извештаји у фази градње садржаће податке о напретку радова, Спроведеним мерама и уоченим неправилностима.
- Годишњи извештаји у фази експлоатације садржаће анализу мониторинга, одступања од прописаних вредности и предлоге корективних мера.

Извештаји се достављају Министарству заштите животне средине, Покрајинском заводу за заштиту природе, РХМЗ и локалној самоуправи.

- **Интервенције у случају одступања**

Уколико надзор утврди непоштовање мера, одмах издаје налог за корекцију. У хитним случајевима (нпр. ерозија, изливање материјала, прекорачење ЕМ зрачења), радови се обустављају до отклањања узрока.

5.3.3. Мониторинг спровођења мера у оквиру Просторног плана и Измена и допуна просторног плана

Мониторинг представља кључни механизам за континуирано праћење и контролу ефеката реализације Измена и допуна Просторног плана, којим се обезбеђује правовремено уочавање могућих одступања, верификација примене мера заштите и процена њихове ефикасности, као и основ за благовремено предузимање корективних активности на националном и прекограничном нивоу.

РХМЗ

- прати климатске и техничке параметре рада радара;
- врши редовна мерења електромагнетног поља;
- обезбеђује контролу квалитета и поузданости радарских података;
- издаје годишње извештаје са подацима о стабилности и сигурности рада система.

Јавна предузећа/институције за шуме и заштиту природе

- спроводе мониторинг шумских екосистема, станишта и популација заштићених врста (птице, слепи мишеви, инсекти);
- врше процену успеха компензационог пошумљавања и рекултивације;
- дају предлоге за додатне мере у случају угрожености станишта.

Локална самоуправа

- прати утицаје на квалитет ваздуха и ниво буке;
- контролише поштовање урбанистичких услова и ограничења у заштитним зонама.

Интегрисани систем мониторинга

Сви резултати уносе се у јединствену базу података којом управља РХМЗ. База је доступна институцијама и јавности, што обезбеђује транспарентност и укључивање заинтересованих страна.

5.3.4. Информисање јавности

- **Редовна објављивања**

Резултати мониторинга објављују се на веб-страници РХМЗ и локалне самоуправе најмање једном годишње. У случају ванредних ситуација (екстремни временски услови, негативни утицаји), објављивање се врши без одлагања.

- **Прекогранично обавештавање**

Уколико се уоче утицаји који могу имати ефекте на територију суседних држава (нпр. миграторне врсте, ваздушни саобраћај, климатски ризици), јавност и институције Румуније и Мађарске биће обавештене у складу са Еспо конвенцијом.

5.4. ПРОЦЕНА ЕФИКАСНОСТИ МЕРА ЗА УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ ЕФЕКТА У ОКВИРУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Ефикасност спроведених мера пратиће се кроз више индикатора, који су дефинисани у складу са полазним стањем и циљевима пројекта:

- **Очуваност шумских површина** – очекује се да након реализације пројекта остане сачувано најмање 98% постојећих шумских станишта. Контрола ће се спроводити једном годишње, упоређивањем података са терена и просторних снимака.
- **Ниво електромагнетног поља** – након пуштања радара у рад, на растојању од два километра вредности ЕМ поља неће прелазити прописане граничне вредности. Подаци ће се прикупљати аутоматским мерењем и анализирати на кварталном нивоу.
- **Стање осетљивих врста птица** – посебно ће се пратити број гнездећих парова црне роде, као индикатор очуваности станишта и биодиверзитета.
- **Визуелни утицај на културне знаменитости** – након изградње биће провераван степен заклањања погледа на Вршачку кулу, како би се потврдило да пројекат није значајно нарушио пејзажну вредност. Ова провера се врши једнократно, пре и после изградње.

5.5. РАНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА У ОКВИРУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Да би се спречиле или ублажиле последице могућих неочекиваних негативних утицаја, потребно је успоставити систем раног упозоравања. Он води евиденцију свих догађаја на терену и сваку појаву која може угрозити животну средину (нпр. клизиште, изненадни помор птица) пријављује у року од 24 сата. Уколико дође до такве појаве, активира се хитни протокол који подразумева обуставу радова на угроженом делу, формирање стручне комисије у року од 48 сати, израду корективног плана и наставак радова тек након одобрења надлежних органа.

Саставни део програма мониторинга су индикатори BD-02, BD-04 и 8.43 (Национална листа), као и локални LS-01 и SE-01. Ако годишњи извештај ПЗП-а покаже одступање > 10% од циљаних вредности у два узастопна циклуса, активира се корективни механизам: ревизија мера, допунска садња или изградња додатног пропуста.

Овако дефинисане и оперативне мере обезбеђују да постављање радара не само да **не наруши** већ, кроз компензационе и кохерентне акције, **унапреди** структурну и функционалну повезаност еколошке мреже Вршачких планина.

6. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ

6.1. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Имплементација Просторног плана и предметних Измена и допуна просторног плана, представља процес примене и спровођења циљева и решења утврђених Просторним планом и планираним Изменама и допунама. Реализација овог процеса захтева дефинисање начина управљања просторним развојем (у оквиру актуелног законодавства и институционалног амбијента), утврђивање потребних активности, мера и инструмената за имплементацију, утврђивање приоритета у имплементацији, као и утврђивање учесника у процесу имплементације и њихових обавеза, овлашћења и одговорности.

Управљање просторним развојем се заснива на постојећем систему управљања у Републици Србији и подразумева координиране активности различитих нивоа органа државне управе у процесу коришћења, уређења, развоја и заштите планског подручја:

- државни ниво – ресорна министарства Владе Републике Србије;
- покрајински ниво – ресорни покрајински секретаријати и Покрајинска влада и
- ниво локалне самоуправе – ресорна одељења и службе Града Вршца.

Управљање просторним развојем представља процес доношења одлука, заснованих на реализацији циљева и решења утврђених Просторним планом, при чему приоритет имају функције и садржаји од заједничког, јавног значаја. Примарну одговорност за реализацију ових садржаја имају наведени органи државне управе.

Посебно је значајно спроводити заштиту природних и културних вредности, као и уређење локалитета који су у функцији развоја едукативних, спортско рекреативних и туристичких активности, као и усклађивање свих активности у оквиру посебне намене простора са мерама прописаним овим Просторним планом.

Имајући у виду захтеве заштите и одрживог развоја, а сходно националном законодавству, секторским стратешким документима и поштовању конвенција, предложен је оквир примене Измена и допуна Просторног плана као подручја на ком су успостављене мере заштите вредности карактера предела, културних и природних добара.

Управљање заштитом, уређењем и развојем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева:

- формирање базе података о простору и Просторном плану, у функцији коришћења, мониторинга и оцене спровођења, допуне и иновирања планских концепција заштите и развоја подручја. На тај начин створиће се предуслови за формирање ГИС базе података „Предела Вршачких планина“: у првој фази ће се извршити анализа доступних података из Просторног плана и података којима располаже надлежни завод за заштиту споменика културе и Покрајински завод за заштиту природе, управљач заштићених подручја, Град Вршац и др; у другој фази формираће се јединствена просторна база података конверзијом дигиталних података у јединствен систем података о простору која би имала задатак да обезбеди трајну информатичку подршку припремању, доношењу и спровођењу планских докумената и пројектних задатака;
- унапређење институционално - организационе подршке, у циљу постизања институционалне координације између овлашћених предузећа за коришћење и заштиту непокретних културних добара, заштиту природних добара и природе (газовање пољопривредним и шумским земљиштем, газдовање шумама, газдовање водама);
- управљање туристичким локацијама и појединачним туристичким атракцијама;
- успостављање вишег нивоа партнерства између јавног и приватног сектора.

Државни органи, у складу са својим нивоом, овлашћењима, обавезама и одговорностима, морају бити координатори планираних активности и актера у процесу имплементације. Активности свих нивоа управљања морају бити међусобно усклађене.

У складу са Законом о планирању и изградњи, Просторни план се спроводи у подручју посебне намене:

- 1) директно, за површине дефинисане као посебна намена, издавањем локацијских услова, израдом пројекта препарцелације и парцелације и урбанистичког пројекта (Реферална карта број 4.: „Карта спровођења“) и
- 2) даљом планском разрадом, израдом одговарајућег урбанистичког плана, у свему према смерницама за спровођење Просторног плана.

Спровођење Просторног плана у подручју утицаја на посебну намену (Реферална карта бр. 4: Карта спровођења), и реализује се кроз:

- примену планских докумената Града Вршца уз обавезну примену смерница и мера заштите утврђених овим Просторним планом;
- директну примену других просторних планова подручја посебне намене.

Овим Просторним планом дефинисани су уређење, коришћење и заштита подручја посебне намене „Предела Вршачке планине“, које је обавезно уградити приликом израде просторно-планске и урбанистичке документације у обухвату Просторног плана.

За објекат метеоролошког радара са помоћним објектима и инфраструктуром, дефинисана су правила уређења и грађења (са елементима детаље регулације) за директно спровођење.

Правила уређења, грађења и коришћења подручја посебне намене, спроводиће се сагласно решењима из ових Измена и допуна Просторног плана и обавезујућа су за израду просторних и урбанистичких планова нижег хијерархијског нивоа.

До доношења нових просторнопланских докумената примењиваће се важећи планови јединица локалних самоуправа уз примену мера заштите датих овим Просторним планом, тј. услови за градњу у делу зоне утицаја на посебну намену издају се у складу са важећим просторним, односно урбанистичким планом, уз примену мера заштите дефинисаних овим Просторним планом.

6.2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНОВА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Чланом 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр 94/2024) дефинисано је да се поступак стратешке процене води за:

- Стратегије, програме и планове развоја који се доносе у складу са системом планирања,
- Просторне и урбанистичке планове дефинисане законом о планирању,
- као и друге планове и основе који се доносе по другим прописима или законима.

Извештај о стратешкој процени даје јасне смернице за израду и примену планских докумената на нижим хијерархијским нивоима.

Смернице се односе на идентификацију ситуација у којима ће бити потребно спровођење нових стратешких процена или процена утицаја појединачних пројеката који проистичу из овог плана.

Посебно су разрађени аспекти заштите животне средине који морају бити узети у обзир, као што су очување биодиверзитета, интегритета станишта у подручјима еколошке мреже, квалитет ваздуха и буке, заштита водотока и ерозионих подручја, као и очување предела и културне баштине.

Предметни Извештај о стратешкој процени за Измене и допуне Просторног плана препознаје потребу да се у будућем планирању на нижим нивоима инсистира на поштовању принципа превенције, примене мера ублажавања негативних утицаја и успостављању механизма праћења стања животне средине.

Такође, указује се на важност координације између различитих институција и нивоа управљања, како би се обезбедила интегрисана заштита и благовремено реаговање у случају промена на терену.

На овај начин, Извештај поставља темељ за доследну примену стандарда еколошке одрживости у будућим просторним и развојним документима који се односе на шири простор Вршачких планина и околине.

С обзиром да је предметним Изменама за објекат метеоролошког радара са помоћним објектима и инфраструктуром, дефинисано директно спровођење, не предвиђа се израда нових стратешких процена на територији измене и допуне Просторног плана.

6.3. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Чланом 1. Закона о процени утицаја на животну средину уређује се поступак процене утицаја за пројекте који могу да имају значајне утицаје на животну средину, садржај студије о процени утицаја на животну средину, учешће заинтересованих органа и организација и јавности, прекограничне консултације за пројекте који могу да имају значајне утицаје на животну средину друге државе, надзор и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину.

Одредбе овог закона не примењују се на пројекте чија је искључива сврха сузбијање и спречавање непосредне опасности по живот и здравље људи или имовину, спашавање људи и имовине и то само док трају наведене околности које се утврђују посебним актом надлежног органа, као и на пројекте или делове пројекта чија је сврха одбрана земље.

Чланом 4. Закона о процени утицаја на животну средину дефинисано је који су све пројекти предмет процене утицаја, и између осталог, ту се налазе и „пројекти који сами или заједно са другим пројектима, радовима или активностима, могу да имају значајан утицај на очување и целовитост подручја еколошке мреже у складу са овим законом и прописима којима се уређује заштита природе“.

У складу са наведеним Законом и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројекта, за које је обавезна процена утицаја и Листе пројекта, за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08) инвеститори су дужни да се обрате, пре подношења захтева за издавање одобрења за изградњу објекта са Листе II, надлежном органу.

Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о Процени утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије.

Поступак процене утицаја спроводи се по фазама у поступку процене утицаја, како је то прописано поменутих Законом. Начелни садржај студије о Процени утицаја на животну средину прописан је чланом 22. поменутог Закона, а егзактан обим и садржај студије се одређује одговарајућим решењем од стране надлежног органа.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине, које обухвата праћење природних фактора, односно промене стања и карактеристика животне средине. Програм праћења стања животне средине за измештање метеоролошког радара на Гудурички врх ослања се на циљеве који су већ дефинисани у Извештају о стратешкој процени.

Имајући у виду дефинисане посебне циљеве, извршен је избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, које је у планском периоду неопходно пратити како би се могла вршити оцена планских решења односно њихов позитиван утицај на подручје обухваћено Изменама и допунама Просторног плана.

Предлог индикатора за праћење стања животне средине предлага се на основу дефинисаних циљева стратешке процене, а дат је у поглављу II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА.

Имајући у виду обухват Измена и допуна Просторног плана, постојеће и будуће садржаје, као и могућа загађења, мониторинг се односи на:

- успостављање биомониторинга на посматраном подручју,
- разматрање потребе контроле и праћења квалитета ваздуха,
- разматрање потребе контроле и праћења квалитета вода,
- разматрање потребе праћења квалитета земљишта
- разматрање потребе успостављања мерних места у циљу праћења нивоа буке.

У даљем тексту дефинисана је потребе и временска динамика праћења стања животне средине.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Циљеви израде Измена и допуна Просторног плана су:

- Обезбеђивање простора за изградњу ветроелектрана у Банату путем дислокације постојећег метеоролошког радара „Самош“.
- Инсталација новог метеоролошког радара на Гудуричком врху заснованог на најсавременијим техничко-технолошким решењима.
- Интеграција радара на Гудуричком врху у националну мрежу, ради побољшања краткорочних прогноза времена, одбране од града, хидролошког мониторинга, цивилне заштите, ваздухопловства и других сектора.
- Обезбеђивање оптималне зоне детекције за систем одбране од града за централни и јужни Банат.

Одлука Владе Републике Србије забрањује изградњу ветропаркова у појасу до десет километара од метеоролошких радара, док је у зони од десет до тридесет километара неопходно спровести студију која доказује да ли постоји утицај на њихов рад. Постојећи радар „Самош“, постављен пре двадесет и пет година на локацији изузетно погодној за изградњу ветропарка, тренутно ограничава развој ветроелектрана у Банату.

Дислокација овог радара на Гудурички врх доноси двоструку корист: отвара простор за реализацију ветропарка на економски исплативој и енергетски значајној локацији, а истовремено значајно унапређује квалитет рада метеоролошког система. Измештањем радара побољшава се прецизност и поузданост података, чиме се обезбеђује савременији радарски надзор у наредним деценијама.

За потребе овог процеса израђена је Студија изводљивости дислокације радара „Самош“ на Гудурички врх, која потврђује техничку оправданост и корист пројекта. Нови радар на Гудуричком врху биће опремљен најсавременијим алгоритмима развијеним на основу најновијих истраживања у области радарске метеорологије, што ће додатно модернизовати систем осматрања и подржати прецизно и правовремено прогнозирање метеоролошких и хидролошких услова у Републици Србији.

7.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање активности у простору.

На основу дефинисаних циљева, врши се избор одговарајућих индикатора Стратешке процене. Сврха њихове примене је у усмеравању реализације планских решења ка циљевима који се постављају.

Приликом дефинисања индикатора обрађивачи стратешке процене утицаја су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер Просторног плана и планираних активности.

Сви индикатори са шифрама **3.23, 3.24, 8.43, 9.57, 7.42 и 1.8** преузети су из *Националне листе индикатора* (Правилник „Сл. гласник РС“ бр. 37/2011).

Локални индикатори LS-01 (визуре), LS-02 (радарска компатибилност ветропаркова), LS-03 (догађаји сметњи на радарском сигналу), LS-Еко-коридори (континуитет еколошких веза), SE-01 (учешће јавности) и CW-01–03 (перформансе система раног упозоравања) уведени су у складу са чл. 3, ст. 3 Правилника, као релевантни за специфичну природу Измена и допуна ППППН „Вршачке планине“ и захтеве из националних и међународних стандарда.

Овако дефинисани и повезани индикатори омогућавају систематско праћење и управљање ефектима спровођења Плана, усклађено са прописима, важећим плановима управљања заштићеним подручјем и највишим стандардима заштите животне средине.

Табела 41: Преглед посебних циљева и индикатора стратешке процене утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину

Шифра циља	Посебни циљеви стратешке процене	Индикатор за праћење
S1	Очувати биофункционалну везу Вршачка планина–Мали рит спречавањем фрагментације шумских и влажних станишта, уз праћење по режимима I/II/III унутар ПИО.	3.24 Заштићена подручја (режими I/II/III), 8.43 Површина шума, LS-Еко-коридори
S2	Ограничити сечу шуме на и обезбедити компензациону садњу аутохтоних врста (1:1 по врстама).	9.57 Сеча шума (однос прираст/сеча, површина пошумљавања)
S3	Заштитити популације <i>Ciconia nigra</i> и <i>Circaetus gallicus</i> контролом буке, светлосног загађења и ЕМ поља, уз праћење гнездећих парова и успеха легла.	3.23 Угрожене врсте, 7.42 ЕМ поље, локалне метрике популација
S4	Сачувати репрезентативне визуре Вршачког брега / куле	LS-01 Визуре (viewshed анализа)
S5	Контролисати ЕМ поље на граници појаса 2 km тако да остане испод лимита за јавност (IEC/EN методе) и у складу са SRPS EN 50499 за раднике.	7.42 ЕМ поље (јавност), SRPS EN 50499 (радници)
S6	Не угрозити рад радара имплементацијом други развојних пројеката у непосредном окружењу (индикатори LS-02, LS-03)	LS-02 Радарска компатибилност, LS-03 Догађаји сметњи
S7	Унапредити локални систем раног упозоравања на екстремне временске прилике и град кроз повећање lead-time-a, покривености скеном и тачности упозорења.	CW-01 Lead-time, CW-02 Покривеност скеном, CW-03 Тачност упозорења

7.3. БИОМОНИТОРИНГ

Упоредо са мониторингом основних параметара, програм мониторинга обухвата и систем праћења биолошких промена у времену и простору - **биомониторинг**, који на најбољи начин приказује комплекс природних и антропогених појава, утицаја и процеса.

Биомониторинг обухвата поједине врсте биљака и животиња, њихове популације, а код изузетно ретких врста, чак и поједине индивидуе.

Посебан значај у биомониторингу заузима континуирано праћење последица негативних антропогених утицаја на природну средину кроз директно нарушавање појединих функционалних елемената екосистема, али и кроз непосредни утицај на поједине ретке, односно осетљиве врсте и њихова станишта.

У функцији биомониторинга потребно је изабрати биоиндикаторе на основу истраживања надлежних и стручних институција, или у складу са досадашњим системом биомониторинга уколико је вршен на простору заштићених природних добара.

Предметним Извештајем се **сугерише обавеза вршења биомониторинга на поручју Измена и допуна Просторног плана.**

Временску динамику биомониторинга ускладити са претходно дефинисаним годишњим плановима мониторинга индикаторских врста.

7.4. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Законом о заштити ваздуха дат је законски оквир за проучавање и праћење квалитета ваздуха које за циљ има контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

У складу са чланом 8. Закона о заштити ваздуха оцењивање квалитета ваздуха врши се за следеће полутанте: **сумпор диоксид, азот диоксид и оксиде азота, суспендоване честице, олово, бензен, угљенмоноксид, приземни озон, арсен, кадмијум, никл и бензо(а)пирен.**

Захтеви квалитета ваздуха дефинисани за полутанте, који имају потврђен штетан утицај на здравље популације (граничне вредности, толерантне вредности, границе оцењивања и толеранције, циљне вредности и дугорочни циљеви) ближе су прописани Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

Додатно, прописане су и границе (критични нивои, циљне вредности) за поједине полутанте за заштиту вегетације (сумпор диоксид, азотни оксиди, озон).

Уредбом су дефинисани и прагови обавештавања и прагови упозорења за поједине полутанте, као и критични нивои за заштиту вегетације.

За наменска мерења појединих полутаната, у зонама и агломерацијама у којима се налазе различити извори емисије полутаната који могу утицати на ниво загађености ваздуха, прописане су максимално дозвољене концентрације (гасовите неорганске, органске и канцерогене материје, укупне суспендоване честице, укупне таложне материје и чађ).

Оцењивање квалитета ваздуха, на основу измерених концентрација загађујућих материја у ваздуху, врши се применом критеријума за оцењивање у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

Мониторинг квалитета ваздуха врши се и на **основним руралним локацијама ван непосредног утицаја значајних извора загађења ваздуха.**

Предметним Извештајем се **не сугерише обавеза вршења контроле квалитета ваздуха** с обзиром на предмет Измена и допуна Просторног плана.

7.5. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ

Законом о заштити животне средине су дате и основне смернице заштите вода. Чланом 23. овог закона дефинисано је да се заштита и коришћење вода остварује интегралним управљањем водама, предузимањем мера за њихово очување и заштиту у складу са посебним законом.

У циљу предузимања мера за ограничавање даљег загађивања и евентуално побољшање вода, од значаја је стално и систематско контролисање параметара квалитета површинских и подземних вода.

За реке и језера одређује се еколошки статус, а за вештачка водна тела еколошки потенцијал.

Физичко-хемијска и бактериолошка анализа воде за пиће врши се у складу са Законом о водама и Правилником о хигијенској исправности воде за пиће, као и анализа квалитета подземних вода које се користе за водоснабдевање.

Обавеза лица (правног или физичког) које испушта приоритетне супстанце у површинске воде је да усклади своје емисије са стандардима квалитета животне средине за површинске воде које нису под утицајем прекограничног загађења, прописаним Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање.

Предузећа која врше испитивање квалитета подземних вода, као и испитивање квалитета отпадних вода, дужна су да резултате испитивања доставе Републичком хидрометеоролошком заводу и јавном водопривредном предузећу месечно, а у случају хаваријског загађења воде, у току истог дана.

Посебна испитивања се обављају у циљу одређивања обима и могућности последица хаваријског загађивања, провере и дефинисања техничких решења и за друге намене, према посебно утврђеним програмима.

Предметним Извештајем се **не сугерише обавеза вршења контроле квалитета површинских и подземних вода** с обзиром на предмет Измена и допуна Просторног плана осим у случају акцидента.

7.6. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА

Контрола квалитета земљишта спроводи се у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о заштити земљишта, Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта и Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања.

Заштита земљишта се остварује спровођењем мера и активности у поступцима планирања, управљања, коришћења, мониторинга и заштите од загађења и деградације земљишта ради очувања његових природних особина и функција.

Република, аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности утврђених законом, обезбеђују систематско праћење стања и квалитета земљишта (мониторинг земљишта) и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, у складу са Програмом мониторинга земљишта. За потребе мониторинга земљишта успоставља се државна и локална мрежа.

Мониторинг земљишта на нивоу локалне мреже успоставља се за праћење квалитета земљишта на територији аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, а пре свега треба да обухвата мерна места која нису уврштена у програм државног мониторинга.

Избор локалитета за мониторинг на нивоу локалне мреже⁸ зависи од специфичних услова сваке локалне самоуправе, при чему треба водити рачуна о присуству и распрострањености доминантних притисака који доводе до деградације земљишта претежно под утицајем човека (ерозија, загађење, сабијеност и нарушавање физичких својстава, губитак органског угљеника и биодиверзитета, салинизација, алкализација, ацидификација, клизишта и поплаве, прекривање земљишта и др.).

Власник или корисник земљишта или постројења, чија делатност, односно активност може да буде или јесте узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да у складу са Законом о заштити земљишта врши мониторинг земљишта.

Предметним Извештајем **се не сугерише обавеза вршења контроле квалитета земљишта** осим у случају акцидентних ситуација, с обзиром на предмет Измена и допуна Просторног плана.

8. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине иста произилазе из Закона о заштити животне средине.

Обезбеђење мониторинга

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима.

Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине. Влада доноси програме мониторинга на основу посебних закона.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у складу са програмима вишег реда.

Садржина и начин вршења мониторинга

Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине.

⁸ Прилог 1 Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС”, бр. 73/19)

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података, на основу посебних закона.

Овлашћена организација

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација, ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и СРПС стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са Законом.

Обавезе загађивача

У контексту мониторинга загађивача, Законом су прописане обавезе оператера постројења, односно комплекса који представља извор емисије и загађивања животне средине, да преко надлежног органа, овлашћене организације или самостално, уколико испуњава услове прописане законом, обавља мониторинг, односно да:

- 1) прати индикаторе емисија, односно индикаторе утицаја својих активности на животну средину, индикаторе ефикасности примењених мера превенције настанка или смањења нивоа загађења;
- 2) обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга, као и за друга мерења и праћење утицаја своје активности на животну средину.

Влада утврђује врсте активности и друге појаве које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона.

Достављање података

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке добијене мониторингом достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

Санација и ремедијација

Правно и физичко лице које деградира животну средину дужно је да изврши ремедијацију или на други начин санира деградирану животну средину, у складу са пројектима санације и ремедијације, на које сагласност даје надлежно министарство.

Законски оквир

Законски оквир за мониторинг квалитета параметара животне средине су следећи правни акти:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11-УС, 14/16, 76/18, 95/18-др. закон и 94/24-др. закон);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС”, број 51/25);
- Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС”, број 112/15);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС”, број 96/21);

- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др. закон);
- Уредба о одређивању зона и агломерација („Службени гласник РС“, бр. 58/11 и 98/12);
- Уредба о утврђивању програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи („Службени гласник РС“, број 58/11);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16 и 67/21);
- Уредба о класификацији вода („Службени гласник РС“, број 5/68);
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 24/14);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 50/12);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, бр. 67/11 и 48/12, 1/16);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);
- Уредба о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, број 88/20);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту („Службени гласник РС“, број 30/18 и 64/19);
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99, „Службени гласник РС“, број 28/19);
- Правилник о опасним материјама у водама („Службени гласник РС“, број 31/82);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 139/22);
- Правилник о утврђивању водних тела површинских и подземних вода („Службени гласник РС“, број 72/23);
- Правилник о референтним условима за типове површинских вода („Службени гласник РС“, број 67/11);
- Правилник о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС“, број 74/11);
- Правилник о начину размене информација о мерним местима у државној и локалној мрежи, техникама мерења, као и о начину размене података добијених праћењем квалитета ваздуха у државној и локалним мрежама („Службени гласник РС“, број 84/10);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања („Службени гласник РС“, број 23/94) и др.

8.1. МЕРЕ РАНЕ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ И ПОСТУПАЊА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У ЦИЉУ ОТКЛАЊАЊА ТАКВИХ УТИЦАЈА

У случају неочекиваних негативних утицаја у поступку имплементације Измена и допуна Просторног плана и у фази реализације планираних намена, потребно је, у складу са важећом законском регулативом, спровести надзор и контролу и применити мере отклањања и минимизирања потенцијално настале штете, извршити санацију простора и применити мере ревитализације (ремедијације) и заштите животне средине.

Неочекивани негативни утицаји реализованих намена и објеката се морају спречити доследним спровођењем урбанистичких и техничких мера заштите, мера за спречавање и отклањање насталих узрока, санације последица и успостављањем мониторинга животне средине.

За предметне Измене и допуне Просторног плана, од фазе припреме до коначног усвајања, укључен је процес процене утицаја стратешког карактера, у коначном циљу реализације планираних намена простора у оквирима прихватљивим са аспекта заштите животне средине. С обзиром на то да није могуће у потпуности искључити вероватноћу појаве неочекиваних негативних утицаја са негативним ефектима и последицама по животну средину, прописан је начин поступања у случају таквих појава.

И поред систематске стратешке процене, увек постоји могућност настанка неочекиваних негативних утицаја током реализације измена и допуна Просторног плана. У том смислу, успоставља се **превентивни и адаптивни механизам управљања** који укључује рану идентификацију, праћење, интервенције и отклањање последица и које можемо груписати у 4 групе:

1. Систем ране идентификације

- **Континуирани мониторинг** стања животне средине (биодиверзитета, квалитета вода, квалитета ваздуха, стања земљишта) на локацији Гудуричког врха и у зони утицаја.
- **Биомониторинг птица и слепих мишева** у зонама потенцијалног утицаја радара, са посебним освртом на миграционе коридоре и потенцијално и других врста биљног и животињског света а према условима Покрајинског завода за заштиту природе.
- **Годишња мерења електромагнетног поља** на стандардизованим тачкама у околини радара и у насељеним местима најближим локацији, уз објављивање резултата јавности.
- **Рана упозорења** кроз сарадњу са локалним становништвом, ловачким удружењима, планинарским друштвима и инспекцијским органима, ради пријаве уочених појава (нпр. угинуле птице, оштећења шуме, изворишне зоне загађења).

2. Поступање у случају неочекиваних утицаја

- **Природна станишта:** у случају већег губитка или деградације шумских екосистема, обавезна је санација терена, рекултивација и додатно компензационо пошумљавање изнад планираног односа.
- **Електромагнетно зрачење:** уколико мерења покажу повећање изнад прописаних вредности или се региструју негативни биолошки ефекти, примењује се адаптивно смањење снаге рада радара, увођење временских пауза у раду или корекција усмерености антене.
- **Водни и ерозиони процеси:** ако се уочи повећано наношење седимената у подножју или загађење водотокова, одмах се активирају додатне мере – проширење каскадних ровова, изградња нових таложника и санација оштећених дренажних система.
- **Визуелни утицаји:** уколико визуелне промене надмаше пројектоване вредности (нпр. прекомерно нарушавање визура), врши се додатно озелењавање и уређење простора.

3. Мере ремедијације и ревитализације

- **Ремедијација простора:** уклањање загађујућих материјала и санација угрожених подручја (нпр. земљиште оштећено током градње, деградирани шумски рубови).
- **Ревитализација екосистема:** увођење биотехничких мера за враћање станишта у претходно стање, коришћењем аутохтоних врста и традиционалних метода управљања шумом и пашњацима.
- **Социјално-економске мере:** уколико дође до непредвиђених утицаја на локалне заједнице (нпр. туризам, пољопривреда), обавезно је изградити план компензације и програм сарадње са локалним актерима.

4. Потенцијални прекогранични утицаји

С обзиром на положај Вршачких планина у близини државне границе:

- вршиће се **размена података о мониторингу** са надлежним органима у суседним државама (Румунија и Мађарска),
- у случају појаве прекограничних утицаја (нпр. потенцијалне сметње у ваздушном саобраћају, утицаји на миграторне врсте које прелазе границу), покреће се **процедура обавештавања и консултација** у складу са Конвенцијом из Еспо-а,
- биће обезбеђено учешће заинтересоване јавности са обе стране границе у поступцима јавне расправе и обавештавања.

9. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ТЕХНИЧКЕ ТЕШКОЋЕ

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинисани су основни методолошки приступ и садржај Извештаја о стратешкој процени.

Стратешка процена је процес који се врши над планским документом, анализирајући додатно и остале расположиве податке као што су статистички подаци и други подаци, добијени за потребе израде Просторног плана и Стратешке процене, као и валоризацијом стања на терену.

У предметној стратешкој процени су анализирана сва планска решења и мере заштите, извршена је синтезна процена њихових утицаја и интеракција са утицајима из окружења на природне ресурсе и живи свет, као и на животну средину, а на основу утврђених валидних параметара дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

Примењени метод рада заснива се на поступку усаглашавања процеса планирања са процесом идентификације проблема, предлога решења за спречавање и ублажавање, односно предлога мера заштите животне средине у свим фазама израде и спровођења планског документа.

Методологија се базира на поштовању Закона о заштити животне средине, као и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који утврђује услове, начин и поступак процењивања утицаја појединих садржаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину.

9.1. КОРИШЋЕНЕ МЕТОДЕ У ПРОЦЕСУ ВРШЕЊА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Примењени метод се спровео у неколико фаза:

- Утврђене су полазне основе стратешке процене, које обухватају: дефинисање предмета као и просторног обухвата Стратешке процене, циљеве и метод рада, правног, планског и документационог основа;
- Анализа постојећег стања и стања квалитета чиниоца животне средине, анализираних кроз природне услове (вредновање квалитета ваздуха, земљишта, вода, угроженост буком итд);
- Процена могућег утицаја на животну средину на основу квантификације појединих елемената животне средине, научних сазнања, података објављених у литератури, другим студијама, искустава других земаља и сл;
- Дефинисање мера за спречавање и ограничавање штетних утицаја у току спровођења и реализације Измена и допуна Просторног плана, мера за унапређење стања животне средине, мера за праћење стања животне средине, које обухватају предлог индикатора за праћење стања животне средине и по потреби успостављање нових мерних тачака.

Ограничење у спровођењу описаног и примењеног метода, посебно у фази приказа постојећег стања, је недостатак квантификованих података за поједине параметре животне средине у обухвату Измена и допуна Просторног плана.

Стратешка процена утицаја интегрисана је као процес у све фазе израде Измена и допуна Просторног плана, чиме је било омогућено правовремено интегрисање циљева и принципа одрживог развоја у све фазе израде предметног планског документа (од почетних циљева, преко дефинисања стратешких опредељења и утврђивања планских решења), у циљу спречавања или ограничавања негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природне вредности, заштићена природна и културна добра и друге створене вредности.

Полазни критеријуми за одређивање могућих карактеристика утицаја на животну средину су постојеће стање и одлике Измена и допуна Просторног плана и њихови могући утицаји на квалитет ваздуха, воде, земљишта, животињски свет, биодиверзитет и остале природне и створене вредности.

Према критеријумима и оцени постојећег стања животне средине, а имајући у виду природне услове на подручју за које се Измене и допуне Просторног плана доносе, издвајају се најзначајнији утицаји на животну средину који могу неповољно утицати на непосредно окружење.

Методолошки основ за израду Стратешке процене утицаја, у ужем смислу представљају методе научног истраживања, односно примењене методе праћења стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења).

У Овом Извештају су анализиране све Изменама и допунама Просторним планом предвиђене активности, извршена је синтезна процена њихових утицаја на природне ресурсе и створене вредности и дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

9.2. ОГРАНИЧЕЊА И НЕДОСТАТАК ПОДАТАКА У ТОКИ ИЗРАДЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У току израде Стратешке процене, поред недостатака одговарајућих смерница и упутстава, обрађивач се сусрео и са проблемом скромног информационог система о животној средини, као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине, на основу система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине на простору у обухвату Измена и допуна Просторног плана.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја о стратешкој процени представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу Правилника.

Проблем је био и у раздвајању питања која су у домену (детаљне) процене утицаја на животну средину од стратешке процене утицаја. Европске препоруке су да стратешка процена не треба да улази у детаљну квантификацију, да је њена суштина у вредновању и поређењу алтернатива/опција са аспекта могућих значајних утицаја на животну средину, да је нагласак, када се ради о карактеру утицаја, на кумулативним и синергијским ефектима, да се спроводи једино за програме и планове јавног карактера итд.

10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Начин на који су проблеми, питања и циљеви заштите животне средине интегрисани у Измене и допуне просторног плана

Интеграција питања и циљева заштите животне средине у Измене и допуне Просторног плана за Вршачке планине вођена је поступно, тако да је сваки стручни налаз непосредно обликовао планско решење. На основу доступних база и теренских истраживања из 2025. дефинисано је полазно стање кључних вредности: реликтних букових шума северног гребена, биофункционалне везе ка Малом вршачком риту и зона гнезђења осетљивих врста (*Ciconia nigra*, *Circetus gallicus*). Из ових налаза формулисани су општи и посебни циљеви СПУ: очувати ≥ 98 % шумских и ритских станишта (3.24), одржати континуитет коридора без скраћења (8.43), ограничити сечу уз компензациону садњу аутохтоних врста у односу 1:1 (9.57), контролисати ЕМ поље тако да на граници појаса 2 km остане испод граница из SRPS EN 50499 (7.42), очувати кључне визуре Вршачког брега/куле (LS 01), као и обезбедити пуно учешће јавности (SE 01) и годишњи CO₂ биланс према методологији РХМЗ (1.8).

Ови циљеви су затим преведени у просторни модел: EMERALD језгра и шумски коридори учртани су као апсолутно неградива подручја, а траса приступног пута померена је тако да избегне најосетљивије парцеле. Упоредо је у графичке и текстуалне услове уписана заштитна зона радара од 2 km (ЕМФ мониторинг и ограничења) и режим за енергетске објекте у ширем појасу (забрана ветропаркова до 10 km; у зони 10–30 km обавезна студија кумулативних утицаја на радарска осматрања). Размотрене алтернативне локације показале су да Гудурички врх даје најбољи однос техничке оправданости и еколошке прихватљивости, па је изабрана ова варијанта уз јасне визуелне и ЕМФ услове. У ширем прстену одређена су правила за енергетске објекте. Алтернативе су анализиране, а Гудурички врх је изабран као најбољи баланс техничке оправданости и еколошке прихватљивости.

Мере ублажавања су конкретизоване и учињене обавезујућим: селективна сеча и обавезну компензациону садњу аутохтоним врстама; пролази/пропусти за ситну фауну на критичним укрштањима и дуж водотока, са уређајима за одводњавање нагиба ради спречавања ерозије; адаптивни „тиши“ режим рада радара у периодима миграције птица ако би мониторинг указао на потребу; конструктивно и колористички ненаметљиво решење објекта (мат нијансе, без рефлексија, уз само минимално прописано ноћно обележавање); и ограничење визуелног утицаја. Ове мере су саставни део техничких услова и везане су за поступак издавања дозвола за изградњу. Систем мониторинга постављен је тако да сваки циљ има један или више мерљивих индикатора.

На овај начин, сваки идентификован ризик – од фрагментације станишта и визуелног утицаја до перцепције ЕМФ – преведен је у јасно дефинисан циљ, меру и индикатор праћења. Заштита животне средине није издвојено поглавље, већ интегрални део планског концепта и механизма његовог спровођења.

Утврђени значајни утицаји спровођења плана

Најважнији потенцијални утицаји су: ограничена и привремена сеча у шуми за приступни пут и плато; промена силуете врха и могућа заклоњеност појединих визура ка Вршачкој кули/брегу; електромагнетно поље као предмет јавне бриге и потенцијални утицај на птице у време миграција; градилишни утицаји (прашина, бука, таложне материје у површинским водама); очување биофункционалне везе планина-рит. Сви утицаји су оцењени као умерени и управљиви уз спровођење предвиђених мера.

Предложене мере и како ће се спровести

Сеча се своди на технички минимум, уз компензациону садњу аутохтоних врста. Траса пута води најкраћим и еколошки најприхватљивијим правцем. Дуж пута остаје зелени појас; на критичним местима изводе се пропусти/„зелени мост“ ради безбедног кретања фауне; на нагибима се примењују противерозивне мере.

Током градње радно време је ограничено (дански режим), путеви се прскају, терет је покривен, а механизација мора имати исправне пригушиваче буке. Визуелни утицај се умањује ограничењем висине торња и мат сивим површинама без рефлексије.

ЕМФ се пројектује и подешава тако да на граници заштитног појаса (2 km) и у најближим насељима остане испод прописаних граница; у периодима миграција птица примењује се „тиши“ режим рада радара. Све мере су обавезни услови дозвола и предмет редовног надзора.

Разматране разумне варијанте и разлози избора

Размотрене су различите локацијске и техничке опције, укључујући задржавање на постојећој локацији. Гудурички врх је изабран јер обезбеђује најбољу покривеност Баната и најмањи збирни еколошки/визуелни утицај после примењених мера.

Мере предвиђене програмом праћења

Програм мониторинга обухвата и биомониторинг – континуирано праћење биолошких промена у простору и времену које најпотпуније одражава природне и антропогене утицаје. Извештајем се предлаже обавезно спровођење биомониторинга на подручју Измена и допуна Плана, уз избор биоиндикатора од надлежних институција и усклађивање динамике са годишњим плановима праћења индикаторских врста.

За ваздух, воде и земљиште овим Извештајем се не уводи редован мониторинг у оквиру Плана, осим циљних мерења током радова и у случају акцидента, у складу са посебним прописима.

Начин на који су мишљења и примедбе органа надлежног за заштиту животне средине, заштиту здравља и других заинтересованих органа и организација узете у обзир

Сугестије Министарства и покрајинских органа као и осталих имаоца јавних овлашћења уграђене су у Измене и допуне Просторног плана: прецизирани режими у заштићеним подручјима, минимизација и компензација сече, као и протокол за археолошке налазе (хитан прекид радова и стручни надзор). Ови услови ће бити унети у техничке услове и у процедуру издавања дозвола.

Начин на који су мишљења и примедбе јавности узете у обзир

Документација ће бити доступна широј јавности у току спровођења јавног увида. Предвиђено је редовно извештавање јавности и показатељ који прати удео решених примедба.

Начин на који су мишљења и примедбе прикупљене у оквиру прекограничних консултација узете у обзир у Изменама и допунама Просторног плана

С обзиром на близину државне границе, информације се достављају Румунији и Мађарској ако се процени да утицаји могу бити релевантни. Добијена мишљења се ће се уградити у услове и мере. Ако надлежни орган оцени да значајни прекогранични утицаји нису вероватни, поступак се закључује службеном белешком.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

